

**BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ
GAZDASÁGFEJLESZTÉSI
KIEMELT PROGRAMJA**

III. FÁZISÚ EREDMÉNYDOKUMENTÁCIÓ

2006

KÉSZÍTETTE

**A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓS FEJLESZTÉSI TANÁCS
GAZDASÁGFEJLESZTÉSI AD HOC SZAKMAI BIZOTTSÁGA:**

**VEZETŐ:
PIRÓTH ISTVÁN**

TAGOK:

**DR. BARTA GYÖRGYI
BENEDEK ZSOLT
DÉNES LÁSZLÓ
EGRI PÉTER
SZALAY ZSIGMOND GÁBOR
TÓTH ATTILA
DR. ZÁMBÓ ÁKOS**

SZERKESZTETTE:

BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓS FEJLESZTÉSI TANÁCS MUNKASZERVEZETE

2006. FEBRUÁR - JÚLIUS

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Budapesti Agglomeráció Gazdaságfejlesztési Programjának készítése során a Munkacsoport alapvetően három fejlesztési koncepcióra támaszkodott, mégpedig a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Koncepciójára, a Podmaniczky Tervre, és a most készülő Budapesti Agglomerációra vonatkozó Pólusprogramra.

Amikor a Budapesti Agglomeráció gazdaságfejlesztéséről van szó, akkor elsősorban nem is a Budapesti Agglomeráció gazdasági fejlődését és gazdaságának szerkezetét kell kihangsúlyozni, mivel ez a gazdaság országos viszonylatban eléggé dinamikusan fejlődő gazdaság. Sokkal inkább azokat a speciális gazdasági funkciókat kell erősíteni, amiket a Budapesti Agglomeráció betölt:

- elsődlegesen a gazdaságban betöltött nemzetközi funkciókat, mivel ezt elsősorban a Budapesti Agglomeráció képviseli az országban,
- másrészt olyan országos jelentőségű gazdasági funkciókat, ami az ország más térségeinek fejlődését is befolyásolja,
- harmadrészt nagyon fontos foglalkozni a Budapesti Agglomeráción belüli gazdasági fejlődést akadályozó tényezőkkel, elsősorban a gazdaság differenciálódásával, amit jó lenne csökkenteni.

A Budapesti Agglomeráció 1999-ben készült területfejlesztési koncepciójának vizsgálata alapján kijelenthető, hogy az akkori álláspont szerint ez a térség gazdasági fejlődésében fordulóponthoz érkezett a nemzetközi szerepkörök, vagyis a pénzügyi központ szerepkör, a logisztikai elosztó szerepkör, a kulturális média és a feldolgozóipari szerepkör betöltését illetően. Mindezt az a fejlesztési koncepció elég jelentősen támogatta. Azonban a Budapesti Agglomeráció az országos gazdasági és területfejlesztési programokban nem kapta meg azt a támogatást, hogy betölthette volna ezeket a szerepköröket, így jelentősen visszaesett a pozíciója Prágához, vagy Varsóhoz képest. Azt nem mondhatjuk, hogy elveszítette annak a lehetőségét, hogy ilyen nemzetközi központi funkciókat töltsön be a jövőben, de erősen korlátozódtak a lehetőségei. Ami még nyitva áll Budapest előtt, elsősorban a logisztikai központ szerepkör, a többi remélt szerepkör valószínűleg már nem megvalósítható.

A külföldi működő tőke vonzása szempontjából Budapest most is egy kitüntetett központ, de igen érdekes, hogy valamiféle eltolódás mutatható ki Budapest és az agglomerációs gyűrűje között. Természetesen a Magyarországra érkező működő tőkének mintegy a felét Budapest koncentrálja, de már egyre nagyobb arányú az agglomerációs gyűrű tőkevonzó képessége. Így tulajdonképpen együtt tudja Budapest és az agglomeráció azt a kapacitást felmutatni, amit korábban Budapest egyedül képviselt.

A gazdasági fejlődésre még most is a dinamizmus jellemző. Ennek egyik fontos mutatója, hogy az ország GDP-jének már 41%-a származik a Budapesti Metropolisz térségből, ami a Közép-Magyarországi Régió GDP-jének 95,4%-a.

Bár rendkívül nehéz bármiféle gazdasági elemzést végezni erre a térségre, mivel az agglomerációs gyűrűre vonatkozóan alig rendelkezünk statisztikai adattal, mégis leszögezhetjük, hogy gazdaságfejlesztési szempontból a Budapesti Agglomeráción belül elsősorban nem Budapest és az agglomerációs gyűrű közötti területi különbségekről kell beszélni, hanem az agglomerációs gyűrűn belüli különbségekről. Nagyjából két részre bontható ez a térség, mert elsősorban a Ráckevei és a Gyáli kistérség az, ami lemarad az agglomerációs gyűrű dinamizmusától. Különösen érdekes egy másik kutatás eredményeit figyelembe véve a kutatásfejlettség, az iskolai végzettség, az információs szektor, és a minőségbiztosítás jellemzőit, vagyis a fejlődés minőségi jegyeit vizsgálni ebben a térségben. Ebből a szempontból Budapest és az agglomerációs gyűrű is jó pozíciót foglal el, rá-

adásul sokkal jobb helyen áll, mint a gazdasági teljesítményének – az egy főre jutó GDP-jének – a mutatójában, amely alapvetően pozitív helyzetre utal.

Összefoglalásképpen elmondható, hogy 1999-hez képest változó, illetve változatlan tendenciák is kimutathatók a Budapesti Agglomerációban: ugyanúgy a dinamizmus jellemzi a térséget, viszont új elem, hogy megerősödött az agglomerációs gyűrű felzárkózása Budapesthez. A nemzetközi szerepkörök ugyan csak részlegesen maradtak, az országos központi szerepkörök viszont megerősödtek.

A Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanácsának átmeneti megszüntetése visszavetette a térségi gazdasági kooperáció kibontakozását. Csökkenő intenzitással, de folytatódott a gazdasági és a lakossági szuburbanizáció, változatlanul erős, de nem felpörgő a külföldiek érdeklődése a turizmus és a gazdaság szegmenseiben. Az ingázás kettős iránya stabilizálódott. A gazdasági feltételek között nagyobbak a különbségek, mint a lakossági jövedelmek területi különbségei, ami társadalmi szempontból feltétlenül egy pozitív eredménynek tekinthető.

Mindezek alapján, a térség sajátosságaiból kiindulva a Budapesti Agglomeráció Gazdaságfejlesztési Kiemelt Programja **három komplex szakmai területet** tartalmaz, figyelmet fordítva a térség szereplőinek a gazdaság fejlődését, illetve fejlesztését közvetlenül, vagy közvetve befolyásoló tevékenységére.

Az ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakítása fejlesztési irányon belül az épített környezet minőségének javítása komplex szakmai területtel foglalkozik a program, külön kitérve az átmeneti „rozsdá” övezet rehabilitációjának kérdésére.

A szolgáltatások kiemelt fejlesztésének áttekintése során, a szolgáltató szektoron belül a turizmust és a kereskedelmet, valamint a logisztikát emeltük ki.

Az innovációs és az információs tér kialakításának fejlesztési területén belül a tudás-ipar (K+F), valamint az információs társadalom támogatásának szükségességét tekintettük át.

Horizontális elemként - az egyes fejlesztési irányokhoz kapcsolódóan - két gazdasági szereplő helyzetét és lehetőségeit vizsgáltuk kiemelten: a kis- és középvállalkozásokat a nagyvállalatokhoz fűződő kapcsolataik tükrében, illetve az önkormányzatok gazdaságfejlesztésben betöltött szerepét.

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	2
1. BEVEZETÉS.....	7
1.1. A dokumentáció szerkezete	7
1.2. A komplex szakmai területek meghatározása	7
2. HELYZETELEMZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS.....	8
2.1. A Budapesti Agglomeráció gazdasági helyzetének általános bemutatása	8
2.1.1. A Budapesti Agglomeráció változó helyzete Európában.....	8
2.1.2. A Budapesti Agglomeráció a nemzetközi gazdaságban.....	9
2.1.3. A Budapesti Agglomeráció országos szerepköre	10
2.2. A Budapesti Agglomeráció gazdasági fejlettsége és gazdasági szerkezete	13
2.2.1. Gazdasági fejlettség.....	13
2.2.2. Területi különbségek a Budapesti Agglomeráción belül	14
2.2.3. Gazdasági szerkezet.....	15
2.3. A Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Konceptió helyzetértékelésének változó és változatlan tendenciái 1999 után	16
2.4. A helyzetértékelés szintézise	16
2.4.1. Munkamegosztás a gazdaságban.....	17
2.4.2. Fejlettségbeli differenciálódás a Budapesti Agglomeráción belül	17
2.5. A komplex szakmai területek helyzetének bemutatása	18
2.5.1. Az ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakítása.....	18
2.5.1.1 <i>Az épített környezet minőségének javítása .....</i>	<i>18</i>
2.5.1.2 <i>Az átmeneti „rozsdá” övezet rehabilitációja .....</i>	<i>19</i>
2.5.2. Szolgáltatások helyzete a Budapesti Agglomerációban.....	20
2.5.2.1 <i>Turizmus.....</i>	<i>20</i>
2.5.2.2 <i>Kereskedelem.....</i>	<i>21</i>
2.5.2.3 <i>Logisztika .....</i>	<i>21</i>
2.5.3. Az innovációs és információs tér kialakítása.....	25
2.5.3.1 <i>Tudásipar (K+F).....</i>	<i>25</i>
2.5.3.2 <i>Információs társadalom.....</i>	<i>27</i>
2.5.4. Kiemelt gazdasági szereplők helyzete	28
2.5.4.1 <i>Kis- és középvállalkozások .....</i>	<i>28</i>
2.5.4.2 <i>Az önkormányzatok helyzete a gazdaságfejlesztésben.....</i>	<i>30</i>
3. GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIA	31
3.1. A Budapesti Agglomeráció gazdaságfejlesztési stratégiájának alapelve.....	31

3.2. Az Országos Területfejlesztési Koncepció Budapesti Agglomerációra vonatkozó helyzetértékelése, célmeghatározása	31
3.3. A komplex szakmai területek stratégiai fejlesztési területei és prioritásai	32
3.3.1. Az ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakítása.....	32
3.3.1.1 <i>Az épített környezet minőségének javítása .....</i>	<i>32</i>
3.3.1.2 <i>Az átmeneti „rozsdá” övezet.....</i>	<i>33</i>
3.3.2. Szolgáltatások kiemelt fejlesztése.....	34
3.3.2.1 <i>Turizmus.....</i>	<i>34</i>
3.3.2.2 <i>Kereskedelem.....</i>	<i>37</i>
3.3.2.3 <i>Logisztika .....</i>	<i>37</i>
3.3.3. Az innovációs és információs tér kialakításának fejlesztési céljai és prioritásai	38
3.3.3.1 <i>Tudásipar (K+F).....</i>	<i>38</i>
3.3.3.2 <i>Információs Társadalom .....</i>	<i>39</i>
3.4. Kiemelt gazdasági szereplők.....	40
3.4.1. A kkv-k fejlődési útjai (A kínálat bemutatása)	40
3.4.2. Az önkormányzatok gazdaság-fejlesztő szerepe.....	41
4. A KOMPLEX SZAKMAI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ INTÉZKEDÉSEK BEMUTATÁSA	43
4.1. Az ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakítása	43
4.1.1. Intézkedés: A Budapesti Agglomeráció területén lévő történeti értékű és turisztikai szempontból releváns épületek állagának megőrzése, épületrekonstrukciója.	43
4.1.2. Intézkedés: Budapest és az agglomerációs városok leromlott, illetve leromlásnak indult városrészeinek felújítása	44
4.1.3. Intézkedés: Lakótelepek rehabilitációja a Budapesti Agglomeráció területén.....	45
4.1.4. Intézkedés: Barnamezős területek rehabilitációja, funkcionális megújítása.....	46
4.2. A szolgáltatások kiemelt fejlesztése	48
4.2.1. Intézkedés: Turisztikai látogatóhelyek, tematikus parkok fejlesztése	48
4.2.2. Intézkedés: A kongresszusi turizmus feltételeinek további javítása, komplex szolgáltatások feltételeinek megteremtése.	49
4.2.3. Intézkedés: a Budapesti Agglomeráció városaiban a belvárosi kereskedelmi hálózat revitalizációja	50
4.2.4. Intézkedés: Az elektronikus kereskedelem feltételrendszerének javítása.....	51
4.2.5. Intézkedés: Kiemelt logisztikai gócpontok fejlesztésének támogatása.....	52
4.2.6. Intézkedés: Logisztikai háttérszolgáltatások letelepedésének támogatása a barnamezős területeken.....	53
4.2.7. Intézkedés: A környezetkímélő szállítási rendszerek és az azokat kiszolgáló háttér infrastruktúra alkalmazásának támogatása.....	54
4.2.8. Intézkedés: Különböző típusú szállítási módokat alkalmazó/szolgáltatási tevékenységeket folytató logisztikai központokat összekötő rendszerek kialakítása (közút, vasút) 55	55
4.2.9. Intézkedés: Logisztikai hálózatok kialakításának elősegítése	56
4.3. Az innovációs és információs tér kialakítása	56
4.3.1. Intézkedés: Klaszter-elven működő tudományos és technológiai tudásközpontok létrehozásának és működtetésének támogatása	56

4.3.2.	Intézkedés: Tudásanyag transzferálás és multiplikálás; új, nagy innovatív tartalmú eljárások és technológiák megismertetése, és elterjesztése a régió kkv-i között.....	59
4.3.3.	Intézkedés: Új technológiára alapozott vállalkozások létrehozása, fejlesztése: a kkv-k és a kutatóhelyek kapcsolata; a kis- és középvállalati szektor számára felsőoktatási és kutatóintézeti kutatások finanszírozása.....	60
4.3.4.	Intézkedés: Új technológiára alapozott vállalkozások létrehozása, fejlesztése: külföldi és hazai iparjog-védelemi bejegyzésének támogatása	62
4.3.5.	Intézkedés: Tudás-intenzív, nagy hozzáadott értéket képviselő ágazatok vonzása, megtartása; munkahelyi képzések támogatása (betanítás)	63
4.3.6.	Intézkedés: A természeti erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelése; megújuló energiával működő berendezések beszerzése	64
4.3.7.	Intézkedés: A természeti erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelése; megújuló energiához kapcsolódó alkalmazott kutatás-fejlesztés.....	64
4.3.8.	Intézkedés: Az ipari parkok és létesítmények „ipari ökoszisztéma” alapon történő szervezése; ipari parkok betelepítése egymásra épülő tevékenységet folytató vállalkozásokkal 65	
4.3.9.	Intézkedés: Öko-innováció; a környezetipar területén alkalmazható innovációs kutatások és fejlesztések támogatása	66
4.3.10.	Intézkedés: Környezettudatos háztartások kialakítása, alternatív energiaforrásra alapozott energetikai rendszerek bevezetése	67
4.3.11.	Intézkedés: Kulturális iparágak innovatív fejlesztéseinek támogatása: a kulturális iparhoz tartozó tudástárak kialakítása	68
4.3.12.	Intézkedés: Kulturális iparágak innovatív fejlesztéseinek támogatása: kiállítások, fórumok szervezése.....	69
4.3.13.	Intézkedés: A kulturális termékipar fejlesztése (elektronikus és nyomtatott sajtó, marketingkommunikáció, könyvkiadás, rendezvény- és látványipar, filmipar, zene, szoftveripar, divatipar, formatervezés, építészet, felsőoktatás, kutatás-fejlesztés és a speciális vendéglátás).....	70
4.3.14.	Intézkedés: A kulturális gazdaság kapcsolatának erősítése a szabadidő gazdasággal 71	
4.3.15.	Intézkedés: Tudás, tudatosítás, felkészítés, kompetenciajavító képzések, az IKT alkalmazása az oktatásban	72
4.3.16.	Intézkedés: Az információs és kommunikációs infrastruktúra fejlesztése.....	73
4.3.17.	Intézkedés: Területi (Budapesti Agglomerációs) tartalom-, szolgáltatásfejlesztés .	75
4.3.18.	Intézkedés: A K+F, az innovációk és az e-gazdaság elterjedésének támogatása...	76
4.3.19.	Intézkedés: Az esély biztosítása	77
5.	MODELLPROGRAM JAVASLAT.....	79
5.1.	Fejlesztőközpontokkal a kkv-k, az önkormányzatok és a civil szervezetek fejlődéséért	79
	FELHASZNÁLT IRODALOM	82

1. BEVEZETÉS

1.1. A dokumentáció szerkezete

A Budapesti Agglomeráció Gazdaságfejlesztési Kiemelt Programjában található három komplex szakmai terület vizsgálatát négy lépéssel valósítottuk meg. Először a komplex szakmai területek lehatárolását megalapozó, a Budapesti Agglomeráció térségének egészére vonatkozó helyzetértékelést végeztük el, melyet kiegészítettünk az egyes komplex szakmai területek helyzetelemzésével és –értékelésével. Ennek alapján – és felhasználva az érvényben, illetve munka alatt lévő hazai stratégiai dokumentációkat – megfogalmaztuk a Budapesti Agglomeráció gazdaságfejlesztésének stratégiai célját. Ebből az általános stratégiai célból kiindulva, valamint a kijelölt komplex szakmai területeket szem előtt tartva, szükségességük és megvalósíthatóságuk szempontjaiból prioritásokat és fejlesztési irányokat határoztunk meg. A prioritások és a fejlesztési irányok operatív programgenerálását konkrét célkitűzésekre és intézkedésekre tett javaslatokkal végeztük el.

1.2. A komplex szakmai területek meghatározása

A Budapesti Agglomeráció Gazdaságfejlesztési Kiemelt Programja három komplex szakmai területet tartalmaz a térség sajátosságaiból kiindulva, figyelmet fordítva a térség szereplőinek a gazdaság fejlődését, illetve fejlesztését közvetlenül, vagy közvetve befolyásoló tevékenységére.

Az ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakítása fejlesztési irányon belül az épített környezet minőségének javítása komplex szakmai területtel foglalkozik a program, külön kitérve az átmeneti „rozsdá” övezet rehabilitációjának kérdésére.

A szolgáltatások kiemelt fejlesztésének áttekintése során, a szolgáltató szektoron belül a turizmust és a kereskedelmet, valamint a logisztikát emeltük ki.

Az innovációs és az információs tér kialakításának fejlesztési területén belül a tudás-ipar (K+F), valamint az információs társadalom támogatásának szükségességét tekintettük át.

Horizontális elemként - az egyes fejlesztési irányokhoz kapcsolódóan - két gazdasági szereplő helyzetét és lehetőségeit vizsgáltuk kiemelten: a kis- és középvállalkozásokat a nagyvállalatokhoz fűződő kapcsolataik tükrében, illetve az önkormányzatok gazdaságfejlesztésben betöltött szerepét.

2. HELYZETELEMZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

2.1. A Budapesti Agglomeráció gazdasági helyzetének általános bemutatása ¹

2.1.1. A Budapesti Agglomeráció változó helyzete Európában

A 90-es években gyakran szerepelt az az elképzelés, jövőkép, amely Budapestnek regionális pénzügyi központ szerepet szánt Kelet-Közép-Európában. A szkeptikusoknak lett igazuk, hogy sem a külföldi befektetők törekvései, sem a térségben felhalmozódó tőke nem segít Budapestnek e jelentős funkció kiépítésében. Igaz, ez Prágának és Varsónak sem sikerült. Később Budapest feldolgozóipari, logisztikai elosztó központ szerepet képzelt új nemzetközi funkciói sorába, majd felbukkant a kulturális-média nemzetközi központ ideája is. Mindezek közül a logisztikai elképzelés megvalósítása még nyitott kérdés. Megfelelő programok és közös akarat esetén, e téren van még esély megszerezni a vezető szerepet.

Az elmúlt másfél évtized nem hozta meg a Budapesti Agglomeráció számára, hogy valamilyen téren kiemelkedve központi szerepet töltsön be kelet-Közép-Európában. A rendszerváltozás utáni helyzeti előny többé-kevésbé eltűnt, vagy legalábbis jelentősen csökkent a versenyben álló városok: Prága, Varsó és Budapest között.

Itt vetődik fel egy jelentős új szempont: Budapest konkurencia harca Béccsel szemben. Vannak olyan vélekedések, hogy Nyugat-Dunántúl dinamikája már nem a fővárosból ered. Ugyan elég jelentős a budapesti és az észak-dunántúli térség gazdaságai közötti munkamegosztás. De kétségtelen, hogy a nyugati országokhoz közeli térségek, városok kapcsolatai egyre szorosabbak Nyugat-Európával, természetesen Béccsel és térségével. Bécs legújabb fejlesztési tervében kiemelten szerepel az új kelet-közép-európai növekedési póluson belül – Bécs - Pozsony - Brno - Győr központú térségben – betöltendő vezető szerep erősítése. Az ország nyugati térségének egyre erősebb vonzódása Bécshez együtt járhat Budapest modern üzleti szolgáltató szerepének csökkenésével, Budapest világvárosi fejlődésének jelentős lelassulásával.

A nemzetközi kapcsolatokban mindeddig elsősorban a többoldalú, a tranzit és az elosztó funkciók váltak jellemzővé, számos példával bizonyítva a hídfő-szerep kiépülését. A nemzetközi központi szerepkörök azonban csak egy-egy kisebb területen jelentek meg, és egyelőre inkább részleges jellegűek.

1999-ben a Budapest Agglomeráció Fejlesztési Konceptiója (BAFK) kihangsúlyozta, hogy a Budapesti Agglomeráció fejlődése fordulóponthoz érkezett. Bizonyos fokig a gazdaság- és területfejlesztési politika választása, hogy kialakul-e egy modern metropolisz-térség Budapestből és az agglomerációs gyűrűjéből, vagy a nagyváros dinamizmusának visszafogásával a folyamatok egy sokkal decentralizáltabb, strukturálatlanabb, és a nagyvárosi fejlődés konfliktusait feloldani képtelen útra terelődnek. Az előbbi változat esetén a modern metropolisz-térségnek esélye nyílik egy, az országosnál jóval nagyobb térség, Közép-Kelet-Európa egyik központjává válnia. A Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Konceptiójának tehát nemcsak a jelen konfliktusait kell megoldania, hanem fel kell hívnia a figyelmet azokra az újonnan kínálkozó lehetőségekre is, amelyek révén a Budapes-

---

¹ A helyzetértékelés a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Konceptió (1999), a Budapest Középtávú Városfejlesztési Program (2004), valamint a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Pólus Program (2006) megállapításaira épült.

ti Agglomeráció, mint modern metropolisz-térség, az európai nagyvárosi hálózathoz csatolódhat és központi szerepet tölthet be. A kihívás nagy, a kínálkozó lehetőség elszalasztása ugyanis az egész ország fokozatos perifériára szorulását hozza magával.

Ma már megállapíthatjuk, hogy Budapest, a Budapesti Agglomeráció az országos gazdaság- és területfejlesztési programokban (a BAFK elfogadását követő években) határozottan háttérbe szorult, pedig az ország gazdasági felzárkózásában fontos szerep hárult volna egyetlen nemzetközi nagyvárosunkra. A kormányprogramok nem foglalkoztak megnyugtatóan azzal a problémával sem, hogy a Budapesti Agglomeráció modernizálása, egységes fejlesztése állami szerepvállalás nélkül nem valósulhat meg.

2.1.2. A Budapesti Agglomeráció a nemzetközi gazdaságban

2003-ban a külföldi működőtőke-beruházás (FDI, vagy KTM) budapesti részaránya meghaladta a 49%-ot, Pest megyében megközelítette a 14%-ot. Így a Közép-magyarországi régióban koncentrált az összes FDI kétharmada. De észre kell venni, hogy Budapest részaránya folyamatosan csökken az országban és a régiójában is, viszont Pest megye e téren erősödik. (1. táblázat)

1. táblázat: A Közép-magyarországi régió részesedése a külföldi működőtőke-beruházásokból (%)

Térség	1995	2000	2003
Budapest	57,3	58,0	49,3
Pest megye	6,6	9,4	13,8
Közép-Magyarország	64,0	67,4	63,2
Ország összesen	100,0	100,0	100,0

Forrás: KMT Magyarországon, 1995–2002, KSH, Budapest, 2004, Budapest Statisztikai Évkönyv, 2003, KSH, Budapest.

A csökkenő arányú külföldi beruházás a fővárosban azt eredményezte, hogy az elmúlt évek során a budapesti összes beruházásokból csökkent a külföldi részarány: 2000-ben még közel 45%-os volt, 2003-ban már 29% alá süllyedt. A külföldi beruházások erősödése Pest megyében elsősorban az agglomerációs gyűrű preferálásából következik. (2. táblázat)

2. táblázat: Az egy lakosra jutó külföldiek által jegyzett tőke, 2003-ban, ezer Ft

Kistérség	Átlag
Pilisvörösvári	113,1
Szentendrei	78,3
Budaörsi	45,3
Gyáli	34,6
Gödöllői	29,4
Dunakeszi	12,1
Váci	5,9

Forrás: TeIR adatok

Jelenleg a közép-kelet-európai térségben az FDI beruházás nagyságát tekintve Magyarország Lengyelország és Csehország után a 3. helyre szorult. Mivel mindhárom országban a fővárosok a kiüntetett helyei a külföldi tőke telephelyválasztásának, így Budapest veszített e téren előnyéből Prágával és Varsóval szemben.

Ami a tőke-exportot illeti, Magyarország erősen kiemelkedik versenytársai – Lengyelország, Csehország és Szlovákia – közül.

A magyar tőkeexport – a külföldi működőtőke import elmúlt évekbeli tendenciájával szemben – határozottan erősíti Budapest gazdasági pozícióját.

A külföldi működőtőke-beruházások ágazati szerkezetében egyértelműen kirajzolódnak a Budapest és a vidék közötti jellegzetes strukturális különbségek. Budapesten a szolgáltató szektor, vidéken az ipar a külföldi beruházások legfőbb célpontja. Az agglomerációs övezetben jelentősebb az ipari beruházások aránya, mint Budapesten, de elmarad a dinamikája a észak-dunántúli külföldi beruházásoktól. Megjegyezzük, hogy a főváros ipara a külföldi tőke számára mindig vonzóbb volt, mint a hazai befektetők számára. A külföldi érdeklődés jelentősen tompította a dezindusztrializációs folyamatokat. Sőt, az elmúlt években nemcsak a dezindusztrializáció leállását, hanem az ipar általános erősödését mutatják a statisztikák a fővárosban is. A szolgáltató szektoron belül is fontos változások regisztrálhatók: mind Budapesten, a Budapesti Agglomerációban, mind vidéken a kereskedelem külföldi tőkevonzó ereje növekszik. A szállítás, posta, távközlés jelenleg is fontos ágazatok a külföldi befektetők számára a fővárosban és vidéken is – részarányuk az összes befektetésekből azonban csökkenő. Ugyancsak hasonló tendenciák uralják a budapesti pénzügyek és ingatlanügyek szektorait.

2.1.3. A Budapesti Agglomeráció országos szerepköre

A városok helyzetét a városhálózatban betöltött központi funkcióik, gazdasági potenciáljuk és szellemi erőforrásaik határozzák meg. E tényezők súlya korszakonként változik, míg korábban az állam által szétosztott ún. klasszikus központi funkciók jelentősége dominált, jelenleg egyre jobban felértékelődik a gazdasági potenciál (jövedelmek, külső tőkeforrások, elsősorban a külföldi tőke, vállalkozói aktivitás) szerepe. A városi versenyképesség egyik meghatározó eleme – amely szorosan összefügg a funkciók központi jellegével – a döntéshozás helyi koncentrációja. (Lengyel – Rechnitzer, 2000)

Bár az eltérő megközelítések általában megkülönböztetik a városok nemzetközi, országos és regionális központi funkcióit, valójában éles határt nem lehet húzni e funkciók közé. Míg az állam által szétosztott közszolgáltatói szerepkörök esetében pontosan szét lehet választani a nemzetközi és az országos, illetve regionális funkciókat, a gazdaság területén e szerepkörök összemosódnak. A nagyvárosok – és így Budapest – kapuváros helyzete és híd szerepe azt jelenti, hogy a tágabb régióból, többnyire külföldről érkező innováció-, információ-, tőke-, termék- és termelési kapcsolat – áramlásokat fogadják, feldolgozzák és saját országuknak, térségeiknek továbbítják. Ez a szerep nem egyszerű tranzit feladat, hanem a legnagyobb városok, általában fővárosok kiemelt funkciója. A kapuváros és a híd szerep szorosan összekapcsolódik. A nagyváros regionális súlya, kapuváros szerepköre jórészt vonzáskörzetének kiterjedtségétől függ. A híd szerep feltételezi, hogy a város az erőforrásokat kívülről gyűjti, fogadja, és annak pozitív fejlesztő hatásait a tág környezete felé továbbítja. Végeredményben, a híd szerep betöltése leginkább a nagyváros által szervezett térségnek, Budapest esetében az egész országnak kínál közvetlen előnyt és prosperitást. A „kapu” és „híd” funkciók egyaránt tekinthetők nemzetközi és országos funkcióknak. (Barta, 2002/a)

A különböző szerepkörök annak révén válnak központi jelentőségűvé, hogy intézményeik a városhierarchia mely szintjén vannak jelen, vagyis milyen nagyságú térséget kell szolgáltatásaikkal ellátni, mekkora térségből gyűjtik össze és osztják el újra erőforrásaikat, szervezeteik milyen térségben hoznak létre hálózatokat, stb. Ez függ a közigazgatás kialakult rendszerétől, az állam tradicionális helyzetétől, az ország gazdasági fejlettségétől.

- Az un. *klasszikus, vagy hagyományos centrum funkciók* közé tartozik az oktatás, az egészségügy, a kultúra, és a közigazgatás, vagyis a közszolgáltatások irányító funkciói. A klasszikus centrum funkciók elsősorban *kötelezettséget* jelentenek a városi központ és régiójának ellátásában, de egyszersmind a döntéshozás jogával, lehetőségével ruházzák fel a centrumokat. Budapestre a fővárosi szerepköréből adódóan sajátos és kizárólagos feladatok hárulnak, a közszolgáltatás „csúc” intézményei (minisztériumok, főhatóságok) helye a főváros. Más, magas szintű közszolgáltatói, központi szerepkörrel több nagyvárosunk is rendelkezik (például egyetemekkel, speciális ellátást nyújtó kórházakkal, színházakkal, stb.), de bizonyos *speciális intézmények jelenléte*, és kiváltképpen ezeknek az intézményeknek erős *koncentrációja* csak Budapesten alakult ki. Ez önmagában is minőségileg megkülönböztetett, magasabb szintű központi kategóriába sorolja a fővárost.

Ezeknek az intézményeknek az agglomerálódása, *együttes jelenléte* – azáltal, hogy a tevékenységek között együttműködés jön létre – szinergikus hatást gyakorol a város fejlődésére. Ilyen kooperáció alakul ki például az egyetemek, a kutató-fejlesztő intézmények és a gazdaság húzóágazatai – az un. tudásgazdaság között.

A kulturális intézmények jelentős koncentrációja (Budapest több-tucat színháza, mozihálózata, operaházai, a média erős fővárosi koncentrációja, múzeumai, stb.) vonzza a turisták tömegét a fővárosba, és teszi Budapestet a magyar turizmus központjává.

Többnyire Budapest közigazgatási határain belül összpontosulnak a közszolgáltatások intézményei, de vannak már példák az ilyen magas presztízsű intézmények letelepedésére az agglomerációs gyűrűben is (egyetemek Gödöllőn, Piliscsabán, a turizmus fontos helyei, múzeumok, stb.).

- Jelenleg a *gazdaságban játszott központi funkciók* a városok fejlődése, versenyképessége szempontjából fontosabbá kezdenek válni, mint az állam által „leosztott” közszolgáltatói szerepkörök.

Ezek a központi funkciók eredhetnek a gazdaság húzóágazatainak, a stratégiai fontosságú kutatás-fejlesztésnek *meghatározó koncentrációjából*. A K+F intézmények, illetve a kutató-fejlesztő kapacitás kb. 60%-a összpontosul Budapesten. Ez a helyzet egyrészt döntően befolyásolja a további K+F intézmények fővárosi letelepülését, másrészt olyan kapcsolatrendszer, hálózat alakul ki az ország K+F intézményei között, amelynek kétségkívül Budapest áll a középpontjában.

A vállalati szervezet központi, stratégiai jelentőségű funkciói, a döntéshozás a vállalati székhelyen összpontosul. Több vállalat, különösen a nagyvállalati székhelyek koncentrációja *irányító-ellenőrző központi szerepkörrel* gazdagítja a nagyvárosokat. Budapest kiemelkedő központi szerepkörére utal az a tény, hogy a nagyvállalatok, főleg a külföldi nagyvállalatok bejegyzett székhelyeinek közel 50%-a a Budapesti Agglomerációban koncentrálódik. Ettől valamelyest eltérő térbeli struktúra alakult ki az iparban: Budapest és agglomerációja az ipari nagyvállalatok székhelyeinek „csak” kb. egyharmadát tömöríti. Szembetűnő, hogy az ipari nagyvállalati székhelyeket nem vonzzák olyan mértékben a nagyvárosok, mint a tercier ágazathoz tartozó nagyvállalatokat. Az ipari nagyvállalatok elhelyezkedése térben sokkal koncentráltabb és egyoldalúbb. (Barta, 2002/b)

A térbeli koncentráció és az irányító-ellenőrző funkciók kizárólagos budapesti jelenlétére példa a bankszektor. A magyar bankrendszer rendkívül centralizált, összes kereskedelmi bankjának, és szakosított pénzintézeteinek székhelye Budapesten van. Ez egyszersmind

azt is jelenti, hogy a banki tőkeállomány 90-95%-a is a fővárosban koncentrálódik. A regionális kérdésekkel foglalkozó szakemberek szerint ez az erős térbeli koncentráció torz struktúrára utal, de kétségkívül kifejezi a gazdasági potenciál területi polarizáltságát (vagyis, a vidék gazdaságilag nem elég erős ahhoz, hogy jelentős bankot hozzon létre). Mindemellett, a lényegesen tőkeerősebb nyugat-európai gazdaságokban is jelentős centralizálódás megy végbe a bankszektorban, ami egyben azt is előrevetíti, hogy nemigen várható a jövőben sem területi decentralizáció a magyar pénzügyi szektorban. (Gál, 2000)

Az *elosztó funkció* is bizonyos részleges központi funkciót jelent, főképpen a többtelephelyes, több-régiós nagyvállalati szervezetben alakul ki. Ilyen elosztó funkciókkal rendelkezik több multinacionális vállalat magyarországi telephelye, főleg a feldolgozóiparban (jó példa a GE Tungsram esete).

A szolgáltatások területén is van erre példa, az informatikai szolgáltatásokban az *ellátás területi elosztása* kapcsolódik a fővárosához. A nemzetközi hálózati összeköttetést biztosító makroregionális távközlési vezetékek Budapesten keresztül jutnak az országba. A HBONE digitális hálózati kommunikációs gerincevezeték-rendszer teszi lehetővé az országon belüli kommunikációs kapcsolatok kialakítását, illetve a külföldi szerverek, számítógépek elérését. De meg kell jegyezni, hogy a regionális nagyvárosaink is – Győr és Székesfehérvár kivételével – rendelkeznek ilyen elosztó funkciókkal. (Jakobi, 2004)

- A városok fejlődésében, versenyképességének javulásában felértékelődik az elérhetőség szerepe. A városok fejlődésének meghatározó feltétele, hogy benne vannak-e a nemzetközi és hazai forgalmi folyosókban, érintik-e a forgalmi irányok. Több forgalmi folyosó találkozásánál lévő városok előnye nem csak abból fakad, hogy különböző irányokba alakulhatnak ki a város térkapcsolatai, hanem az ún. *csomóponti szerep* a gazdaság egyik önálló elemének, a logisztikai potenciál kialakulásának is feltétele. (Kiss, 2004)

Nem kétséges, hogy Budapest közlekedési helyzete egyedülálló az országban. A sugarasan összefutó és Budapesten találkozó vasútvonalak, autópályák, az egyetlen igazán nagy kapacitású nemzetközi repülőtér, a Duna és kikötőinek jelenléte következtében Budapesten nem csak a legfontosabb országos integrált közlekedési csomópont és logisztikai központ alakult ki, hanem lehetőség nyílik arra is, hogy a Budapesti Agglomeráció az európai közlekedési hálózat egyik legjelentősebb központja lesz.

Budapest a rendszerváltozás utáni gyors fejlődését elsősorban annak köszönheti, hogy nemzetközi és hazai központi szerepkörei megerősödtek. A közszolgáltatásban, az állami funkciók területi megosztásában nem jött létre decentralizáció: a helyi önkormányzatok ugyan jelentős önállóságra tettek szert, de a középszintű közigazgatás meggyengülése a főváros pozícióját erősítette. A policentrikus szerkezet formálódása a budapesti metropoliszon belül ugyan máris érzékelhető munkamegosztást, és az agglomerációs gyűrűn belüli városok központi pozícióinak megerősödését jelenti, ez az egészséges irányú fejlődés összességében valószínűleg továbberősíti Budapest pozícióit. A gazdasági fejlődés szintén kedvez a fővárosi irányító szerep növekedésének. A külföldi működőtőke erős vonzása, a nagyvállalatok székhelyeinek koncentrálódása Budapestet a döntéshozás központjává, nemzetközileg is jelentős irányító-ellenőrző központtá emeli. Mindezt megfelelően szolgálja a közlekedési és szállítási infrastruktúra jelenlegi helyzete és még inkább a várható fejlesztése. A Budapesti Agglomeráció nemzetközi és hazai közlekedési csomóponti szerepe folyamatosan felértékelődik.

2.2. A Budapesti Agglomeráció gazdasági fejlettsége és gazdasági szerkezete

2.2.1. Gazdasági fejlettség

A gazdasági fejlődésre a dinamizmus jellemző. Az 1990-es évek közepétől folyamatosan növekszik mind a budapesti, mind a Pest megyei részarány az ország GDP-jéből, mivel a növekedési ütem Pest megyében (főleg az agglomerációs övezetben) jelentősen meghaladta a budapesti dinamizmust. Így kismértékű területi arányeltolódás volt regisztrálható az elmúlt években Pest megye javára (1996-ban még 83:17 volt Budapest és Pest megye GDP megoszlása a Középmagyarországi régióban (KMR), ez 2003-ra 78:22-re módosult). (3. táblázat)

3. táblázat: A bruttó hazai termék (GDP) változása (%)

Év	Az országos részarány változása				GDP növekedése			
	Bp.	Pest m.	KMR	Országos	Bp.	Pest m.	KMR	Országos
1996	34,5	7,1	41,6	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2000	34,9	8,4	43,3	100,0	193,6	227,3	199,3	191,4
2003	35,1	9,8	44,9	100,0	140,5	162,9	144,8	139,5

Forrás: Területi Statisztikai Évkönyvek, 2004, KSH; Magyar Statisztikai Évkönyvek, 1997, 2001, KSH

2000-ben az ország GDP-jének 41%-a, a Középmagyarországi régió GDP-jének 95,4%-a származott a Budapesti Agglomerációból.

A gazdasági fejlettséget fejezi ki az egy főre jutó GDP. Ez a mutató Budapesten több mint kétszerese az országos átlagnak, és a szóródás mértéke folyamatosan növekedett a vizsgált időszakban. A Budapesti Agglomeráció fejlettsége megközelíti a budapesti mutatót, 1,8-szerese az országos átlagnak. Pest megye kettészakíttottságát mutatja, hogy míg az agglomerációs gyűrűben a GDP/fő mutató az országos átlag szintjén áll, addig Pest megye agglomeráción kívüli területén csak az országos átlag felét éri el. (4. táblázat)

4. táblázat: A GDP/fő változása 1996 és 2003 között (%)

	Ország	Budapest	Bp-i agglomeráció	Pest megye	Pest m. (az aggl.-n kívül)	KMR	Bp-i aggl. gyűrű
1996	100,0	185,5	....	73,1	...	146,9	...
2000	100,0	201,2	176,2	78,0	50,6	155,1	101,2
2003	100,0	207,9	....	89,2	...	161,1	...

Forrás: Területi Statisztikai Évkönyvek, 2004, KSH; Magyar Statisztikai Évkönyvek, 1997, 2001, KSH; Kiss J. (2003) számításai alapján kalkulálva.

Az egy főre jutó GDP a 25 európai uniós tagország átlagában, 2003-ban:

- Budapesten 124,5%;
- Pest megyében 53,4%;
- a Középmagyarországi régióban 96,5%;
- Magyarországon 59,9% volt.

Tehát már nem csak Budapest GDP/fő értéke haladja meg az EU-s támogatás alapjául szolgáló 75%-os küszöbértéket, hanem a Közép-magyarországi régió mutatója is megközelíti az EU-s átlagszintet.

Mind az országos, mind a Közép-magyarországi régió GDP/fő mutatója látványos felzárkózásra utal. (5. táblázat)

5. táblázat: Magyarország gazdasági fejlettsége az EU 15 tagállamához viszonyítva (GDP/fő, PPS*)

	EU-15	Magyarország	KMR
1998	100	49	72
2000	100	50	78
2002	100 (109)**	59	96

*purchasing power standards (vásárló erő); ** EU-15/EU-25

Forrás: Területi Statisztikai Évkönyvek, 2000, 2002, 2004

Az egy főre jutó GDP növekedési üteme 2000 és 2003 között csökkent az 1996-2000 közötti időszakhoz képest Budapesten, Pest megyében és a Közép-magyarországi régióban is (és Magyarországon összességében is), de mind a két periódusban mindhárom területi szinten meghaladta a növekedési ütem az országos átlagot.

2.2.2. Területi különbségek a Budapesti Agglomeráción belül

Az egy főre jutó GDP és az egy főre jutó lakossági jövedelmek alapján rangsorolt 150 kistérség között a Budapesti Agglomeráció kistérségei a következő pozíciókat foglalták el 2000-ben (6. táblázat):

6. táblázat: Területi különbségek a Budapesti Agglomerációban

Kistérségek	Rangsorszám a 150 kistérség között	
	(egy főre jutó GDP)	(egy főre jutó lakossági jövedelem)
Budapest	4	1
Ráckevei	136	30
Budaörsi	2	2
Dunakeszi	48	8
Gyáli	81	41
Pilisvörösvári	37	5
Szentendrei	52	3
Gödöllői	28	12

Forrás: Kiss J.P. 2003, Jakobi Á.-Kiss J.P., 2003

A kisebb egységekre bontott GDP számítás kimutatta, hogy Budapest csak a negyedik helyet foglalta el 2000-ben az országban, Szentgotthárd, Budaörs és Győr után. Mindhárom említett település dinamikus fejlődése az 1990 utáni időszakban indult meg. Az agglomerációs gyűrű kistérségei közül a Ráckevei kistérség van leszakadva, a Gyáli kistérség helyzete jó-közepes, míg a többi kistérség – élén a Budaörsi, valamint a Gödöllői és Pilisvörösvári kistérségekkel – kiemelkedő helyen

áll. Igen érdekes, hogy a lakossági jövedelem vonatkozásában (amely egy korrigált mutató: tartalmazza nemcsak a személyi jövedelemadó alapján számított jövedelmeket, hanem a vállalkozások jövedelmeit is, valamint a szociális és munkanélküli segélyeket, a társadalombiztosítás alapján becsült jövedelmeket, és ezek korrigálását néhány fogyasztási – víz, személygépkocsi, telefon – mutatóval) a Budapesti Agglomeráció helyzete még jobban kiemelkedik az országban. Budapest vezető helye mellett, a 7 agglomerációs kistérség közül 5 kistérség a 150 kistérség első 12 –es csoportjába tartozott 2000-ben.

7. táblázat: A gazdasági feltételek és potenciál, valamint a lakossági jövedelmek kistérségi különbségei 2000-ben (az ország 150 kistérsége között elfoglalt rangszám)

Térség	K+F*	K+F**	Iskolai végzettség	Információs szektor	Minőség bizto-sítás	Fejlődés minőségi jegyei	GDP/fő	Lakossági jövedelem/fő
Budapest	1	4	1	1	1	1	4	1
Agglomerációs gyűrű kistérségei								
Gödöllői	4	2	16	69	19	23	28	12
Ráckevei	43	50	30	109	20	43	73	30
Budaörsi	20	28	8	25	8	11	2	2
Dunakeszi	41	39	8	50	26	25	48	8
Gyáli	47	73	48	60	32	42	81	41
Pilisvári	10	8	5	34	21	13	37	5
Sztendrei	33	32	3	15	36	18	52	3
Átlag***	28	33	17	52	23	25	46	14

*K+F abszolút mutatója, **K+Fnépességre vetített fajlagos mutatója, ***súlyozatlan számtani átlag Forrás: Kiss J.P. 2003; Jakobi Á. – Kiss J.P., 2003; Nagy G. 2003 In: Kistérségi mozaikok, ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, 2003

A modern gazdaság feltételeit – a kutatás-fejlesztés kapacitását, a lakosság iskolázottságát, az információs szektor helyi kapacitását, valamint a vállalkozások fejlettségét jelző minőségbiztosítást, illetve ezekből a mutatókból kialakított komplex mutatót – tartalmazza a 7. táblázat első 6 oszlopa. Feltételezzük, hogy e funkciók, illetve kapacitások helyi jelenléte kedvező perspektívát jelez a gazdasági fejlődés számára. Ugyancsak elfogadott az az állítás, hogy a térség gazdasági potenciálja határozza meg az ott élők életkörülményeit.

A Budapesti Agglomerációban a gazdasági teljesítmény és a gazdaság minőségi feltételei között igen szoros a kapcsolat. Sőt, az is megjelenik a kistérségek pozícióiban, hogy a gazdaság minőségi feltételei alapján a kistérségek valamelyest jobb helyzetben vannak, mint a helyi gazdaság kimutatott teljesítménye szerint. Ez a fejlődés kedvező perspektíváját vetíti előre.

2.2.3. Gazdasági szerkezet

Nyilvánvaló, hogy egy nagyváros gazdasági szerkezete alapvetően különbözik egy térség (megye, régió, ország) gazdasági szerkezetétől, amely magába foglalja a különböző települések – a mezőgazdasági jellegűektől, a jobbára a helyi igényekre termelő – gazdasági struktúráit is.

Nem meglepő, hogy a budapesti gazdaságban:

- a tercier ágazatok dominálnak (kereskedelem, szállítás - raktározás - távközlés, a közigazgatás, kiemelkedik az ingatlanügyletek és a gazdasági tevékenységet segítő ágazat részaránya.

Meg kell említeni, hogy a jelentős dezindusztrializációs folyamat után is jelentős maradt a feldolgozóipar részesedése.

Az agglomerációs gyűrűben:

- a feldolgozóipar mellett a kereskedelem,
- szállítás - raktározás - távközlés, és az ingatlanügyletek játszanak jelentősebb szerepet.

Az 1996 és 2003 közötti struktúraváltozásra Budapesten a feldolgozóipar, a kereskedelem, idegenforgalom és vendéglátás, valamint a pénzügyi tevékenység visszaszorulása jellemző. Ezzel szemben Pest megyében a mezőgazdaság, a feldolgozóipar, a pénzügyi tevékenység és az egészségügy részaránya csökkent jelentősebben.

Budapesten növekedett az építőipar, az ingatlanügyletek, a közigazgatás és az oktatás aránya, Pest megyében a kereskedelem, a szállítás-raktározás és az ingatlanügyletek részesedése. Összességében, Budapestet és az agglomerációs gyűrűt is a tercierizálódás jellemezte, valamint a főváros és körülölelő megyéje gazdasági struktúrájának folyamatos hasonulása.

2.3. A Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Koncepció helyzetértékelésének változó és változatlan tendenciái 1999 után

- A Budapesti Agglomeráció gazdasági fejlődését dinamizmus jellemzi, amely folyamatosan meghaladja az országos növekedési átlagot;
- Folytatódott az agglomerációs gyűrű felzárkózása Budapesthez;
- A Budapesti Agglomeráció gazdaságának központi szerepkörei erősödtek az országban, de a nemzetközi szerepkörök csak részlegesek maradtak;
- A Budapesti Agglomeráció – mint térség – együttes fejlődése nem probléma mentes: a BAFT átmeneti megszüntetése visszavetette a térségi kooperáció kibontakozását;
- Folytatódott – csökkenő intenzitással – a gazdasági és lakossági szuburbanizáció;
- Változatlanul erős (de nem felpörgő) a külföldiek érdeklődése a Budapesti Agglomeráció iránt.
- Az ingázás kettős iránya vált jellemzővé;
- A gazdasági feltételek és potenciálok szempontjából az agglomerációs gyűrűn belül jelentős különbségek alakultak ki, a lakossági jövedelmek területi különbségei viszont kevésbé szélsőségesek.

2.4. A helyzetértékelés szintézise

A gazdasági dinamizmus fontos bizonyítéka, hogy a Budapesti Agglomeráció kitüntetetten vonzó térség a vállalkozások letelepülésére és működésére. Az agglomerációs övezet közeledést mutatott az elmúlt években a főváros gazdasági dinamizmusához, amely elsősorban a helyi gazdaságok megerősödéséhez kötődött, de ez a térség sok szempontból alkalmasabbnak bizonyult a zöldmezős – jobbára külföldi vállalatokhoz kapcsolódó - beruházások számára.

2.4.1. Munkamegosztás a gazdaságban

A budapesti gazdaság jellegzetes szerkezeti változásaiban az un. stratégiai ágazatok erősödnek meg. A budapesti központi szerepkört erősíti a tőkekonzentráció látványos folyamata, a pénzügyi szektor, az ingatlanügyek és magas szintű, speciális üzleti szolgáltatások koncentrációja, az idegenforgalom, és a kereskedelem felértékelődő szerepe. Budapesten összpontosulnak a kutatás-fejlesztés, a felsőfokú oktatás, vagyis az un. tudásipar, innováció, a kultúra tömeg és elit elemei, amelyek együttes megjelenése, szinergikus hatást gyakorol a városfejlődésre. Megmaradt, bár gyökeres változáson megy keresztül Budapest központi szerepköre. Ellenőrző-irányító szerepe a gazdaságban újra erősödik. Erősödnek a főváros nemzetközi szerepkörei, amelyek egyelőre részlegek, inkább a hídfő-elosztó, ill. a tranzit funkció jelent meg eddig Budapesten.

Az ágazati struktúra legjellemzőbb változásai Budapesten az ipar összezsugorodásával, és modernizálásával, a piaci szolgáltatások jelentős bővülésével kapcsolatosak; az agglomerációs gyűrűben az ipar térhódításával, a kereskedelem és a turizmus felértékelődésével, valamint a mezőgazdaság visszaesésével vannak összefüggésben. A beruházás jelenlegi tendenciái erősíteni fogják a Budapesti Agglomeráción belüli ágazati szerkezeti eltéréseket.

2.4.2. Fejlettségbeli differenciálódás a Budapesti Agglomeráción belül

Két, a gazdaság fejlődését befolyásoló területen jelentősek a különbségek Budapest és az agglomerációs gyűrű között: az infrastrukturális ellátottság egyes elemeiben és a humán erőforrás dinamikus szegmensében.

A budapesti és az agglomerációs övezeti különbségek már egyre kevésbé adódnak az ellátás térbeli eltéréseiből, hanem sokkal inkább a kereslet, azaz a jövedelmi viszonyaiban drámaian differenciálódó társadalom keresletének területi különbségeiből. A területi különbségek így egyrészt az "örökségből" (a térbeli infrastrukturális ellátottság lassan változó helyzetéből), de ma már inkább a piactudatban nyertessé és vesztesé válnak a térségek és települések helyzetéből adódnak. Ez elsősorban a szennyvízelvezetés és tisztítás ellátottságbeli különbségeiben jelenik meg a főváros és az agglomerációs gyűrű között, de kimutatható a térbeli differenciálódás a vízellátás, a gázellátás, és a telefonnal való ellátottság terén is.

A humán erőforrások (közép-és felsőfokú képzettség) szintjében jelentős az eltérés a főváros és az agglomerációs gyűrű között, a szuburbanizáció révén megerősödött agglomerációs településekben javult lényegesen a helyzet.

A differenciálódás azonban még élesebb az agglomerációs gyűrűn belül. Mind a gazdasági fejlődésben, mind a lakosság életkörülményeiben megnyilvánul az a tendencia, hogy egy északkelet-délnyugati átló mentén válik szét az agglomerációs gyűrű. Az Északi, Északnyugati és Délnyugati szektorokat a budapestihez hasonló dinamizmus jellemzi, amely lehetővé teszi, hogy e térség sok szempontból a fővárosihoz hasonló, vagy azt megközelítő fejlettséget érjen el, míg ezzel szemben az Északkeleti, Keleti és Délkeleti szektorokat lassú fejlődés, illetve pangás jellemzi.

2.5. A komplex szakmai területek helyzetének bemutatása

2.5.1. Az ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakítása

2.5.1.1 Az épített környezet minőségének javítása

A Közép-Magyarországi Régió és azon belül a Budapesti Agglomeráció egyik legsúlyosabb problémája a lakóházak és a közterületek leromlott állapota, amely nagymértékben Budapestre és az agglomerációs városokra koncentrálódó probléma. Az ország legrosszabb lakásállományának egyharmada a fővárosban, annak egyes részeire koncentráltan található. Kulcskérdés, hogy a leromlott városrészeket sikerül-e egy, a jelenleginél hatékonyabb épületrehabilitációs programmal kiegyensúlyozott, pozitív fejlődési pályára állítani, vagy azok a fejlődés minden lehetőségét elveszítve, egy önmagát erősítő negatív folyamat keretében egyre gyorsabban pusztulnak tovább.

A városi életminőség feltételeinek romlása erősen hozzájárul ahhoz, hogy az 1990-es évek közepétől egyre több család választja a kiköltözést a fejlődő agglomerációba.

A város lakói szeretik a várost, azok is, akik „bent maradtak” és azok is, aki kiköltöztek, azonban mindenki egyetért abban, hogy Budapestet élhetőbbé kell tenni, hogy ne kényszer legyen a városban lakni - munkalehetőségek, oktatási intézmények és lehetőségek miatti kényszer - hanem igazi, jóleső választás.

A tárgyban kifejtett kutatás során / Studio Metropolitana Kht. kérdőíves kutatása 2005. decemberében / feltett kérdésekre a válaszadók egybehangzó véleménye alapján a legfontosabb probléma a lakókörnyezet, a környezet minőségének állapota, romlása. A válaszok zöme a környezeti károkat jelölte meg az egyik legfontosabb okként, ami miatt egyre élethetlenebb a város és ez a fő oka az agglomerációs településekre való kiköltözésnek

A lakókörnyezetet éri a legtöbb kritika. A lakókörnyezet minősége az agglomerációba történő kiköltözés egyik legfontosabb oka. Az agglomerálódás pedig tovább rontja a lakókörnyezet minőségét. Két fő lakókörnyezeti probléma: az autóforgalomból adódó környezeti károk és a zöldterületek fogyása, hiánya.

A különböző lakókörnyezetek összevetésénél hangsúlyt kapott a személyes kapcsolatok fontossága is. A nagyobb lakótelepet sokan azért nem szeretik, mert személytelen tömeget alkot, ahol az emberek nem ismerik, nincs esélyük, hogy megismerjék egymást. Sokan tehát az emberibb, átláthatóbb szomszédsági kapcsolatok miatt is választják az agglomeráció kisebb településeit.

A lakásállomány minőségét sokan tartják aggasztónak. A felújítást leginkább a belvárosi régi bérházak esetén, illetve a panel- és lakótelepi lakásokban sürgetik az emberek. Egy házban sok lakás van, ezért a panelházak esetében a legnehezebb a lakók közti együttműködés például a felújítási munkálatok kapcsán. Gyakran fordul elő, hogy a panelben élők jövedelmi helyzete nem teszi lehetővé a felújítási költségekhez való hozzájárulást.

Érdekes helyzetet eredményezett a lakótelepek és lakóparkok összehasonlítása. Szinte ugyanannyian teszik le voksukat a szép, új, élhető, zöldövezeti lakópark mellett, mint amennyien a fátlan, túlzottan magas beépítési aránnyal rendelkező, közvetlen környezetébe nem illő, túlszűfolt lakóparkokat kárhozzatják.

A lakótelepek esetében az egyik visszatérő gondolat a „szürkeség” volt. Bár sokan állítják, hogy életszerűbbek, környezettudatosabbak a lakótelepek, az általános lelakottság, leromlott állapot, sivárság rányomja a bélyegét a lakótelepek megítélésére.

2.5.1.2 *Az átmeneti „rozsdá” övezet rehabilitációja*

A korábbi ipari és katonai tevékenységeknek köszönhetően jelentős számú használaton kívüli, vagy alulhasznosított barnamező (felhagyott vagy alig működő ipari terület, volt katonai objektum) található a Budapesti Agglomerációban. Ezekre a területekre jellemző a felaprózott tulajdonosi szerkezet, a leromlott fizikai és környezeti állapot, mely nehezíti, illetve ellehetetleníti az érdekegyeztetést, s a kármentesítés jogi, felelősségi és anyagi háttere (ki viselje a tetemes költségeket) nehezen feloldható problémát okoz. A területek újrahasznosítása szempontjából fontos tényező a termelő infrastruktúra hálózatok (villany-, víz-, gáz-, csatorna-, telefon) megléte, valamint a részben újrahasznosítható épületállomány.

Budapest területének 13%-át, kb. 68 km²-t teszik ki a barnamezős térségek, melyek magukban foglalják a tradicionális (volt) ipari területet a hozzájuk kapcsolódó közlekedési, lakótelepi zárványokkal. A Budapesti Agglomeráció több településén, akár a településközpontban is található barna ill. rozsdá övezetek, elhagyott laktanya-, börtön-épületegyüttesek, leromlott, használaton kívüli műemléképületek, sőt szeméttelpek is. Ezekről eddig nem készült teljes körű kataszter, csak részinformációk állnak rendelkezésre (pl. Budakalász 4,1 ha, Szentendre 28 ha stb.). Az agglomerációs gyűrű településein található barnaövezetek területe kisebb, de ott még inkább jellemző a zöldmezős beruházások felé orientálódás, mint a régi ipartelepek hasznosítása. A beruházások zömmel a városperemi területeken, zöldmezőn jönnek létre, a barnazonák hasznosítására alig akad példa, ezek jellemzően spontán akcióknak tekinthetők, ritka a tudatos várospolitikai beavatkozás. A települési barna övek igen nagy értéket jelentenek a település számára, amennyiben megtörténik rehabilitációjuk, újrahasznosításuk (és funkcióváltásuk), de a kárelhárítás és rehabilitáció magas költségei miatt nem vonzóak a befektetők szemében, akik inkább a településkörnyéki beruházást preferálják. A rehabilitáció viszont hozzájárul a városok modernizálásához, korszerű átalakulásához.

A barnamezős területeken számos probléma jelentkezik, melyek a rehabilitáció révén kezelhetők ill. mérsékelhetők. Ezek közül a legsúlyosabbak a városszerkezeti problémák, a városszervezési többletköltségek, a nem hasznosított infrastruktúra fenntartásának költségei, a szennyezettség és továbbterjedésének veszélye, a társadalmi és gazdasági problémák, a magas munkanélküliség, a társadalmi szegregáció, az esélyegyenlőség hiánya, a romló közbiztonság, a veszendőbe menő épületállomány, az örökségvédelmi veszteségek stb. A barnamezős területek az egész környezetüket leértékelik – ingatlanár-hanyatlást indítanak el.

Félő, hogy tudatos, szervezett várospolitikai beavatkozás nélkül ezeket a hátrányos helyzetű területeket elkerülik az újabb fejlesztések, a terület fejlődését megnehezítő kedvezőtlen beépítési állapotok konzerválódnak, fennmarad a környezet szennyezettsége, és tovább folytatódik e területek leértékelődése, a kapcsolódó szociális problémák állandósulása. Fokozni kellene az érintett önkormányzatok gazdasági érdekeltiségét is a barnamezős beruházások céljára kialakítandó területeken szükséges fejlesztések végrehajtására.

Csökkenteni kell azokat a különbségeket, amelyek miatt a barnamezős területek igénybevétele hátrányban van a zöldmezős beruházásokkal szemben. Ezzel elősegíthető, hogy ezek a településszerkezeti szempontból többnyire frekventált, de jelenleg a helyükhöz, térszerkezeti és infrastruk-

turális adottságaikhoz és fejlesztési lehetőségeikhez képest alulhasznosított területek támogatott irányú felhasználásra kerüljenek.

2.5.2. Szolgáltatások helyzete a Budapesti Agglomerációban

2.5.2.1 Turizmus

Budapest az ország első számú turisztikai célterülete és vonzereje. Vonzó hatása az agglomeráció területére is kihat. Vonzerejének, szerepének elemei: centrális fekvése, kulturális, közigazgatási központ szerepe, gazdag természeti értékei és szépségei, épített öröksége, amely részben a Világörökség része, műemlékei. Jelentős vonzerőt biztosít számára gazdag gyógyvíz kincse és az erre kiépült történelmi fürdőhálózata.

Közlekedési, rekreációs és sport szempontból biztosít lehetőségeket a területét kettészelő Duna. A Közép-Duna-völgy fejlesztési sávja a Közép-Magyarország Régió 2007-2013-as Operatív Programjának kiemelt fejlesztési területei között szerepel.

Budapest szálláshely kapacitása az elmúlt években elsősorban a felsőbb – 4 és 5*-os – kategóriában jelentősen bővült, bővítésre szorul viszont a 2-3*-os kultúrált szálláshelyek száma, illetve az agglomeráció egyes nagyobb településein a vendégfogadói kapacitás (szálloda, panzió, vendégfogadó, stb.).

Fontos vonzerőnek számít a régió változatos élénk kulturális élete, nemcsak a fővárosban, hanem az agglomerációban is (Szentendre, Gödöllő, Visegrád, Százhalombatta, Zsámbék). Kiemelkedő annak multikulturális jellege (nemzetiségi, illetve különböző típusú és műfajú, klasszikus és kortárs kulturális és művészeti rendezvények). Az utóbbi években jellemző a kulturális programok kialakult szerkezetének és térbeli eloszlásának változása: Budapest egyértelmű központi szerepe mellett az agglomerációs településeken is egyre nagyobb számban jelennek meg országos és nemzetközi jelentőségű rendezvények, attrakciók [pl.: Visegrádi Palotajátékok, Szentendrei Skanzen Amfiteátrum, Gödöllői Királyi Kastély rendezvényei, Sissi út, Zsámbéki Színházi Bázis, Summerfest (Százhalombatta, Tököl, Ráckeve) stb.].

Az agglomerációban új attrakcióhelyszínek alakultak ki az extrém és „elit” sportok kedvelőinek, pl. gödi golfpálya, Aquaréna, Adventure Park Mogyoródon, Canopy (siklóernyő) pálya és nyári bobbpálya Visegrádon, vízisípálya Dunaharasztn, stb. Bővült a kerékpárút-hálózat és a kijelölt kerékpáros útvonalak száma, de a kerékpárutak minősége, használati értéke között jelentős eltérések vannak. A főváros egyes peremterületein és az agglomerációban (Gödöllő, Gyál, Isaszeg, Pusztazámor, Sósút, Szada, Százhalombatta, Tök, Zsámbék) kitűnőek a természeti adottságok a lovasturizmushoz, amely a legmagasabb fajlagos költségű turisztikai termékek közé tartozik.

A régió jellegzetessége, hogy a fővárosiak és a vidékiek kölcsönösen igénybe veszik egymás turisztikai kínálatát. (Az agglomerációban jelentős számú hétfégi ház van a fővárosiak használatában és az agglomeráció lakosai is rendszeres látogatói a fővárosi programoknak.)

Jelentősen fejlődött az elmúlt években a turisztikai és városmarketing, ami fontos tényező a konkurens városokkal kialakult versenyhelyzetben (Bécs, Prága, Pozsony). Budapesti, megyei és kistérségi, települési, vállalkozói turisztikai honlapok készültek.

Az elmúlt években a Budapestre látogató külföldi turisták száma dinamikusan nőtt – ezek egy része felkeresi a régió helyszíneit is, igaz csak rövid időre –, de emelkedést mutat a belföldi turizmus is.

2.5.2.2 *Kereskedelem*

Az elmúlt 15 évben, a kereskedelemben egyszerre jelentkezett a koncentráció és a decentralizáció. Ennek következtében megjelentek elsősorban az agglomerációban a kereskedelmi nagyüzemek (bevásárlóközpontok, hipermarketek).

A kereskedelemben az új üzlettípusok (bevásárlóközpontok) megjelenésével kettévált a kereskedelmi és ingatlanfejlesztési funkció, a létesítményeket ingatlanfejlesztők építik, és bérbe adják a kereskedők számára. A nagy kereskedelmi létesítmények az utóbbi időben városképpalkotó tényezővé váltak és hatásukkal pozitív és negatív irányban egyaránt befolyásolják a települések életét és működését.

A nagy alapterületű, általában multinacionális cégek által üzemeltetett kereskedelmi nagy létesítmények és a nagyszámú kereskedelmi kis, és középvállalkozások között éles verseny alakult ki, ami részben a kkv-k túlélési lehetőségeire, ezáltal foglalkoztatási helyzetre is kihat, valamint a nagy létesítmények forgalomelszívó hatása miatt a hagyományos belvárosi kereskedelem sorvadni kezdett.

A régióban megjelent multinacionális kereskedelmi cégek jelentős része az agglomerációban építette ki logisztikai bázisát.

2.5.2.3 *Logisztika*

A logisztika a nemzeti versenyképesség szempontjából alapvető fontosságú. Az értéklánc egyre fontosabb elemévé válik annak biztosítása, hogy a vállalatok hatékonyan, azaz gyors és költséghatékony módon kapják meg az alapanyagokat és szállíthassák piacra a késztermékeket. Az egész magyar gazdaság versenyképességét befolyásolhatjuk hatékonyabb logisztikai rendszerekkel, logisztikai szolgáltató központokkal (LSZK-k), illetve ipari parkokkal.

Budapest (és agglomerációja) alkalmas célpont, mintegy „hídállás” lehet az európai piacokra betörni készülő ázsiai, amerikai cégek számára, ugyanakkor bázisa, logisztikai központja lehet nyugat-európai vállalatok kelet felé terjeszkedésének is. A fővárosnak, Európa településhálózatában elfoglalt helyére alapozva, lehetősége van arra, hogy a térség egyik legfontosabb logisztikai központjává váljon az információt, tőkét, árut összegyűjtő, szortírozó, feldolgozó, tároló, szétosztó, továbbító funkciók megfelelő kifejlesztése, valamint az ehhez tartozó szellemi, innovatív hátér, kiszolgáló infrastruktúra és működőképes adminisztráció megteremtése útján.

Budapestnek a kontinens térszerkezetében elfoglalt fekvése, kiváló szárazföldi (közúti, vasúti) kapcsolódásai, kiegészülve az északi és déli tengereket összekötő folyami vízi úttal és a kontinens léptékében is jelentős repülőtérrel, lehetőséget nyújt egy tetramodális logisztikai rendszer kialakítására (a Ferihegyi repülőtér, a dunai kikötők, a vasúti terminálok és a négy „helsinki” közúti folyosó összekapcsolásával).

Mivel a nemzetközi szállítási folyamatokban történő részvételért az országok közötti verseny nagy, a főváros döntéshozatali, finanszírozási kompetenciáját meghaladó határozott állami elhatározás, cselekvés és költségvállalás teremtheti meg a felkínált lehetőségek kiaknázásának feltételeit. A nemzetközi közlekedési csatornák a főváros délnyugati, déli és délkeleti peremén és város környéki zónájában az M0-s térségében csomósodnak, itt indokolt a logisztikai funkciók kifejlesztése. Már ma is élénk tevékenység figyelhető meg ebben a térségben: meglévő ipari területek alakulnak át raktárakká, nyugat-európai szállítmányozási társaságok jelennek meg gyűjtő, elosztó raktárbázisok építésének szándékával. A régió saját fejlődése és kontinentális kapcsolati pozíciója, illetve a fejlesztési hatásokat közvetítő szerepköre szempontjából meghatározó jelentőségű a Ferihegyi

repülőtér, a Csepeli Szabadkikötő és a Budapesti Intermodális Logisztikai Központ egymásra épített fejlesztése és transzkontinentális közlekedési rendszerbe ágyazása is.

E három, a szállítási folyamatokat integráló létesítmény alkotta „aranyháromszög” létesítményeinek kapcsolódása az országos vasúti és közúti hálózathoz, egy tág térség gazdasági prosperitása szempontjából meghatározó. Ilyen erős logisztikai pillér az országban máshol nem hozható létre.

A térségben jelenleg 3 LSZK és 24 ipari park található, a következőkben ezeket vesszük szemügyre. A fővárosban, illetve az agglomeráció településein, részben a korábbi termelő ipari térségek funkcióváltásának, részben korábbi raktárbázisok, áruforgalmi térségek megújulásának köszönhetően, részben zöldmezős beruházások keretében, jelentős területi kiterjedésű logisztikai, áruforgalmi térségek alakulnak, alakultak ki. 2005-ben 388 ezer m² volt a kivitelezés alatt álló, legalább 4000 m²-es ipari vagy logisztikai funkciójú épületek összterülete; az összes alapterület 70 százaléka Pest megyében, 30 százaléka pedig Budapesten került megépítésre.

Bár a komplex áruszállítást igénylő vállalkozások igénylik a vasúti és vízi kapcsolatot is, elsősorban a kisebb szállítványozási, raktározási cégek a közúti áruforgalmat részesítik előnyben. Így ezen raktárbázisok a gyorsforgalmi úthálózat közelében, főként az M0-gyűrű déli szakasza mentén, a sugárirányú autópályák, főközlekedési utak metszéspontjainál telepedtek meg. Mivel az M0 elkészült és tervezett szakaszai a főváros peremén, vagy az agglomerációs települések területein haladnak, ezért a logisztikai, áruforgalmi funkciójú telepek is a főváros déli kerületeiben, kerület-részein (Nagytétény, Soroksár), illetve a déli, dél-nyugati agglomerációs települések (Biatorbágy, Törökbálint, Budaörs, Szigetszentmiklós, Dunaharaszti, Vecsés, Üllő) területén épülnek.

A főváros belsőbb részein, elsősorban a hagyományos nagykereskedelmi, áruforgalmi térségeiben is megfigyelhető az ilyen jellegű funkciók erősödése, amely a távlati city-logisztikai rendszerbe is illeszthető. A jelentősebb, fővárosi logisztikai, áruforgalmi térségek: Nagytétényi áruforgalmi térség; Csepel, Szabadkikötő; Soroksári logisztikai térség; Nagykőrösi út; Kőbánya, Jászberényi út - Tündérfürt utca; Cinkotai út - Bökényföldi út; Újpalota, Késmárk utca; Rákospalota, Székely Elek út; Kaszásdűlői ipari medence.

Logisztikai Szolgáltató Központok Budapesten és az agglomerációban

- 1 BILK (Budapest)
- 2 Harbor Park (Budapest-Nagytétény)
- 3 Csepel Szabadkikötő

Ipari parkok Budapesten és az agglomerációban

- 1 Észak-pesti Ipari Park (Bp. Főváros és Bp. IV. ker.)
- 2 IKARUS Budapesti Ipari Park (Budapest, XVI. kerület)
- 3 INFOPARK (XI. kerület)
- 4 ECO-PARK (Bp. XVIII. ker. - Vecsés)
- 5 CBA Logisztikai Központ és Agráripari Park (Alsónémedi)
- 6 Rozália Ipari Park (Biatorbágy)
- 7 Budaörsi Ipari és Technológiai Park (BITEP) (Budaörs)
- 8 Euro Business Innovációs Ipari Logisztikai Park (Budaörs)
- 9 Dunavarsányi Ipari Park (Dunavarsány)
- 10 Multimédia Ipari Park (Fót)
- 11 Gödöllői Ipari Park (Gödöllő)
- 12 M5-Gyál Ipari Park (Gyál)
- 13 TERMINÁL Ipari Park (Páty)
- 14 Duna Ipari Park (Pécel)

- 15 Ráckevei Ipari Park (Ráckeve)
- 16 SÓSKÚTI IPARI PARK (Sóskút)
- 17 Szada Ipari Park (Szada)
- 18 Batta Ipari Park (Százhalombatta)
- 19 ÉMI Szentendre Ipari Park (Szentendre)
- 20 ÁTI-Sziget Ipari Park (Szigetszentmiklós)
- 21 Szigetszentmiklós-Leshegy Innovációs Központ és Ipari Park (Szigetszentmiklós)
- 22 AIRPORT Ipari Park (Tököl)
- 23 Viktória Ipari Park (Üllő)
- 24 Váci Toperini Ipari Logisztikai Üzleti Park (Vác)

Ipari parkok a Budapesti Agglomerációban (2005)

2.5.3. Az innovációs és információs tér kialakítása

2.5.3.1 Tudásipar (K+F)

Budapest a K+F területén meghatározó szerepet tölt be Magyarországon. A főváros K+F központi funkciója folyamatosan erősödik, a nemzetközi vállalatok is elsősorban ide telepítik magyarországi központjaikat és K+F részlegeiket, kihasználva a kedvező tudásbázist és a kiszolgáló intézményrendszert. Az agglomerációs gyűrűben Gödöllő és Piliscsaba K+F és felsőoktatási szerepe kiemelkedő.

Budapest az ország egyetlen valódi innovációs központja, a K+F ágazat által megtermelt bruttó termelési érték több mint 70%-a a fővárosban koncentrálódik. Budapesten található a kutatóhelyek 44%-a, a K+F foglalkoztatottak 60%-a, a K+F ráfordítások kétharmada, s így az egy kutatóra jutó fajlagos ráfordítások is jóval nagyobbak, mint vidéken. A Budapesti Agglomeráció súlya ennél is meghatározóbb az üzleti jellegű kutatásokban, hiszen a ráfordítások 80%-a, a foglalkoztatottak 75%-a itt koncentrálódik. A Közép-magyarországi régióban a GDP 1,6%-át fordítják K+F-re, míg a vidéki régiókban a 0,6%-ot sem éri el ez az arány.

A budapesti foglalkoztatottak 2,2%-a dolgozik a K+F-ben, mely az országos átlag duplája. A kutatók-fejlesztők aktív keresőkhöz mért aránya (3,2%) Budapesten a legfejlettebb nyugat-európai arányokhoz hasonló. Budapesten és agglomerációjában a K+F dolgozók száma meghaladja a 17 ezer főt, s számuk 1997-2003 között több mint 4 ezer fővel, azaz 30%-kal növekedett. Az 1990-es években a K+F erőforrások fővárosi koncentrációja tovább növekedett. A magasan kvalifikált szakemberek koncentrációja rendkívül nagy, a tudományos fokozattal rendelkezők még erőteljesebben összpontosulnak a fővárosi agglomerációban (a tudomány és az MTA doktorainak 72%-a). A szabadalmak kétharmada a Budapesti Agglomerációból származik, a külföldön bejegyzett szabadalmak esetében ez az arány 87%. A nemzetközi együttműködésben történő kutatások 60%-a is a fővárosban zajlik.

A rendszerváltás után a kutatásra-fejlesztésre arányaiban is egyre kevesebb pénz jutott. Mindezek következtében a hazai kutatás-fejlesztés volumene jelentősen lecsökkent. 2004-ben a teljes K+F ráfordítás Magyarországon a GDP 0,89%-a volt (1988-ban még 2,3%), ez kevesebb, mint a fele az EU-25 átlagának (1,93%). Ezen belül a vállalati hányad rendkívül alacsony, mindössze 0,38% (az EU15 országok átlaga 1,3%).

Az egyetemi K+F humán- és anyagi kapacitása területileg lényegesen kiegyenlítettebb. Becslések szerint a vidéki K+F kutatási bázis 70-77 százaléka tartozik az egyetemekhez. Budapesten ez az arány lényegesen kisebb, ami elsősorban az önálló K+F intézmények budapesti koncentrációjából ered. Az MTA intézeteinek 75 százaléka, a kutatói létszám 79 százaléka budapesti. Az MTA budapesti kutatóhelyein közel kétezer kutatót alkalmaznak. Számos egyéb állami és magán-kutatóintézet is koncentrálódik a fővárosban (pl. kormányzati szervek, KSH, Magyar Honvédség, egészségügyi intézmények kutatóintézetei).

A vállalati K+F helyek részesedése az összes K+F ráfordításból (38%) messze elmarad a fejlett európai országok 50-80% közötti aránytól. Az ezer alkalmazottra eső vállalati kutatók számának aránya csak 40 százaléka az EU átlagának. A vállalati kutatók számát tekintve is megfigyelhető Budapest dominanciája (61%).

Az 1990-es évek második felétől kezdődően azonban egyre több multinacionális cég létesített és bővített kutatólaboratóriumot, fejlesztőközpontot Budapesten, mely az üzleti szféra növekvő K+F aktivitását, illetve Magyarország, Budapest minőségi felértékelődését mutatja. A vállalati kutatóhelyeken dolgozó szakemberek száma 1996 óta kétszeresére nőtt. A budapesti vállalkozások K+F létszáma kb. 5000 főt tesz ki, mely jellemzően néhány nagyvállalatra koncentrálódik, elsősorban a gyógyszeriparban, az infokommunikációs szektorban és a gépiparban. Egyes cégek több száz fős kutatóintézetet hoztak létre a fővárosban (GE, Richter, Siemens, Nokia, Ericsson, EGIS, IBM, Chinoin, T-Systems stb.). Összességében azonban kevés cég vállalkozik önálló kutatás-fejlesztésre, és gyenge a kutatóhelyek és az üzleti szféra kapcsolata. Leginkább az erős nemzetközi versenyző környezetben tevékenykedő vállalatok költenek K+F-re. Lassan, de nő a hazai és külföldi kutatási eredményeket hasznosítani képes vállalkozások (spin-off és start-up cégek) száma, közülük néhányan a legsikeresebb vállalkozások között szerepelnek (az ilyen jellegű vállalkozások közül több az MTA intézethálózatából nőtt ki). A tudásbázis (egyetemek, kutatóintézetek) és a gazdasági szervezetek között hiányos, szakadozott a tudástranszfer, hiányoznak az innovációs láncban résztvevő szereplők közötti együttműködés formái. Az alkalmazott kutatással foglalkozó intézetek a KKV szférával gyakorlatilag nem állnak kapcsolatban, nagy részük teljesen külföldi megrendelésekre dolgozik, illetve hazai nagyvállalatok számára végez kutatásokat. Ugyanakkor az iparvállalatok nem igazán innovatívak, kevesen igénylik a K+F eredményeit. A tudás-gazdaság szereplői közötti kooperáció erősítését elősegítendő jöttek létre tudományos-technológiai parkok a fővárosban (Infopark, Graphisoft Park), azonban ezek máig sem működnek az eredeti céloknak megfelelően, az egyetemi kapcsolatok súlya alárendelt. Három inkubátorház is működik a fővárosban, részben innovációs profillal.

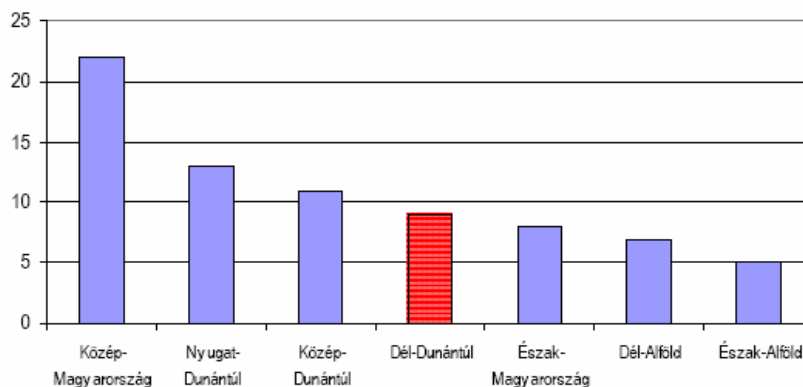
A vállalati kutatóhelyek száma a rendszerváltás után jelentősen redukálódott. A privatizáció során a multinacionális cégek sok K+F részleget megszüntettek, s alig néhány esetben fejlesztették tovább a privatizált cégek kutató-fejlesztő részlegeit, s integrálták nemzetközi hálózatukba. A multinacionális cégekre jellemző, hogy a kutatás-fejlesztést, mint az egyik fő stratégiai tevékenységet, a vállalati központban tartják. Ha a leányvállalataiknál folyik is kutatás-fejlesztés, az legtöbbször csak egy bizonyos részfeladatra koncentrál. A külföldi tőke megjelenésekor még kivételnek számított az, hogy a külföldi beruházó jelentős K+F tevékenységet folytatott a fogadó országban. Ennek motivációi között általában a magas szintű helyi kutatói potenciál (Ericsson, Nokia), ill. a korábban elért komoly eredmények lehetnek mérvadóak, mint például a GE Lighting Tungstam, GE Medical Systems, a Chinoin vagy a Siemens esetében.

A fejlett országokban, a nemzeti tulajdonú vállalatok arányaiban többet fordítanak kutatás-fejlesztésre, mint a nemzetközi tulajdonú vállalkozások. Magyarországon ennek az ellenkezője figyelhető meg. Míg a magyar tulajdonban lévő vállalatok a termelési érték mindössze 0,07%-át fordítják K+F-re, addig a külföldi tulajdonú vállalatok 0,25%-ot költenek ugyanerre.

2.5.3.2 Információs társadalom

Az internet penetráció szempontjából a Közép-magyarországi régió kimagaslóan az országos átlag felett áll.

Internet penetráció a régiókban, 2003 (a háztartások %-ában)

A közösségi elérési pontok (eMagyarország pontok, teleházak) egyértelműen pozitív hatással vannak az információs tér kialakítására. Érdekes módon a teleházak tekintetében a Közép-magyarországi régió lemaradásban van a többi régióhoz képest. Vélhetően azért, mert főleg a kistelepüléseken jellemzőbb a teleházak telepítése.

Teleházak száma régióként:

Régió, ország	Teleházak száma	Regionális arány (%)
Közép-Magyarország	52	9,3
Közép-Dunántúl	98	17,8
Nyugat-Dunántúl	60	10,9
Dél-Dunántúl	98	17,8
Észak-Magyarország	67	12
Észak-Alföld	78	14
Dél-Alföld	101	18,3
Ország összesen	554	100

Az elektronikus önkormányzat szempontjából a nagyobb településeknek domináns szerepük van, bár ezek döntően információközlésre, tájékoztatásra és jelenleg még nem ügyintézésre irányulnak. A szolgáltatások között a közhasznú, közcélú információk széles tárháza található (helyi programok, elérhetőség, stb.), de ezek naprakészsége, és „integrációja”, linkekkel való ellátása hiányos. A városok, nagyobb települések gyakorlatilag rendelkeznek honlappal, míg a kisebb településeknél ez az arány a települések lakóinak száma függvényében 50%-ról a 20%-ra csökken. Ezen a területi (kistérségi) társulások portáljai jelentősen javítanak. A települési honlapok tartalmával a legnagyobb gond a „naprakészség” biztosítása, de ez döntően helyi „agilitás”, „back office” szervezés és az ismeret hiányára vezethető vissza.

Jól látható, hogy a „nagy” áttörés (ami az IT alapvető céljának is tekinthető: életminőség, az ügyintézés egyszerűsítése, a tanulás,) tekintetében van még teendő, ami megint visszavezethető a tartalomszolgáltatás „minőségére” és a lehetőségek kihasználásának PR/marketing tevékenység nem megfelelő voltára.

A területi szervezetek, vállalkozások a turisztikai IT szolgáltatások szempontjából élen járnak, ezek naprakészsége, interaktivitása jó. A távmunka igen kis mértékben van jelen, ez elsősorban a belső folyamatok szervezésének és a biztonság kérdésének hiányára vezethető vissza. A helyi kamarák, érdekképviseleti szervek rendelkeznek elsősorban tájékoztató jellegű-honlapokkal, de naprakészségük hiányos. A gazdasági szereplők (vállalkozások, cégek) valamilyen szintű tartalommal jelen vannak a virtuális térben, de a felhasználásuk elsősorban „megjelenés” (piaci szükségesség) marketing, információközlés az e-kereskedelem csak nyomokban található meg, talán kivétel a bank, biztosítás, és a kommunális szolgáltatók.

A közművelődés (könyvtár, múzeum, iskola) területén az elmúlt három évben jelentős előre lépés történt, mind darabszám, mind tartalom szempontjából, de itt alapvetően az interaktivitás, a tartalom növelése, a felhasználhatóság szélesítése szükséges. Kevés az ezeken a helyeken megtalálható tanítással, távoktatással kapcsolatos ismeret. A kultúra, közművelődés területén az „országos” tartalomszolgáltatók mellett, a központi pályázatok segítségével a helyi könyvtárak, múzeumok is megjelennek az interneten.

A mai állapot szerint a technikai, technológia fejlettsége, a humán erőforrás felkészültsége, az igénybe vehető szolgáltatások színvonala ellentmondásos képet ad, területi és célcsoportok (kor, iskolázottság, stb.) szempontjából döntően a humán erőforrás kárára. Nem megfelelő az IT fogadókészsége, amely az ismeret hiányon túlmenően a pozitív PR, marketing hiánya is befolyásolja.

2.5.4. Kiemelt gazdasági szereplők helyzete

2.5.4.1 Kis- és középvállalkozások

A regisztrált vállalkozások száma Magyarországon, az évezred elején valamivel több, mint 1 millió volt, összességében fokozatos növekedést mutat. A regisztrált vállalkozások közel 80%-a volt 2001-ben működő vállalkozás². A működő vállalkozásoknak több mint 99%-a, 2001-ben 99,9%-a kis- és középvállalkozás volt, melynek legjelentősebb hányada mikro-vállalkozás, ezen belül is alkalmazott nélküli gazdasági szervezet.

Magyarországon a foglalkoztatottak közel 70%-át a kis- és középvállalkozásokként definiált gazdasági szervezetek foglalkoztatják, a nagyvállalatok csupán egyharmadát. A kkv-kon belül jelentős arányt képviselnek a 9 vagy annál kevesebb főt foglalkoztató, illetve az alkalmazott nélküli mikro-vállalkozások. A kisvállalatok részesedése 14%, hasonlóan a közepes vállalkozásokéhoz.

A kis- és középvállalkozások gazdálkodását a magas munkaerő és az alacsony tőkeintenzitás jellemzi. A kkv-k jóval nagyobb mértékben részesednek a foglalkoztatásból, mint az árbevételből, vagy a jövedelemtermelésből. A kkv-k részesedése a vállalkozások összétőkéjéből csökkenő ten-

---

² A KSH azokat a vállalkozásokat tekinti működőnek, amelyek a tárgyévben, illetve az előző év során adóbevallást nyújtottak be, illetve a tárgyévben vagy az azt megelőző évben alakultak. [Kóhegyi, 1998]

denciájú, vagyis a tőkekoncentráció további növekedése figyelhető meg országos szinten, például 2002-ben a mikro-, kis- és közepes vállalkozások hozták létre a bruttó hozzáadott érték 36%-át.

Budapesten található az összes társas vállalkozás több mint 40%-a, míg az egyéni vállalkozások részaránya a fővárosban 20% körül alakul. A működő vállalkozások lakossághoz viszonyított aránya Budapesten 2001-ben az országos átlag másfélszerese volt, de Pest megyében is meghaladta az országos átlagot.

A kkv-k többsége az állami vállalatok (részben a szövetkezeti vagyon) bázisán jött létre, jelentős részük kényszervállalkozásként. Fejlődésüket a mai napig korlátozó probléma alapvetően a tőkeszegénységük, ami mind a beruházás, mind a forgóeszköz finanszírozás területén jelentkezik.

A kis- és középvállalkozások belső erőforrásai és területi adottságai

Működési problémák

- korszerű cégvezetési menedzsment ismeretek hiánya,
- együttműködések hiánya (területi, szakmai, felsőoktatási, nemzetközi),
- pályázati, és egyéb forráslehetőségek ismeretének és kihasználási képességének hiánya.

Pozitívumok

- a Budapesti Agglomerációban jelentős szellemi kapacitás érhető el a felsőoktatás lehetőségeinek kihasználásával,
- a Budapesti Agglomerációban átlagon felüli a betelepült multinacionális cégek száma, akik révén elérhető egyfajta nemzetközi cégműködési, menedzsment kultúra,
- az agglomerációban működő vállalkozások a GDP előállításban képviselt kimagasló részarányuk által bizonyítottan igen jelentős gazdasági erőt képviselnek, amely gazdasági erő forrásaként szolgálhat a kis- és középvállalkozások számára is.

A külső környezet vizsgálata

Piaci problémák

- kínálatuk eladhatóvá, marketingelhetővé formálása
- forráskínálat felderítése
- pályázati tanácsadás

Pozitívumok

- a forráskínálat feltérképezése, a pályázatokkal kapcsolatos tanácsadás és ügyintézés mára már önálló iparággá vált; kiadványokkal, újságokkal, ezekre szakosodott vállalkozásokkal, irodákkal, állami és magán intézményekkel, hálózatokkal.
- a verseny, a globalizáció, az infokommunikációs tér rászorítja a vállalkozásokat mind nemzetközi, mind nemzeti szinten arra, hogy „eladják magukat”, tehát a számtalan kínálkozó lehetőség közül a maguk számára szerezzék meg, nyerjék meg a befektetőket, a keresletet, a munkavállalókat, az üzleti lehetőségeket.

Folyamatelemzés

Hálózatossodási problémák

- élő és folyamatos együttműködést kell kiépíteni egymással,
- élő és folyamatos együttműködést kell kialakítani a felsőoktatással, azok spin-off cégeivel

- a KKV-knek is be kell kapcsolódnia nemzetközi együttműködésbe

Pozitívumok

- manapság, az infokommunikáció világában a hálózatosodáshoz minden eszköz rendelkezésre áll. A Budapesti Agglomeráció az infokommunikációs technológiák rendelkezésére állása tekintetében is élen jár.
- A globalizáció a kkv-kra is kiterjed, és a nemzetközi és a kutatási együttműködések, a szakmai és érdekvédelmi szervezetek megalakulása és egyre hatékonyabb működése mind hozzájárul ahhoz, hogy ebben a globális „új világban” megtalálják helyüket, és eredményesen működjenek a kis- és középvállalkozások.

A kis- és középvállalkozások egyre nagyobb versenyben vannak, ezért a helytálláshoz egyre nagyobb szükségük van – és lesz – a fenti megállapításokból következő, azokra épülő célok és prioritások segítségével.

2.5.4.2 Az önkormányzatok helyzete a gazdaságfejlesztésben

Az önkormányzatok gazdálkodására, működésére is hatással vannak mindazon gazdasági, pénzügyi változások, amelyek a más szervezeteket is érintik. Ilyen hatás a hazai gazdaság teljesítő képessége, az államháztartás helyzete, továbbá az infláció, az árfolyamok, a kamatok, hitel-felvételi lehetőségek változása. Az önkormányzatok a kormányzat által rendelkezésre bocsátott (normatív, ill. cél- és címzett) költségvetési támogatásból, valamint saját bevételeikből (adóbevétel – pl. iparűzési adó, az önkormányzati vagyon, pl. az ingatlanvagyon hasznosításából, pl. bérbeadásából és egyéb tevékenységekből adódó bevétel) gazdálkodnak. Ha javul a gazdaság teljesítőképessége, növekedhetnek a központi költségvetés bevételei, s nagyobb összeg juthat az önkormányzatoknak is. A helyi vállalkozások teljesítőképességének növekedése, új vállalkozások beindulása pedig az önkormányzatok helyi bevételeit növelheti. Az önkormányzati (fejlesztési, szolgáltatási) megrendelések növelhetik a helyi vállalkozások teljesítőképességét, amely viszont növelheti az önkormányzat helyi bevételeit.

3. GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

3.1. A Budapesti Agglomeráció gazdaságfejlesztési stratégiájának alapelve

A Budapesti Agglomeráció gazdaságfejlesztésének stratégiai célja a fenntarthatóság és a minőség alapelvein nyugvó dinamikusan fejlődő, versenyképes, innovatív gazdaság feltételeinek kialakítása, figyelembe véve a nemzetközi és országos szerepkör betöltéséhez szükséges elvárásokat.

3.2. Az Országos Területfejlesztési Koncepció Budapesti Agglomerációra vonatkozó helyzetértékelése, célmeghatározása

„A főváros és elővárosi gyűrű alkotta Budapesti Agglomeráció az ország legversenyképesebb területe, legfontosabb kapcsolódási pontja, amely egyedülállóan alkalmas arra, hogy rajta keresztül hazánk egésze bekapcsolódjon az európai, ill. a globális gazdasági, társadalmi, kulturális vérkeringésbe. Számos funkciójából adódóan nem a hazai térségekkel, hanem más, elsősorban közép-európai, nagyvárosi térségekkel kell versenyeznie. Budapest nemzetközi versenyképessége, és az ország többi régiójával való együttműködésének (kompetencia- és munkamegosztás, elérhetőség, kooperáció, stb. révén) hatékonysága alapvetően befolyásolja az ország egészének, s minden egyes régiójának fejlődési pályáját. Az ország legnépesebb, erős elővárosi térséggel rendelkező agglomerációjában elengedhetetlen az élhető nagyváros és térsége harmonikus együttműködési rendszernek megteremtése.”³

„Versenyképes budapesti metropolisz-térség megteremtése:

- Budapest és térsége nemzetközi gazdaságszervező szerepének és az európai gazdaságba való szerves bekapcsolódásának, kapuvárosi szerepének megerősítése;
- a tudás-ipar, a high-tech iparágak, a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek és a magasan kvalifikált munkaerő meglétéből adódó előnyök kihasználásának ösztönzése;
- nemzetközi turisztikai és kulturális központ szerep erősítése;
- az élhető város és agglomerációja megteremtése az átfogó környezetgazdálkodás és az integrált környezeti tervezés segítségével, a funkcióvesztett területek revitalizálása, a válságterek rehabilitációja, a zöldterületek védelme és lehetőség szerinti növelése révén;
- harmonikusan és fenntartható módon működő agglomerációs rendszer megteremtése az agglomerációs települések fizikai összenövésének megakadályozása, kiegyensúlyozottabb térszerkezetet eredményező alközpontok fejlesztése révén és a fővárost övező ökológiai és rekreációs zöld gyűrű kialakításával, valamint a helyben történő munkavégzés ösztönzésével;
- közlekedési kapcsolatok modernizációja, transzverzális irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése, integrált közlekedési rendszer kialakítása a közösségi és környezetbarát közlekedés fejlesztése;
- az érintett települések és településrészek illetve szervezetek intézményesült együttműködésének megteremtése, illetve javítása.”⁴

---

³ OTK

⁴ Uo.

3.3. A komplex szakmai területek stratégiai fejlesztési területei és prioritásai

3.3.1. Az ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakítása

3.3.1.1 Az épített környezet minőségének javítása

Fejlesztési irányok

A Budapesti Agglomeráció Gazdaságfejlesztési Programja által meghatározott ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakításának célterületén belül stratégiai célként javasolt kitűzni az épített környezet minőségének javítását annak érdekében, hogy koncentrált beavatkozásokkal megakadályozzuk a különböző lakóterületek lepusztulását. A komplex, térben koncentrált városrehabilitáció és közterületi beavatkozások mellett az új lakásépítés városi formáinak segítése is szükséges ahhoz, hogy a városban lakás presztízse visszaálljon, ezzel a Budapestről való elköltözés csökkenjen, így egészségesebb élettér alakulhat ki az agglomeráció területén is.

Fenti célkitűzéseket a Budapesti Agglomeráció különböző területein más-más hangsúlyokkal kell megvalósítani.

Prioritások

Az épített környezet javítását célzó stratégiai célhoz tartozó prioritások a következők:

- Budapesten és az agglomerációs városokban a történeti városmag régi lakónegyedeiben lakóterületi városrehabilitáció /lakóházak felújítása mellett a legrosszabb házak bontása, a foghíjakon való új lakás építése, a gyalogos-zónák kiterjesztése, a forgalomcsillapítás és a parkolási helyzet rendezése/
- Budapesten és az agglomerációs városokban a közterületek megújítása és fejlesztése (és ehhez kapcsolódóan a kiskereskedelem megújulásának segítése)
- az átmeneti övezetben a területi tartalékok feltárásával a felhagyott ipari területek revitalizálása (melynek során egyes helyeken sor kerülhet az új lakás építésre és a zöldterületi funkciók megtelepítésére)
- lakótelepek humanizálása (városrehabilitációs pályázat kiterjesztése Budapest határain túlra, panelprogram támogatásának összehangolt felhasználása)
- a belső városrészekben és az átmeneti övezetben új lakás építésének növelése (széles minőségi és mennyiségi kínálat álljon rendelkezésre a lakosság elköltözésének mérséklésére és a rehabilitáció elősegítésére)
- történeti értékű lakóépületek felújítása az agglomeráció településein is

Javasolt koncentrált épület-rehabilitációs tevékenység körének kidolgozása a Budapesti Agglomeráció területén, továbbá a komplex megújulást segítő programok működtetése, amelyeknek része a lakóépület – felújítások mellett a lakásépítési programok integrálása, a legrosszabb adottságú épületállomány bontásának támogatása, közterület – megújító programok és a lakossági parkolásfejlesztés.

3.3.1.2 Az átmeneti „rozstda” övezet

Fejlesztési irányok

A barnamezős rehabilitáció legfontosabb céljai és hozadékai:

- városszerkezeti problémák orvoslása
- fenntartható és gazdaságos területfelhasználás
- környezeti kármentesítés, tisztább és jobb fizikai környezet
- az épületvagyon és a meglévő infrastruktúra újrahasznosítása
- a kulturális és helytörténeti örökség megvédése, identitástudat erősödése
- növekvő ingatlanérték
- befektetők vonzása
- munkahelyteremtés

A településszerkezeti szempontból többnyire frekventált, de jelenleg térszerkezeti és infrastrukturális adottságaikhoz és fejlesztési lehetőségeikhez képest alulhasznosított barnamezős területek hasznosításának (kármentesítés, rehabilitáció) előtérbe helyezése a zöldmezős beruházásokkal szemben, azok településszerkezeti problémáinak orvoslása érdekében.

Elő kell segíteni az alulhasznosított vagy felhagyott barnamezők rehabilitációját és funkcióváltását. A funkcióváltás keretében olyan új funkciók (pl. gazdasági, szociális, közösségi, kulturális, sport és rekreációs, oktatási és lakófunkciók) bevezetését kell támogatni, melyek illeszkednek a településszerkezetbe és biztosítják a hosszú távú fenntarthatóságot. A fejlesztések segítik a foglalkoztatást, a gazdasági és non-profit célú tevékenységek és városi funkciók megújulását, valamint a terület bekapcsolását a települési struktúrába.

A rehabilitációval egyrészt csökkenhet a mezőgazdasági és egyéb zöldmezős területek beépítésre való igénybevételének üteme, a gyorsforgalmú közlekedési hálózatokhoz kevésbé kötődő funkciók helykiválasztásánál pedig reális telepítési alternatívák adódnak e területek felhasználásával. A barnamezős területek funkcióváltását ösztönözni, a beruházásokat a barnamezős telephelyek felé orientálni szükséges.

Az újrahasznosítással kapcsolatban felmerülő legfontosabb problémák (környezeti kárelhárítás, tulajdonviszonyok rendezése, stb.) kezelését elő kell segíteni.

Az új területhasználatban a több-funkciós, vegyes jelleg fenntartása kívánatos, s megkülönböztett figyelmet kell kapnia a zöldterület védelmének. A vegyes jelleg fenntartásában a hatékonyság-lakhatóság szempontjait egyaránt figyelembe kell venni.

Koncentrált beavatkozásra van szükség. A város-rehabilitációt a település összefüggő és egyértelműen lehatárolt fejlesztési célterületén kell megvalósítani, mivel a koncentrált területen megvalósuló beavatkozások gyakorolnak tényleges hatást az adott település és a környező térség társadalmi és gazdasági életére.

Prioritások

A Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács elő kívánja mozdítani a barnamezős területek hasznosítását és funkcióváltását, a környezeti károk felszámolását. A célkitűzések megvalósításában a következő prioritásokat kell meghatározni:

- Az **átmeneti zóna újrahasznosítható területeinek feltárása**, az alulhasznosított területek felmérése és kataszterének felállítása, az újrahasznosítás feltételeinek számbavétele, a lehetséges partnerek körvonalazása (barnaövezeti program készítése),
- **A barnamezős rehabilitáció előkészítése**
- **A leromlott állapotú területek helyreállítása és a szennyezett terület megtisztítása**; kármentesítési programok megvalósítása.
- **Épületek építése és felújítása az új funkciók kiszolgálására**
- **A beavatkozások helyi elfogadtatását, megfelelő végrehajtását és sikerét szolgáló tevékenységek**

3.3.2. Szolgáltatások kiemelt fejlesztése

3.3.2.1 Turizmus

Fejlesztési irányok

Mivel a turizmus közvetlen, illetve közvetett bevételei jelentős mértékben hozzájárulnak a GDP növekedéséhez, illetve a fizetési mérleg javításához, lényeges cél, hogy Budapest és agglomerációja az európai térség egyik meghatározó vonzereje, illetve turisztikai célterülete legyen. A fentiek érdekében olyan stratégiai célok megfogalmazása és támogatása indokolt, amelyek a meglévő adottságainkra építve, azokat továbbfejlesztve segítik Budapest és agglomerációja turisztikai vonzerejét:

- A nemzetközi trendeknek megfelelően új turisztikai termékek, vonzerők fejlesztése,
- Turisztikai szálláshelyek építése, korszerűsítése,
- A konferencia turizmus feltételeinek megteremtése, kongresszusi központ, illetve iroda létrehozása,
- Nagyobb forgalmú közterek felújítása Budapesten és az agglomerációs városokban (Főtér Program),
- Településközpontok, közösségi terek (közterek) kialakítása és fejlesztése a Budapesti Agglomeráció településein,
- Gyalogos zónák és csillapított úthálózati rendszer kialakítása a fővárosban (Gyalogos Belváros, Budapest Szíve Program),
- Új típusú városnézési lehetőségek biztosítása, nosztalgia autóbusz (az '50-es, '60-as években készült, felújított Ikarus 55 típusú járművek) üzemeltetésével. A város vérkeringésébe bekapcsolódó, városnéző nosztalgiavillamosok hálózatának fejlesztése (pl. a 2-es, a 19-es és az egykori 58-as villamosok vonalán),
- A termál- és gyógyturizmus feltételeinek további fejlesztése, a történelmi fürdőink rekonstrukciója, az agglomerációban meglévő gyógyvízkincs körültekintő kiaknázása (nem támogatandó a kapacitások túlzott fejlesztésére való törekvés, mivel a gyógyvízforrások gazdaságosan csak gyógyászati és szálláshely kapacitással együtt fejlesztve hasznosíthatók),
- Wellness szolgáltatásokat nyújtó turisztikai kínálat kialakítása és fejlesztése a fővárosban és az agglomerációban egyaránt

- A régió kitűnő adottságokkal rendelkezik a hazai lakosság pihenésére és szabadidő eltöltésére, amelyhez indokolt az agglomerációs települések arra alkalmas részénél a falusi turizmus fogadóképességének fejlesztése,
- Az aktív turizmus és rekreációs tevékenységek feltételeinek megteremtése (vízi turizmus, lovas turizmus, kerékpárutak építése), új turisztikai termékek létrehozása (pl. tematikus útvonalak, golfpálya),
- A Duna közlekedési és turisztikai lehetőségeinek jobb kihasználása, Budapesten új nemzetközi hajókikötő építése, a yachtturizmus feltételrendszerének és kiszolgáló rendszerének fejlesztése. (yachtkikötő, javító, töltőállomás), dunai hajóáratok működtetési feltételeinek biztosítása, járatsűrítés a fővárostól északra és délre egyaránt. Új turisztikai termékek és programok bevezetése, kapcsolódva a 2005-2013-as Podmaniczky Programban, valamint az „Európa Kulturális Fővárosa 2010” pályázatban szereplő fővárosi projektekhez: Óbudai Gázgyár rehabilitációja, Közraktárak, mederbe illesztett mélyszigetek, új Nemzetközi Hajóállomás mielőbbi megvalósítása. A Dunához kapcsolódó szabadidős és sport lehetőségek fejlesztése az agglomerációs településeken is.
- A fővárosi, főváros környéki filmgyárak, filmstúdiók (pl. Fót) bekapcsolása az agglomeráció turisztikai vérkeringésébe. Ez a fejlesztési terv illeszkedik a KMROP „Kreatív régió” koncepciójához, és összhangban van a regionális médiaközpontok fejlesztésére irányuló szándékokkal.

Tekintettel arra, hogy a turizmus fogadó feltételeinek megteremtése csak más ágazatok célirányos fejlesztésével együtt valósítható meg, ezért turisztikai fogadóképességünk egyik kulcskérdése a közlekedési kapcsolatok fejlesztése, mind az ország elérhetősége, mind a településen belüli közlekedés szempontjából. Ide tartozik:

- a már említett új dunai nemzetközi hajóállomás,
- a Ferihegyi repülőtér kapacitásának bővítése, a kiszolgáló közlekedési rendszerek fejlesztése (repülőtéri gyorsvasút, közút hálózat stb.),
- Észak-Déli Regionális Gyorsvasút a szentendrei és a ráckevei HÉV vonalának összekötésével,
- a Budapesti Közlekedési Szövetség további fázisainak megvalósítása (egységes tarifarendszer városhatáron kívül, elektronikus jegyrendszer stb.).

Lényeges, hogy a közúton érkező turisták könnyen elérhessék Budapestet, illetve az agglomeráció egyes településeit, több ponton átkelhessenek a Duna egyik oldaláról a másikra, és igénybe vehessék a budapesti körgyűrűt.

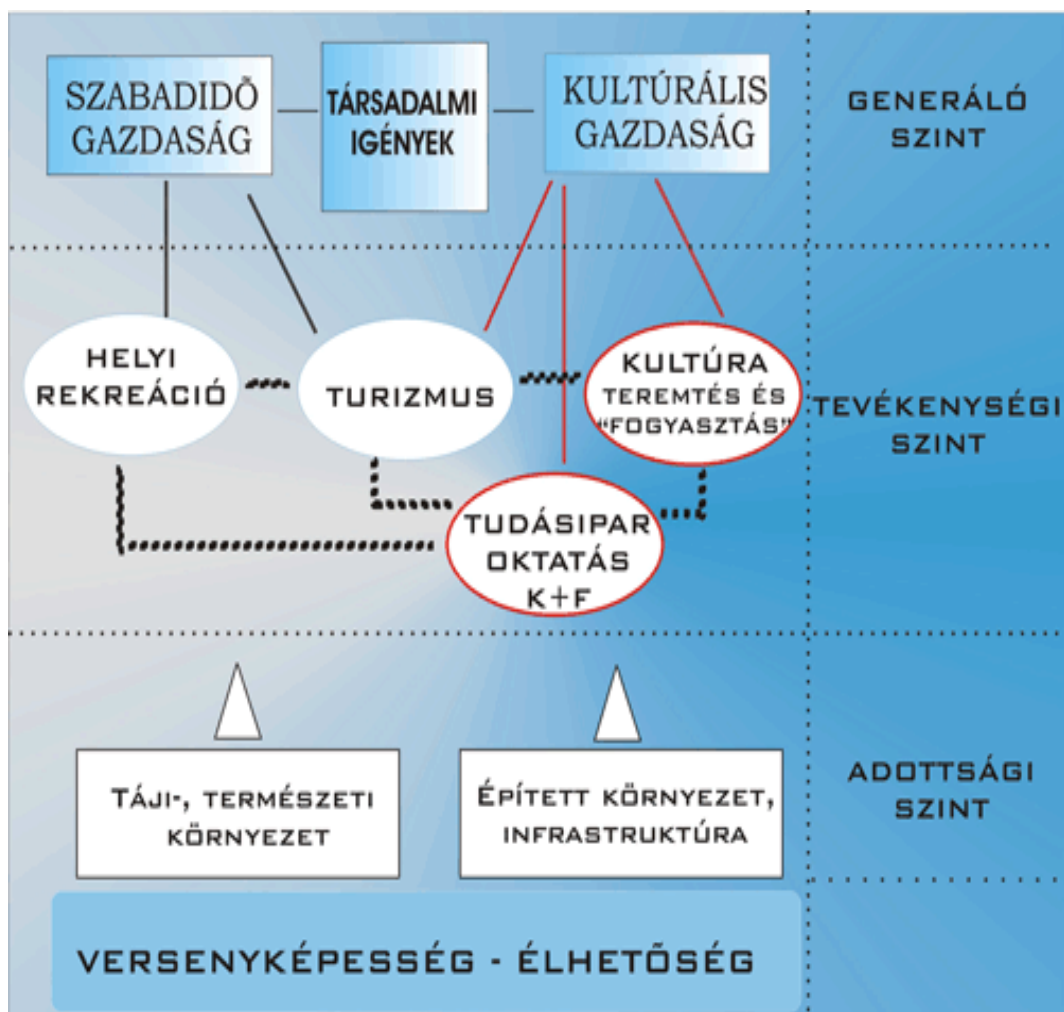
A fogadó feltételek kultúraltabbá tételéhez tartozik a környezeti gazdaság fejlesztése, a csatornahálózat fejlesztése, a települések köztereinek gondozása (virágosítás), ami pl. a falusi turizmus fejlesztésének is feltétele.

A turizmus infrastrukturális fejlesztéséhez indokolt az irányítási rendszer stabilitásának megteremtése, a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok hatáskörének és forrásellátottságának emelése és a kistérségek támogatása, önszerveződő képességének javulása. a települési-térségi desztinációmenedzsment fejlesztése, valamint a város- és régiómarketing erősítése belföldön és külföldön egyaránt.

Prioritások

- Termásvíz kincs készletünk jobb kihasználása, újabb lehetőségek feltárása. Gyógyászati kapacitások kiépítése, ehhez kapcsolódó szálláshelyfejlesztés, a termásvíz kapacitások rekreációs, wellnes célokra történő hasznosítása, ehhez kapcsolódó fejlesztések, pl. Aquaparkok, termálgyűri.
- Épített örökségünk, a világörökségi helyszínek megőrzése, rekonstrukciója, kastélyok jelenlegi hasznosítási módjainak megváltoztatása (funkcióváltás), rekonstrukciója, sétáló utcák, sétányok kialakítása.
- Turisztikai látogatóhelyek, tematikus parkok fejlesztése (pl. Közraktárak fejlesztési projektje, Aquincum – Graphisoft park, a budapesti Várkertbazár, a szentendrei Skanzen, Gödöllői Királyi Kastély, a mogyoródi Hungaroring Adventure Park, Európa Ökopark-Gödöllő, stb.).
- A kongresszusi turizmus feltételeinek további javítása, komplex szolgáltatások feltételeinek megteremtése.
- Köztisztaság, környezeti kultúráltság feltételeinek további fejlesztése (illemhelyek, szelektív hulladékgyűjtés, koncentrált szemét lerakóhelyek, faluszépítés, virágosítás, stb.).

A turizmus jövedelemtermelő képességéhez hozzájáruló gazdasági elemek és különböző szintű kapcsolataik

3.3.2.2 *Kereskedelem*

Fejlesztési célok

A kereskedelem területén megfogalmazott stratégia célja jellemzően:

- Biztosítani a kereskedelmi kis- és középvállalkozások működési feltételeit,
- Megállítani a Budapesti Agglomeráció városaiban a belvárosi üzlethálózat lepusztulását, ez által a városok élhetőségének romlását, a városkép romlását,
- Korlátozni a hipermarketek és bevásárlóközpontok számának mértéktelen növekedését.

Ennek érdekében:

- szigorú feltételekhez kell kötni az újabb nagy létesítmények engedélyezését
- segíteni kell a belvárosi kiskereskedelem revitalizációját (ennek módja: un. fő utca program megvalósítása, a kiskereskedők összefogása révén és un. city management kialakításával)

Prioritások

- A belvárosi kereskedelmi hálózat revitalizációja.
- Az elektronikus kereskedelem feltételrendszerének javítása.

3.3.2.3 *Logisztika*

Fejlesztési irányok

A Budapesti Agglomeráció adottságai egyedülállóak a logisztika területén, esélyes rá, hogy az északi és dél-európai közlekedési tengelyek összekötése ebben a térségben történjen meg. Ezért a pozícióért azonban versengés folyik, és nem a Budapesti Agglomeráció az egyetlen potenciális jelölt. Most még tehát kedvező a helyzet, de ezt az esélyt könnyen el lehet veszteni, amely következtében a logisztika kizárólag tranzitszereppel lesz jelen, amely önmagában nem kívánatos.

A kiemelkedő logisztikai potenciál a Budapesti Agglomeráció sajátossága, és erre a potenciálra nem építeni erőforrás pazarlás lenne.

A logisztika területének egységes célként és intézkedésként való megjelenítése fontos a spontán, véletlenszerűen fejlődés elkerülése érdekében. Amennyiben a jövőben is a véletlenszerűség jellemzi ennek a területnek a fejlődését, akkor nem fognak olyan összefüggő, egymással kapcsolatban álló, egymást erősítő beruházások megvalósulni, melyek alkalmasak lennének a jelenleg a térségben megjelenő logisztikai potenciál kiaknázására.

Prioritások

A logisztika fejlesztését a Budapesti Agglomeráció területén a következő prioritások mentén szükséges megvalósítani:

1. Meg kell teremteni a lehetőséget a **logisztika transzfer** – tehát nem áthaladó, hanem **áruátalakító – funkció** meglepedésére, hiszen egy térség ekkor válik esélyessé arra, hogy a logisztikát belső ellátási láncként használó multinacionális vállalatok telephelyei, regionális központjai is letelepedjenek. A logisztikai hálózat pedig alapvetően stabil, ahol tehát megtelepszik, ott hosszú távú beruházásokat lehet előre vetíteni.

2. Fontos, hogy a fejlesztési célokon, intézkedéseken keresztül megvalósuljon **a régióban történő spontán fejlődés befolyásolása**, vagyis a déli logisztikai zóna megerősítésével a logisztika északi, érzékenyebb területekre való kiterjedésének tudatos megakadályozása valósuljon meg. Ez csak akkor lehetséges, ha a déli zóna versenyelőnyre tesz szert, mégpedig a kiemelten fejlett logisztikai gócpontok révén.
3. A Budapesti Agglomerációnak komoly előnye, hogy kombinálni tudja a légi, vízi, vasúti és közúti szállítást. A logisztika támogatása alatt tehát **célszerű a környezetkímélő megoldásokat**, a kamionok vízi és vasúti forgalmát **előtérbe helyezni** a legújabb európai szállítmányozási módoknak megfelelően (pl. huckepack⁵).

3.3.3. Az innovációs és információs tér kialakításának fejlesztési céljai és prioritásai

Az információ mind szélesebb körű és könnyű elérése, fokozott termelése és átalakítása segíti a társadalom megújulását, mobilizációját, utat nyit az egyéni kezdeményezőkézségnek, vállalkozó kedvnek, szélesíti a civilizációs termékek, kulturális javak fogyasztását, továbbá globálissá teszi az emberi tudás megszerzését és megosztását, és soha nem látott mértékben sokszorozza meg azt, és ez alapján versenyképes régió és élhető régió alakul ki.

Kulcsszavak: versenyképes, innovatív (kiegyensúlyozott, fenntartható) gazdaság, esély (HR és területi), közigazgatás, demokrácia, társadalom - kultúra - gazdaság egyensúly és életminőség javítása az IKT eszközök és az e-szolgáltatások hatékony használatával.

3.3.3.1 Tudásipar (K+F)

Fejlesztési irányok

A Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács tevékenységével elő kívánja mozdítani a tudás-ipar és a kutatás-fejlesztés (K+F) támogatásával a régió innovációs terének fejlődését. A programnak illeszkednie kell a fenti dokumentumokban megfogalmazott célokhoz és prioritásokhoz, de ugyanakkor meg kell jelenítenie a Budapesti Agglomeráció speciális helyzetéből adódó sajátosságokra építő célrendszert is.

A Budapesti Agglomeráció innovációs fejlesztési céljai:

- Tudásipar, a tudásrégió kialakítása;
- Környezetipar, az élhető környezet megteremtése;
- Kulturális, kreatív gazdaság megerősítése.

Prioritások

A tudásipar, a tudásrégió kialakításának prioritásai:

- Klaszter-elven működő tudományos és technológiai tudásközpontok létrehozása;
- Tudásanyag transzferálás és multiplikálás;

---

⁵ A **huckepack** (nem kísért) forgalomban a zárt, tehervonatokon továbbítják az árut magában foglaló transzkonténer, pótkocsit, csereszekrényt, és nem az egész kamiont szállítják annak vontatóját és vezetőjét is beleértve.

- Új technológiára alapozott vállalkozások létrehozása, fejlesztése;
- Tudás-intenzív, nagy hozzáadott értéket képviselő ágazatok idevonzása, megtartása;

A környezetipar, az élhető környezet megteremtésének prioritásai:

- A természeti erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelése;
- Az ipari parkok és létesítmények „ipari ökoszisztéma” alapon történő szervezése;
- Öko-innováció;
- Környezettudatos háztartások kialakítása.

A kulturális, kreatív gazdaság megerősítésének prioritásai:

- Kulturális iparágak innovatív fejlesztéseinek támogatása (divat – ruházat, ékszer, bútor, lakberendezés, személygépkocsi, reklám, könyvkiadás, építészet);
- A kulturális termékipar fejlesztése (elektronikus és nyomtatott sajtó, marketingkommunikáció, könyvkiadás, rendezvény- és látványipar, filmipar, zene, szoftveripar, divatipar, formatervezés, építészet, felsőoktatás, kutatás-fejlesztés és a speciális vendéglátás);
- A kulturális gazdaság kapcsolatának erősítése a szabadidő gazdasággal.

3.3.3.2 Információs Társadalom

Fejlesztési irányok

- *Területi esély* növekedését a közösségi elérési pontok, az általános tudás szint emelése, a közművelődés szélesítése, a gazdasági növekedés biztosíthatja.
- Szükséges a *közszolgálat* a civil, a gazdaság szereplőinek összefogása az IT hasznosságának tájékoztatására, tudatosítására.
- A naprakész, minőségi *tartalomszolgáltatás* fejlesztése elengedhetetlen, különös tekintettel a közigazgatásra
- *Szélessávú infrastruktúra* kihasználtságát, annak hasznosulását a tartalomszolgáltatás terjedése döntően elősegíti.
- IT terjedését *gátló tényezők* / fizetőképes kereslet (jó minőségű, hasznos szolgáltatás, ld. mobil penetráció), nívós tartalomszolgáltatás, képzettség, képesség, ellenérvés, bizalmatlanság (ismert hiányból eredően), biztonság hiánya / kiküszöbölése.

Prioritások

- A Budapesti Agglomeráció (településeinek) virtuális megjelenítése
- A digitális szakadék csökkentése, az infrastruktúra egyenszilárdságának elérése az agglomeráció településein
- A Budapesti Agglomeráció települései adatvagyonának kezelése
- Területi társulások, civil szervezetek, egyesületek, alapítványok, vállalkozások és a lakosság bevonása az információs társadalomba
- IK Infrastruktúra: szélessávú hozzáférés, elérés (esélyteremtés)
- Gazdaságfejlesztés: innováció, K+F támogatás, kkv-knál az IKT alkalmazások elterjedése, kereskedelem, távmunka arányának növelése (megváltozott munkaképesség, fogyatékkal élők)

- Tartalomszolgáltatás: egészségügy, környezet, közlekedés, kultúra, agrár, turizmus, életminőséghez tartozóak, regionális (többnyelvű) közcélú-közhasznú portálok, adat és tudásvagyon felmérése és hasznosítása
- Tudás(menedzsment):oktatás, képzési kínálat (life-long learning, átképzés, felnőttképzés), HR erőforrás fejlesztés (esély, képesség, készség), IT pozitív attitűdök PR/marketingje, társadalmi kutatások, tudásközpontok

3.4. Kiemelt gazdasági szereplők

3.4.1. A kkv-k fejlődési útjai (A kínálat bemutatása)

A Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács stratégiai célja az agglomeráció nagyvállalatainak, nemzetközi cégeinek, felsőoktatási potenciáljának összekapcsolása a kkv-kal annak érdekében, hogy az agglomeráció gazdasági potenciálja tovább növekedjen.

A kis- és középvállalkozások a gazdasági élet kevéssé szem előtt levő, ámde fontos szegmensét alkotják, vagyis a jól működő, eredményes kisvállalkozások a sikeres gazdaság stabilizáló alapszövetét adhatják. A kis- és középvállalkozásoknak a gazdaságban, ill. a foglalkoztatásban betöltött szerepe nélkülözhetetlenné teszi működőképességük javítását, fejlesztését.

Mind az ingatlanfejlesztést, mind a turizmusfejlesztést, mind a K+F tevékenységet és az információs társadalom kialakítását támogatni kell azzal, hogy a kkv-k, mint preferált gazdasági szereplők, részére nyújtandó üzleti szolgáltatást biztosítjuk. Így prioritásként kell kezelni a kkv-k részére nyújtandó:

- vezetési (menedzsment) tanácsadást
- stratégiai tanácsadást
- üzleti tervezést
- marketing tanácsadást
- minőségbiztosítási rendszerek kialakítását
- környezetirányítási rendszerek kialakítását
- IT tanácsadást.

A program vertikális prioritásait (komplex szakmai területeit) horizontálisan – a kkv-k hosszú távú versenyképességének és fejlődésének megalapozásával – kiszolgáló prioritások:

- Az agglomeráció fejlődési potenciállal rendelkező vállalásai versenyképességének növelése a működési feltételek javításával;
- A kkv-k irányításának, szakmakultúrájának és humán erőforrásának fejlesztése;
- Az agglomeráció munkaerő-piaci helyzetének javítása;
- A helyi szereplők (önkormányzatok, kkv-k, képzőintézmények, kutatóhelyek, stb.) együttműködésének javítása.

A kkv-k fejlődését elősegítő, és a komplex szakmai területek keretében megvalósítható egyes eszközök/intézkedések lehetnek:

- A felsőoktatással együtt cégvezetői, menedzsment MBA Light képzések kialakítása és propagálása;

- kkv klubok, egyesületek, szervezetek létrehozása és működtetése a Budapesti Agglomerációban;
- nemzetközi kapcsolatokhoz közös rendezvények Magyarországon megtelepedett multinacionális vállalkozásokkal, külföldi kiállítások, szakmai rendezvények látogatása, kapcsolatfelvétel külföldi társszervezetekkel;
- közös kiadvány a Budapesti Agglomeráció cégeinek, kínálatuknak bemutatásával, több nyelven;
- pályázatok, források témakörében internetes információs oldal, rendszeres hírlevél, rendezvények;
- a felsőoktatás – kkv kapcsolatok támogatása pl. egyetemi spin-off cégek támogatása, kkv-k szakemberigényének felmérése; kkv-k termékeinek, kínálatának bevitel az oktatásba, kkv-k képzési igényeinek (szakmai és menedzsment is) kiszolgálása a felsőoktatás által;
- a kkv-k működését segítő inkubációs tevékenységek fejlesztése (inkubátorházak, innovációs, technológiai, logisztikai, ipari parkok, vállalkozói övezetek, vállalkozásfejlesztési központok létrehozása, a meglévők szolgáltatásainak fejlesztése);
- komplex üzleti szolgáltatási kapacitás kialakításának, fejlesztésének támogatása (többszintű üzletviteli, pénzügyi, jogi; pályázati, projektmenedzsment, stb. tanácsadói program; szervezetfejlesztés);
- kkv-k humán erőforrás-fejlesztésének támogatása ismeretbővítő, szakmakultúrát fejlesztő képzési programokkal;
- helyi munkaerőt foglalkoztató kkv-k beszállítóvá válásának, beszállítói kapcsolatok erősítésének támogatása (technológiafejlesztés, szervezetfejlesztés, minőségügyi fejlesztések támogatása);
- hálózati együttműködések kialakításának támogatása;
- a gazdaság helyi szereplői és a képzőintézmények együttműködésének erősítése (az agglomerációban működő TISZK-ek, RET-ek és a kkv-k közötti együttműködések támogatása).

A fenti kínálat összhangban van egyrészt a 2. fejezetben leírt három problémacsoporttal (működési, piaci és hálózatosodási problémák), mind a térség meglévő vagy potenciálisan meglévő kínálatával.

3.4.2. Az önkormányzatok gazdaság-fejlesztő szerepe

Az önkormányzatok, és azok együttműködései, a régiók és a kistérségek jelentős helyi gazdaság-fejlesztő szereppel bírnak, így fontos szerepük lehet, pl. a gazdasági stratégia kiemelt feladatai megvalósításában.

- Az önkormányzatok a működő tőke, vagyis a beruházók számára vonzóvá tehetik az adott települést, kistérséget, régiót, ösztönözhetik, elősegíthetik új munkahelyek teremtését, a meglévők megtartását, a munkanélküliség csökkentését, a foglalkoztatottság növekedését.
- Tájékoztathatják a potenciális beruházókat, befektetőket az adott település, térség, régió – a tervezett befektetés, fejlesztés (turizmus, rekreáció, logisztikai szolgáltatás, ipari gyártás, energiatermelés stb.) – szempontjából fontos paramétereiről, vonzó tulajdonságairól:
- Fejleszthetik az infrastruktúrát (ipari parkok létesítése, útépités stb.), ami ösztönzi a vállalkozások betelepülését
  - infrastruktúra:
    - fizikai: közlekedés, energiaellátás, vízellátás, távközlés, informatika, internet stb.

- humán: képzett, tapasztalattal bíró mobil munkaerő,
- intézményi: megfelelő háttérpar, közigazgatási, pénzügyi szervezetek, képzési-, kutató-, átképzési intézmények, s ez által ösztönözhetik a gazdaság-fejlesztő, munkahely-teremtő beruházásokat, fejlesztéseket.
- Vállalkozás-, befektetés-barát gazdaság-politikával, adókedvezményekkel, gyors, bürokráciamentes ügyintézésel, kapcsolatépítéssel (Public Private Partnership) támogathatják a befektetőket, vállalkozásokat.
- Elősegíthetik, hogy a település, kistérség, régió állampolgárai, vállalkozásai, intézményei megismerjék és ezáltal még inkább igénybe vegyék a helyi vállalkozók, közép- és kisvállalkozások termékeit, szolgáltatásait, ezzel támogathatja ezen szervezeteket.
- A település-marketing megismertetheti a hazai és külföldi érdeklődőkkel a település, kistérség, régió történelmi nevezetességeit, kulturális és sport-lehetőségeit, szálláshelyeit, vendéglátóhelyeit, eseményeit, rendezvényeit, így elősegíthetik a turista-forgalmat, a kereskedelmi szálláshelyek és vendéglátó egységek rendezvények látogatottságának, bevételeinek növekedését.

4. A KOMPLEX SZAKMAI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ INTÉZKEDÉSEK BEMUTATÁSA

4.1. Az ingatlanfejlesztési infrastruktúra kialakítása

4.1.1. Intézkedés: A Budapesti Agglomeráció területén lévő történeti értékű és turisztikai szempontból releváns épületek állagának megőrzése, épületrekonstrukciója.

Az intézkedés indoklása:

A Budapesti Agglomeráció páratlan gazdagságú épített környezete a turizmushoz kapcsolódó gazdaság fejlesztésének alapvető infrastrukturális lehetőségét teremti meg. Az intézkedés általános igényt elégít ki, mind a helyben lakók, mind a hazai és külföldi turisták részéről. A helyben lakók szebb, élhetőbb lakókörnyezetet szeretnének, amelyhez kulturált belső városmag és olyan történelmi – turisztikai környezet párosul, amelyre büszkék és elégedettek. A hazai és külföldi látogatók a helyben eltöltött időért, és elköltött pénzért minél gazdagabb látnivalót és kulturált környezetet szeretnének, amely cél végrehajtására a fenti intézkedés részben alkalmas, természetesen további kiegészítő intézkedésekkel együtt.

Operatív célok:

Lakókörnyezet javításán keresztül gazdasági fejlesztés megvalósítása, az adott település és azon keresztül a Budapesti Agglomeráció turisztikai vonzerejének növelése

Támogatandó tevékenységek:

Felmérni a Budapesti Agglomeráció területén turisztikai szempontból releváns épületeket, azok látogatottságát és műszaki állapotát valamint megközelíthetőségét, továbbá hatását a turizmusból származó bevételekre. A vizsgálati anyag elkészültét követően a célzott intézkedéshez szükséges források feltérképezése / kormányzat, önkormányzat, vállalkozói szféra, stb. / és a leghatékonyabb beavatkozási intézkedések megtétele / programokhoz pályázati forrás biztosítása, településfejlesztési igények intézkedés céljának leginkább megfelelő összehangolása /

Célcsoportok:

Helyben lakók, turizmussal érintett vállalkozások, épülettulajdonosok, önkormányzat, turisztikai szervezetek / civil – kormányzati – önkormányzati /.

Horizontális elvek:

A Budapesti Agglomeráció hosszú távú vonzerejének megőrzése szempontjából, továbbá az adott településkép megőrzése városképhez illeszkedése, továbbá a kulturális hagyományok megőrzése szempontjából rendkívül fontos, folyamatos jövőbeli igényt elégít ki.

Projekt kiválasztási kritériumok:

A fő „zsinórmérték” a látogatottság növelése, azon projekt részesülhet előnyben, amely a fenti kritériumnak minél inkább megfelel. Ezt követően az befektetett források és várható gazdasági előnyök, továbbá minél színvonalasabb építészeti megoldások következnek.

Indikátorok:

Agglomeráció – kistérség – település – épület vonatkozásában: látogatottság, turizmussal-, vendéglátással kapcsolatosan elköltött pénz mennyisége ez utóbbi épület szintjén nehezen kimutatható/.

A fenti adatok intézkedést – beavatkozást követő változása és azok egymáshoz viszonyított aránya.

4.1.2. Intézkedés: Budapest és az agglomerációs városok leromlott, illetve leromlásnak indult városrészeinek felújítása**Az intézkedés indoklása:**

A főváros és az agglomerációs városokban lévő életkörülmények javítása alapvető fontosságú igényt elégít ki, amelyhez szükség van a meglévő városi beépítés megújítására, rehabilitációjára, és a városias lakásformák terjedésének támogatására. E célok eléréséhez a fizikai beavatkozásokon túlmenően meg kell állítani a lakófunkció erős csökkenését a Belvárosban, meg kell őrizni a lakosság kevert összetételét a lakótelepeken és a szegényebb városrészekben megakadályozva a társadalmi struktúra egyoldalúvá válását. Ugyanez igaz az agglomerációs gyűrű városaira is.

Operatív célok:

A városrészek felújításával az életkörülmények olyan mértékű javítása, amellyel a lakosságszám csökkenésének üteme mérsékelhető, a város meg tudja őrizni legaktívabb társadalmi csoportjait, le tudja lassítani (távlatokban meg tudja fordítani) a nagy, összefüggő területekre kiterjedő általános leromlás és értékvesztés folyamatát, és meg tudja előzni egyes városrészek végletes leromlását, leszakadását.

Támogatandó tevékenységek:

A fővárosi város-rehabilitációs keret feltételei kialakításának és felhasználásának sok éves tapasztalatát összegezve le kell bontani azt az agglomerációs városok szintjére is. A sikeres projektek közül ki kell választani azokat, amelyek alkalmazhatóak az agglomeráció területén / nem főváros specifikusak / és a finanszírozási modellt ki kell dolgozni egyes települések szintjére. A kidolgozott modell végrehajtásához szükséges források felkutatása / települési önkormányzati, kormányzati, társasház-közösségi stb. /

Célcsoportok.

Települési önkormányzat, társasházak közössége, épülettulajdonosok.

Horizontális elvek:

Az intézkedés célja harmonikus környezetű, minőségi lakókörnyezet létrehozása, amely az adott település – településrész lakómegegyarató – képességét hosszú távon képes garantálni.

Projekt kiválasztási kritériumok:

Azon projektek részesülhetnek előnyben, amelyek minél komplexebb város – városrészi rehabilitációt céloznak meg, továbbá a költséghez képest minél nagyobb létszámú lakó környezeti minőségét képes javítani.

Indikátorok:

Települési szinten a városban lévő lakóépületek rehabilitációjára, felújítására fordított pénz mennyisége, a felújított –rehabilitált épületben lévő lakások /lakásban élők/ száma. A rehabilitáció hatása a lakosság megtartó képességre /statisztika/.

4.1.3. Intézkedés: Lakótelepek rehabilitációja a Budapesti Agglomeráció területén**Az intézkedés indoklása:**

Budapest lakásainak egyharmada, 260.000 lakás lakótelepi övezetű környezetben van. Az agglomeráció városaiban (különösen: Érd, Gödöllő, Vác, Budaörs, Százhalombatta) is jelentős populáció él panel épületekben. Ezen lakások háromnegyed része a hetvenes-nyolcvanas évek lakásépítési hullámában épült, e területek erkölcsileg és fizikailag elavultak, elhasználódtak. Az itt élő agglomerációs népesség jelentős aránya és a leírt műszaki állapot indokolja a lakótelepek rehabilitációját, amely országos szinten beindult és néhány vidéki nagyváros esetében sikeres folyamat, azonban az agglomerációban eddig nem volt átütően sikeres.

Operatív célok:

A lakótelepek épületeinek élhetőbbé tételéhez szükséges kedvező folyamatok beindítása, amelyek a lakónegyedek megítélésének, illetve fizikai-környezeti viszonyrendszerének javítást eredményez. A meglévő országos „panelprogram,-ban való, agglomeráció szintjén koordinált minél hatékonyabb részvétel.

Támogatandó tevékenységek:

Fel kell térképezni az összefüggő, viszonylag nagy lélekszámú iparosított technológiával épült lakótelepekkel rendelkező településeket. A sikeres projektek közül ki kell választani azokat, amelyek alkalmazhatóak a Budapesti Agglomeráció területén, és a projektben való részvételre modellt kell kidolgozni az egyes települések szintjére.

Célcsoportok:

Fővárosi önkormányzat, iparosított technológiával épült lakótelepekkel rendelkező agglomerációs települések, társasház – közösségek, szövetkezeti épületek, panel –lakás tulajdonosok

Horizontális elvek:

Behatárolt fenntarthatóságot eredményez jelen intézkedés, amely a végrehajtása során 40-50 év időtartamra képes a jelenleginél kulturáltabb lakókörnyezetet eredményezni. A fenntarthatóság során figyelembe kell venni az iparosított technológia élettartamát.

Projekt kiválasztási kritériumok:

Azon projektek részesülhetnek előnyben, amelyek a költséghez képest minél nagyobb létszámú lakó környezeti minőségét képesek javítani és eddig fejlesztésre nem volt lehetőségük.

Indikátorok:

Települési szinten a városban lévő panelépületek rehabilitációjára, felújítására fordított pénz mennyisége, a felújított –rehabilitált épületben lévő lakások / lakásban élők / száma

4.1.4. Intézkedés: Barnamezős területek rehabilitációja, funkcionális megújítása

Az intézkedés indoklása:

Az intézkedés célja a korábban műszakilag igénybevett, térségi fekvésű, területi és az infrastrukturális adottságaik alapján jelenleg alulhasznosítottnak minősíthető területek újrahasznosítása, ezzel a fejlesztések koncentrálása, a széttelepülés lassítása, a még beépítetlen külterületek felhasználására irányuló törekvések csökkentése.

A barnamezős-rehabilitációs akciók egy adott településrészen (ún. településfejlesztési akcióterületen), előre megtervezett módon, tartalommal és idő alatt kerülnek megvalósításra azzal a céllal, hogy az akció eredményeként a kijelölt településrész fizikai, műszaki és gazdasági-társadalmi szempontból megújuljon a hatályos településrendezési terveknek megfelelően, és így létrejöjjön vagy regenerálódjon az adott település szerkezetébe illeszkedő megújított városi szövet a leromlott állapotú településrészek helyén. A településfejlesztési akcióterület egy egyértelműen kijelölt, jelentős méretű összefüggő települési terület (egy épülettömböt, egy utcát, vagy egy teret magába foglaló terület nem tekinthető településfejlesztési akcióterületnek az intézkedés keretében).

Az intézkedés megvalósulásának eredményeként megszűnnek, illetve jelentősen csökkennek azok a különbségek, amelyek miatt a barnamezős területek igénybevétele hátrányban van a zöldmezős beruházásokkal szemben. Ezzel elősegíthető, hogy ezek a településszerkezeti szempontból többnyire frekventált, de jelenleg a helyükhöz, térszerkezeti és infrastrukturális adottságaikhoz és fejlesztési lehetőségeikhez képest alulhasznosított területek a területfejlesztési (és településfejlesztési) koncepciókban támogatott irányú felhasználásra kerüljenek. Ezzel egyrészt csökkenhet a mezőgazdasági területek beépítésre való igénybevételének üteme, a gyorsforgalmú közlekedési hálózatokhoz kevésbé kötődő funkciók hely kiválasztásánál pedig reális telepítési alternatívák adódnak e területek felhasználásával.

Operatív célok:

- Az alulhasznosított területek felmérése és kataszterének felállítása
- Az intézkedés során érintett területek szükség szerinti környezeti kárfelmérése, kárelhárítása
- Az intézkedés során érintett területek tulajdonviszonyai rendezésének elősegítése
- Az újrahasznosítási cél meghatározása (lakó-, zöld-, illetve munkahelyi területek kialakítási feltételeinek meghatározásával)
- Az újrahasznosítási célnak megfelelő fejlesztések támogatása a területfejlesztés és a településrendezés eszközeivel.

Támogatandó tevékenységek

- Tanulmányok készítése és kapcsolódó tevékenységek megvalósítása a jelenlegi és jövőbeni barnamezős-rehabilitációs tevékenységekhez kapcsolódóan.
- A barnamezős rehabilitáció előkészítése. A kiterjedt barnamezők esetében a beavatkozások előkészítése jelentős erőfeszítést igényel az érintettek részéről (önkormányzat, területtulajdonosok és a lakosság). A programban érintett területek tulajdonviszonyai rendezésének elősegítése; az újrahasznosítási cél meghatározása (lakó-, zöld-, illetve munkahelyi területek kialakítási feltételeinek meghatározásával). Mivel a barnamezők legtöbb esetben környezet-szennyezéssel terheltek, a kármentesítés felderítő, részletes vizsgálatokból álló tényfeltáró szakasza is az előkészítés részét képezi (kármentesítési kataszter készítése).

- A szennyezett terület megtisztítása, a barnamezős terület helyreállítása. Közterületek és szükséges infrastruktúra kiépítése és rehabilitációja (pl. elérhetőség javítása utakkal, átjárók, meglévő termelő infrastruktúra hálózatok felújítása és felosztása) a barnamező területén.
- Épületek építése és felújítása az új funkciók (pl. gazdasági, szociális, közösségi tevékenységek, kulturális, sport és szabadidő létesítmények, oktatási létesítmények) kiszolgálására, fenntartható és környezetbarát módon. A közbiztonság javítása és bűnmegelőzés a területen.
- A beavatkozások helyi elfogadtatását, megfelelő végrehajtását és sikerét szolgáló tevékenységek (helyi partnerségek kialakításának támogatása, fórumok, információs és tájékoztatási intézkedések, projekt-menedzsment iroda felállítása, hasonló stratégiákat végrehajtó városi területek közötti tudás- és tapasztalatcsere, marketing akciók).

Célcsoportok:

A programban érintett térségek: a Budapesti Agglomeráció egész területén elsősorban a korábbi ipari területek, mezőgazdasági majorok, bányaterületek, másodsorban az alacsony intenzitással igénybe vett – és az övezet környezeti feltételeinek – eleget nem tevő lakóterületek tartozhatnak az intézkedés által érintett térségek közé.

Kedvezményezettek

- Városi rangú önkormányzatok (városok, megyei jogú városok, főváros, fővárosi kerületek) és intézményeik
- Központi költségvetési szervek és intézményeik
- Önkormányzatok és közhasznú jellegű tevékenységet végző, nem profitorientált gazdasági társaságok – amelyekben az önkormányzat többségi tulajdonnal rendelkezik – és az önkormányzat konzorciuma
- Non-profit szervezetek és önkormányzatok konzorciumai
- Barnamezős területek tulajdonosainak konzorciuma vagy általuk létrehozott, vagy működtetett jogi személyiséggel rendelkező szervezete, kizárólag a kármentesítési tevékenység elvégzésére, és ha a szennyező tevékenység folytatója nem ismert vagy jogutód nélkül megszűnt a 33/2000 (III.17.) kormányrendelet a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról alapján.

Lakosság, vállalkozások és egyéb szervezetek az akcióterületen és a környező területeken. Az intézkedés megvalósításában érintett szervezetek köre: BAFT, Budapest Főváros Önkormányzata, Pest megye Önkormányzata, kistérségi területfejlesztési társulások, az érintett települések és kerületek Önkormányzatai, Gazdasági Minisztérium, Környezetvédelmi Minisztérium, a Budapesti és Pest megyei Kereskedelmi és Ipar Kamarák

Horizontális elvek

Környezetvédelem, fenntartható fejlődés

A támogatott projektekkal szemben minimális elvárás, hogy meg kell felelniük a hatályos környezetvédelmi jogszabályoknak. Az intézkedésnek várhatóan lesznek környezeti hatásai. A pályázati kiírásban minden pályázóra érvényes környezetvédelmi feltételek kerülnek meghatározásra (pl. a rehabilitáció nem járhat a meglévő környezeti értékek károsodásával), illetve a pályázatok elbírálásánál előnyt élveznek azok a projektek, melyek környezeti szempontból kedvezőbb megoldásokat alkalmaznak és kihasználják az intézkedésben rejlő „környezeti lehetőségeket” (pl. területkímélő megoldások alkalmazása, anyag és energiatakarékos megoldások ösztönzése, környezetterhelés csökkentése, az intézkedés hozzájárulása a településkép megőrzéséhez és javításához, új épületek illeszkedése a városképbe, társadalmi részvétel erősítése, zöldfelületek fejlesztése, építészeti és

kulturális értékek és hagyományok megőrzése, környezetbarát életmód lehetőségeinek ösztönzése és terjesztése).

Partnerség

A támogatott projektekben meg kell valósulnia a partnerség elvének, ebbe beleértve a köz- és a magánszféra együttes részvételét a barnamezős rehabilitációban.

Projekt kiválasztási kritériumok

Jogosultsági kritériumok:

- Csak azok a városok pályázhatnak, melyekre vonatkozóan van hatályos rendezési terv (településszerkezeti és szabályozási terv) és településfejlesztési koncepció.
- A pályázat részeként csatolták az akcióterületre vonatkozó településfejlesztési akciótervet.

Előnyben részesítő kritériumok:

- A településfejlesztési akcióterv minősége és kidolgozottsága.
- A barnamezős rehabilitáció várható gazdasági, társadalmi és környezeti hatása
- A barnamezős rehabilitáció által megcélzott új funkció jellege, a nyert társadalmi hasznok mértéke.
- A rehabilitáció hatása a térség fejlesztésére és a terület felértékelésére.
- Nagy és összefüggő barnamezős területek, iparterületek, kavicsbányatavak.
- A település-szerkezeti probléma nagysága, melyet a barnamező okoz.
- A barnamezőt magába foglaló terület társadalmi és gazdasági mutatói.
- Nagyobb városokban található barnamezők.

Indikátorok:

Az összes felmérésre kerülő barnamezős területen belül az újrahasznosításra kerülő terület nagysága és aránya szektoronként és településenként. A fejlesztések során igénybe vett területekből a zöldmezős és barnamezős területek aránya, illetve az arány időbeli változása. A rehabilitált területek nagysága.

4.2. A szolgáltatások kiemelt fejlesztése

4.2.1. Intézkedés: Turisztikai látogatóhelyek, tematikus parkok fejlesztése

Az intézkedés indoklása:

A Magyarországra látogató turisták számának növelése mellett fontos cél a tartózkodási idő növelése is. Jelenleg Budapesten egy turista átlagosan 2,6 napot tölt el, amely időtartam növeléséhez a programkínálat bővítése, a szórakozási lehetőségek szélesítése szükséges. A látogatóhelyek, illetve tematikus parkok célja kettős: részben interaktív élményt nyújtani a turistának, részben pedig egy-egy eseményről, nevezetességről helyben bővebb információt nyújtani.

Operatív célok:

Nemzetközi ismertségre szert tevő és turisztikai vonzerőt jelentő tematikus parkok, illetve látogatóhelyek kialakítása.

Támogatandó tevékenységek:

Egy-egy érdeklődésre számot tartó történelmi, kulturális, vallástörténeti emlékhely attraktív kiépítése és bemutatása a turisták számára.

Azon lehetséges területek, illetve történelmi, kulturális emlékek feltárása, amelyek bemutatása a turisták számára szórakoztató élményt nyújt. Olyan vállalkozások támogatása, akik szórakoztató programokat tudnak összeállítani a látogatók számára (pl. visegrádi palotajátékok, a szentendrei Skanzen, Gödöllői Királyi Kastély, Aquincumi Múzeum, a százhalombattai Matrica Múzeum, a budapesti, XIII. kerületi Vasúttörténeti Park stb.).

Célcsoportok:

Önkormányzatok, turisztikai, kulturális szórakoztató vállalkozások, ingatlanfejlesztők.

Horizontális elvek:

A Budapesti Agglomeráció vonzerejének növelése, kulturális és történelmi hagyományok megőrzése.

Projekt kiválasztási kritériumok:

Olyan projektek kerülhetnek kiválasztásra, amelyek történelmi/történeti, kulturális vagy természeti értékeiknél fogva egyedi jellegűek és jelentős számú turistát vonzanak.

Indikátorok:

A turisták számának emelkedése, a turisztikai bevételek növekedése, a szezonális ingadozások csökkentése.

4.2.2. Intézkedés: A kongresszusi turizmus feltételeinek további javítása, komplex szolgáltatások feltételeinek megteremtése.**Az intézkedés indoklása:**

Budapest már most is előkelő helyet foglal el a kongresszusokat rendező városok rangsorában, a város vonzereje közlekedési szempontból könnyű elérhetősége, gazdag kulturális, történelmi múltja miatt szívesen választják különböző kongresszusok helyszínéül. A továbblépés korlátja jelenleg, hogy a város nem rendelkezik egy olyan méretű – 5-6000 főt befogadó – nagy nemzetközi rendezvényekre alkalmas Kongresszusi Központtal, amellyel sikeresen pályázhatna ún. mega rendezvények elnyerésére. A kongresszusi turizmus közismerten a legnagyobb bevételt biztosító üzletág, aminek hatása nemcsak egyszeri, hanem a jövőbe nyúló és kiterjedő is lehet, mivel a résztvevők általában magánemberként is visszatérnek sokszor családjukkal együtt a kongresszusok helyszíneire. A sikeres kongresszusok a kulturális- tudományos élet területén is rangot adnak a városnak. A Kongresszusi Központ mellett olyan kapcsolódó infrastruktúra (szálloda, szórakoztató létesítmények, stb.) is szükséges, amelyek a résztvevők, illetve hozzátartozóik szabadidejének kultúrált eltöltését hivatott szolgálni.

Operatív célok:

Több nemzetközi kongresszus, illetve különböző típusú rendezvény megrendezése a térségben.

Támogatandó tevékenységek:

A nemzetközi kongresszusokra pályázatokat előkészítő, a kongresszusok lebonyolításakor, koordináló, szervező tevékenységet ellátó Kongresszusi Iroda létrehozása. Az Iroda feladata lenne kapcsolódva a főváros turisztikai szolgáltató szervezetéhez a Kongresszusi Központ „töltése” vagyis a kongresszusi kapacitás nemzetközi értékesítése. A hiányzó közlekedési kapcsolati elemek fejlesztése.

Célcsoportok:

Ingatlanfejlesztők, állami infrastruktúrafejlesztést ellátók, állami tudományos kulturális szervek, turisztikai vállalkozások.

Horizontális elvek:

A Budapesti Agglomeráció, illetve egyes településeinek – kiemelten Budapestet – nemzetközi tudományos kulturális szerepének növelése, vonzerejének erősítése. A cél elérésével közvetlen bevétel növekedési illetve egyéb addicionális előnyök is származnak.

Projekt kiválasztási kritériumok.

Olyan projektek támogathatók, amelyek a település méretéhez és vonzó képességéhez (regionális szerepéhez) arányos nagyságú konferencia terem, vagy kongresszusi központ építését tervezi, a kiszolgálásához megfelelő méretű kapcsolódó létesítményekkel együtt.

Indikátorok:

A tartózkodási idő és a bevételek növekedése, a létesítéshez szükséges és lehetséges forrás összetétel meghatározása.

4.2.3. Intézkedés: a Budapesti Agglomeráció városaiban a belvárosi kereskedelmi hálózat revitalizációja**Az intézkedés indoklása:**

Az elmúlt 10 évben, a fővárosban és környékén, valamint az agglomerációban megnyílt bevásárlóközpontok, és hipermarketek forgalomelszívó hatása negatívan érintette a városok – elsősorban Budapest – hagyományos belvárosi kereskedelmi hálózatát. Az új kereskedelmi létesítmények szélesebb kínálatukkal, alacsonyabb árakkal hosszabb nyitvatartási idejükkel erős versenyt támasztottak a hagyományos városközponti üzletekkel szemben, melyek forgalom visszaesése miatt egyre több vállalkozás zárja be a belvárosi üzleteit (pl. Budapesten a Kossuth Lajos utca és környékén). A vásárlók érdeklődésének csökkenésében közrejátszik az is, hogy szemben az új kereskedelmi létesítményekkel a belvárosban költséges és nehéz a parkolás. A belvárosi üzletek megszűnése városképi problémákat is okoz, a koszos vak kirakatok nemcsak a lakosságot, hanem a turistákat is zavarják.

Operatív célok:

A bezárt, lepusztult üzletek újbóli megnyitása, pezsgő kereskedelmi élet és ez által kulturált városkép visszaállítása. A cél részben kapcsolódik a 4.1.1. intézkedéshez.

Támogatandó tevékenységek:

Az un. Fő utca program beindítása, amelynek keretében az utcában működő kereskedelmi, vendéglátó, szolgáltató vállalkozások közös összefogással, egységes fellépéssel változtatnak vállalkozásaik szolgáltatásain, megjelenésükön szükségszerű nyitvatartási időtartamukon. E munkában segítséget nyújthatnak számukra a Kereskedelmi és Iparkamarák.

A vásárlók érdeklődésének visszaszerzését elősegítheti az un. tematikus utcák kialakítása, amelyben azonos szakmák képviselői üzemeltetik a boltokat, szélesebb választási lehetőséget biztosítva a vásárlóknak (ilyen pl. Falk Miksa utca régiségkereskedőkkel, a Király utca az asztalosokkal illetve bútorkereskedőkkel, stb.).

A vállalkozók összehangolt tevékenységét segíthetik az önkormányzatok, illetve a kamarák alkalmazásában álló city managerek.

Célcsoportok.

Vállalkozók, önkormányzatok, kamarák és ingatlanfejlesztők.

Horizontális elvek.

Városképvédelem, élhetőbb és kellemesebb városi környezet kialakítása, vásárlási szórakozási lehetőségek javítása.

Az együttműködés kialakulása elősegítheti a vállalkozási kultúra javulását, a kulturáltabb városkép turisztikai vonzerőt is jelent.

Projekt kiválasztási kritériumok.

Az érintett terület vállalkozásainak önszervező képessége és szándéka, együttműködési készsége. Szükséges még a helyi önkormányzat és a kamara közreműködése.

Indikátorok:

Megújuló belvárosi utcakép, helyi szinten az üzlethálózat rehabilitációja, a vásárlók és a vásárlóerő visszaáramlása, vállalkozási rentabilitás erősödése. Az újra működő vállalkozások az önkormányzatoknál nyomon követhetők.

4.2.4. Intézkedés: Az elektronikus kereskedelem feltételrendszerének javítása**Az intézkedés indoklása:**

Az informatika fejlődésével egyre szélesebb területen válik lehetővé a szolgáltatások világhálón keresztül történő megrendelése és intézése, amelybe beletartozik a fogyasztási cikkek ilyen formá-

ban történő beszerzése is. Az elmúlt években egyre több hagyományos kereskedelmi cég is lehetővé teszi az elektronikus úton való vásárlást, és nő az un. e-áruházak száma is, melyek hálózattal nem rendelkeznek, csupán az elektronikus úton történt megrendeléseket elégítik ki. Az e-kereskedelem további elterjedése jelentős költségmegtakarítással jár, bizonyos frekvenciánál helyen lévő belvárosi üzlethelyiségek más célra hasznosíthatók, illetve csökkenhet az áru utánpótlás költségigénye is. A feltételeket javítja, hogy a lakosság egyre nagyobb hányada rendelkezik számítógéppel, internet kapcsolattal és használatának ismeretével.

Operatív célok:

Az elektronikus kereskedelem szerepének erősítése.

Támogatandó tevékenységek:

Újabb internetes áruházak létesítése.

Az informatika lakossági használatának szélesítése.

Az e-áruházakban az áruválaszték bővítése. A fogyasztói érdekvédelem erősítése.

Célcsoportok:

Lakosság, internetes szolgáltatók, kereskedelmi vállalkozások.

Horizontális elvek:

A hozzáférés minél szélesebb körű biztosítása.

Projekt kiválasztási kritériumok

Azok a projektek támogatandók, amelyek a lefedettség szempontjából még „fehér foltokon” jelennek meg és a jelenleginél szélesebb árukínálatot biztosítanak.

Indikátorok:

Az Internet egyre szélesebb körű használata, a háztartások számítógép ellátottságának növekedése. Az e-áruházak számának, valamint az Interneten keresztül lebonyolított megrendelések számának növekedése.

4.2.5. Intézkedés: Kiemelt logisztikai gócpontok fejlesztésének támogatása**Az intézkedés indoklása:**

A kiemelt logisztikai központok elsősorban azokon a területeken jönnek létre, ahol a különböző közlekedési ágak egymást elérik, az áttérés az egyikről a másikra viszonylagos közelségük miatt gazdaságosan megoldható, lehetővé téve a legkisebb, szállításból adódó környezetterhelést. Koncentrált fejlesztésekkel olyan logisztikai központok alakulhatnak ki, amelyek a nemzetközi logisztikai piacon is tökevonzó erővel rendelkeznek.

Operatív célok:

Nemzetközi jelentőségű logisztikai központok fejlesztése.

Támogatandó tevékenységek:

- A tervezett közlekedési infrastruktúra ismeretében a jövőbeli gócpontok meghatározása, azok megjelenítése a településszerkezeti tervekben és kiajánlásuk.
- Hiányzó közlekedési elemek tervezése, megvalósítása, fejlesztése a konkrét logisztikai terület határán kívül.
- Adatbázis összeállítása a jelenlegi és jövőben kialakuló gócpontokról, kiadványok készítése.
- A logisztikai gócpontok által okozott, a lakókörnyezetet zavaró ártalmak csökkentése (például zajvédelem), környezeti hatásokat kivédő elemek tervezése, megvalósítása.
- Logisztikai gócpontoknak alkalmas, de egy-egy hiányzó elemmel rendelkező területeknél a hiányzó elem kiépítésének támogatása.
- Infrastruktúra (víz, csatorna, energiaellátás) tervezése, megvalósítása a konkrét logisztikai terület határán kívül.
- Több logisztikai központ közötti egymásra épített fejlesztés

Célcsoportok:

Több szállítási formát ötvözni képes logisztikai központok, önkormányzatok, állami infrastruktúrafejlesztést ellátók, ingatlanfejlesztők, logisztikai beruházók.

Horizontális elvek:

A környezetvédelem, és a fenntarthatóság elveinek figyelembevétele.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A közlekedési elemek teljes körűsége.
- A lakosság védelme a környezeti ártalmaktól.
- A logisztikai szolgáltató tervezett logisztikai tevékenysége törekedjék a hozzáadott érték növelésére.
- A kettőnél több szállítási formát ötvözni tudó gócpontok fejlesztései.
- Előnyben részesítendő a déli logisztikai zóna.

Indikátorok:

- Logisztikai gócpont forgalmának változása (%).
- A logisztikában bekövetkezett értéknövekedés.
- A lakosságot érő ártalom csökkenésének mértéke.

4.2.6. Intézkedés: Logisztikai háttérszolgáltatások letelepedésének támogatása a barnamezős területeken**Az intézkedés indoklása:**

Egy-egy lakóhely élıhetőségét jelentősen befolyásolja, hogy milyen formában képes kezelni a felhagyott ipari területeket. Az intézkedés ezért a zöldmezős fejlesztésekkel szemben a barnamezős területeken végrehajtott beavatkozásokat támogatja. Mivel a barnamezős területek rekultivációja

kiemelt célja a Budapesti Agglomeráció Gazdaságfejlesztési Programjának, ezen területek logisztikai célú felhasználása esetén két program cél kapcsolódhat egymáshoz.

Operatív célok:

A logisztikai célnak megfelelő barnamezős területek fejlesztésének támogatása a területfejlesztés és területrendezés eszközeivel.

Támogatandó tevékenységek:

- Tanulmányok készítése a kármentesítésre, és azok megvalósítására.
- A tulajdonviszonyok rendezését célzó tevékenységek.
- Kiegészítő szolgáltatások telepítésének támogatása.
- Transzfer, áruátalakító funkciók támogatása.

Célcsoportok:

Az érintett területek tulajdonosai, a támogatandó tevékenység befektetői, önkormányzatok.

Horizontális elvek:

A környezeti ártalmak felszámolása elősegíti az élhető környezet kialakítását. Az új funkciók kialakításánál a vonatkozó környezetvédelmi előírások betartandók.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A környezeti károk elhárításának teljes körűsége.
- A lakosság védelme a környezeti ártalmaktól.
- A logisztikai tevékenységen belül nőjön a hozzáadott érték.
- A fejlesztés kapcsolódjon logisztikai alapszolgáltatásokat ellátó központhoz.

Indikátorok:

- Barnamezős területek hasznosított felületének változása (m²).
- A logisztikában bekövetkezett értéknövekedés.
- A környezeti ártalom csökkenése.

4.2.7. Intézkedés: A környezetkímélő szállítási rendszerek és az azokat kiszolgáló háttér infrastruktúra alkalmazásának támogatása**Az intézkedés indoklása:**

A környezeti terhelés csökkentése olyan alapvető feladat, amelyet minden gazdasági szereplőnek figyelembe kell venni a logisztikai témában. A környezetkímélő szállítási rendszerekkel egy időben lehet csökkenteni a környezeti ártalmakat és kímélni a ma még zömében meg nem újuló forrásokból származó üzemanyagok felhasználását.

Operatív célok:

A környezetkímélő szállítási rendszerek és háttér-infrastruktúra alkalmazások erősítése.

Támogatandó tevékenységek:

- A környezetkímélő szállítási rendszerek tervezése és kiépítése.
- A környezetkímélő szállítási rendszerek egyes elemeinek infrastruktúrával való ellátása; a kiszolgáló háttér infrastruktúra alkalmazások támogatása.
- Környezeti hatástanulmányok készítésének támogatása beruházás előkészítéshez.

Célcsoportok:

Az újonnan kialakítandó és már működő logisztikai központok, ahol kombinálni lehet az egyes szállítási formákat, az önkormányzatok, állami infrastruktúrafejlesztést ellátók, logisztikai beruházók.

Horizontális elvek:

A környezetkímélő rendszerek alkalmazása a környezeti ártalmak csökkentését jelenti, mely önmagában a fenntarthatóság irányába tett lépés.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A megoldás környezetkímélő legyen, a környezeti terhelés csökkenése kimutatható legyen.
- A működtetéshez szükséges erőforrások az alternatív megoldásokhoz képest csökkenjenek.
- Alternatív, megújuló erőforrások felhasználása.
- Kombinált szállítási forma valósuljon meg.

Indikátorok:

- A hagyományos és a környezetkímélő rendszer közötti szennyező-anyagkibocsátás változása (%).
- Környezeti terhelés csökkenése.
- Meg nem újuló erőforrások igénybevételének csökkenése.

4.2.8. Intézkedés: Különböző típusú szállítási módokat alkalmazó/szolgáltatási tevékenységeket folytató logisztikai központokat összekötő rendszerek kialakítása (közút, vasút)**Az intézkedés indoklása:**

A versenyképesség növeléséhez járul hozzá, ha a logisztikai központok több szállítási igényt is képesek kiszolgálni. Az összekötő rendszerek kialakításával alakulhatnak ki a kívánatos, különböző szállítási módokat kombináló, hozzáadott értéket létrehozó logisztikai központok.

Operatív célok:

Logisztikai központok közötti összekötő rendszerek kialakítása

Támogatandó tevékenységek:

- A hiányzó közlekedési infrastruktúra feltárása.
- A hiányzó elemek tervezése, megvalósítása.
- A hiányzó elem környezeti károkozásának csökkentése.
- Közúti és vasúti logisztikai központok közötti átjárhatóságot biztosító fejlesztés.

Célcsoportok:

Vasúti, közúti logisztikai központok; önkormányzatok, állami infrastruktúrafejlesztést ellátók, beruházók.

Horizontális elvek:

A szállítási módok közül az optimális kiválasztását segíti elő az intézkedés, biztosítva a környezeti terhelés csökkentését.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A kötőtpályás fejlesztések előnyt élveznek a közúti kapcsolat kialakításával szemben.
- A megvalósítandó létesítmény hálózati eleme legyen logisztikai rendszernek.

Indikátorok:

- Összekapcsolásra került logisztikai központok száma (db).
- A létrehozott összekötő rendszeren megvalósuló forgalom.

4.2.9. Intézkedés: Logisztikai hálózatok kialakításának elősegítése**Az intézkedés indoklása:**

A versenyképesség növeléséhez járul hozzá, ha a logisztikai központok nem egymástól elszigetelten, hanem a lehetséges szinergiákat kihasználva hálózatban, klaszterben jelennek meg a piacon, kapcsolódva a 4.2.8-as intézkedéshez.

Operatív célok:

Együttműködések támogatása a logisztikai piacon.

Támogatandó tevékenységek:

- Logisztikai hálózatok kialakítása;
- Együttműködések, közös marketing tevékenység támogatása.

Célcsoportok:

Logisztikai központok

Horizontális elvek:

Partnerség

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A hosszútávon fenntartható, szerződésen alapuló együttműködések;
- Előnyt élveznek a 4.2.8-as intézkedésben is résztvevő projektek.

Indikátorok:

- Logisztikai hálózatok számának változása (db)

4.3. Az innovációs és információs tér kialakítása**4.3.1. Intézkedés: Klaszter-elven működő tudományos és technológiai tudásközpontok létrehozásának és működtetésének támogatása**

A globális versenyben a gazdasági szereplők nem egymástól elszigetelten működnek, hanem különböző módon együttműködnek. A vállalatok és iparágak, a nagy és kisvállalatok között együttműködésen alapuló, kereslet-orientált szerveződések, kommunikációs hálózatok jönnek létre, tudományos parkokban a helyi nagyvállalatok, spin-off cégek és az egyetemek, K+F intézmények

részvételével. A tudomány és technológia modern gazdaságban betöltött szerepe az egyetemeket és kutató-fejlesztő helyeket a gazdasági növekedés egyik legfontosabb résztvevőivé tette. A földrajzilag koncentráltan összekapcsolódó, egymással versenyző és kooperáló vállalatok, iparágak, szolgáltató és együttműködő infrastrukturális intézmények (oktatás, szakképzés, kutatás), a vállalkozói szövetségek szervezeteinek innovatív kapcsolatrendszerét nevezzük regionális klaszternek. A globális és regionális piacokon a regionális klaszterek versenyeznek. A tudásközpont egyetemek, vállalkozások és más tudományos kutatással vagy innovációval foglalkozó szervezetek együttműködése nemzetközi színvonalú, fókuszált kutatás-fejlesztési és innovációs feladatok végrehajtására.

A klaszterek kialakulását akadályozza az a helyzet, hogy a tudásgazdaság „pillérei” nem illeszkednek megfelelően egymáshoz: a duális gazdaság következtében a húzóvállalatok (high tech, külföldi tulajdonú, többnyire nagyvállalatok és kkv beszállítók) „már” nem igénylik a magyar K+F kapacitást, ezek a vállalatok már többnyire megtalálták a nemzetközi partnereiket, vagy a K+F tevékenységük nem Magyarországon zajlik. Míg a kkv-k nagy része eddig „még” nem igényelte a K+F szolgáltatásokat (nem növekednek, nem korszerűsödnek, tőkeszegények, legfeljebb licenzeket vásárolnak), és ezért nem tud a felsőoktatáshoz, illetve a K+F intézményekhez kapcsolódni. Ez a realitás magyarázza azt a várható kiinduló állapotot, hogy a klaszter formálódás kezdetben főleg a K+F és a felsőoktatás intézményei között erősödik, a gazdasági oldal, a vállalatok csatlakozása nehezebb, lassabb.

A tudásközpont tevékenysége kiterjed az alap-, az alkalmazott kutatásra, a kísérleti fejlesztésre, és a technológia-transzferre, valamint az oktatásra, képzésre és a tudományos utánpótlás nevelésére egyaránt. A kutatás-fejlesztési tevékenység fő irányába mutató K+F programokban olyan alkalmazás-orientált kutatási feladatokat kell végrehajtani, amelyek sikeres megvalósítása várhatóan jelentős tudományos eredményekkel és gazdasági előnyökkel jár mind a résztvevők, mind a régió számára.

Operatív célok:

Az intézkedés célja olyan, területileg is koncentrált tudományos és technológiai együttműködések létrejöttének támogatása, amelyek adott termék előállítására, termelési, értékesítési, fejlesztési, kutatási és marketingtevékenységek közös kialakítására irányul. Az intézkedés révén támogatásban részesülne: a klaszter-menedzsment létrehozása, kiépítése, a hozzá kapcsolódó információs rendszer megteremtése, a klaszter-menedzsment működése, a klaszter által végzett szolgáltatások, kutatás-fejlesztési és képzési programok finanszírozása. A kiemelkedő kutatás-fejlesztési, valamint technológiai innovációs tevékenységet folytató tudásközpontok intenzíven együttműködnek a gazdasági szférával, ösztönzőleg hatnak a régiók technológiai és gazdasági fejlődésére, s ezen keresztül javítják a régió és az ország versenyképességét. Az egyetemek és a vállalkozások közötti tudás- és technológia-transzfer felgyorsítása és fokozása révén a K+F eredmények alkalmazását, gazdasági hasznosítását mozdítanák elő, megteremtve egy regionális innovációs környezetet.

Támogatandó tevékenységek:

- A klaszter-menedzsment kialakítása, a tagok (vállalkozások, K+F intézmények, felsőoktatás) közötti együttműködés szervezése, a klaszter kiépítése
- A klasztertagok versenyképességének javítását szolgáló szolgáltatási igények felmérése és elemzése
- Kutatás-fejlesztési tevékenység támogatásában:
  - alkalmazott kutatás, és az alkalmazott kutatáshoz szorosan kapcsolódó alapkutatás, kísérleti fejlesztés és technológia-transzfer
  - oktatók, kutatók és ipari szakemberek továbbképzése

- spin-off és start-up vállalkozások segítése K+F projektek támogatásával
- egyetemi hallgatók, PhD hallgatók részvétele a kutató-fejlesztő munkában, tudományos utánpótlás nevelése
- szellemi tulajdonvédelem (szabadalom, használati minta, védjegy és mintaoltalmi bejelentés) bejegyzésének támogatása, kivéve nagyvállalatok esetében
- A vállalkozások innovációs, fejlesztési tevékenységeinek ösztönzése, felsőoktatási és tudományos együttműködések bővítése a tudásintenzív gazdaság megteremtése érdekében, K+F és innovációs szolgáltatások nyújtása
- Közös informatikai platform kialakítása, a tagok felé az információszoolgáltatás biztosítása
- Innovációs adatbázis készítése, az adatbázis hozzáféréseinek biztosítása a tagok számára
- Helyi és regionális önkormányzatokkal, oktatási intézményekkel, kutatóhelyekkel, gazdasági társaságokkal együttműködve a tudásközpont K+F és innovációs tevékenységét megalapozó elemzések, tanulmányok, stratégiák és tervek készítése
- Partner kapcsolatok kiépítése külföldi klaszterekkel, nemzetközi tudományos és innovációs együttműködés, tapasztalatcsere
- Tudományos eszközök és berendezések, szoftverek beszerzése, know-how és licence vásárlás

Célcsoportok:

A területen működő gazdasági és közhasznú társaságok, alapítványok, közalapítványok, K+F intézmények, felsőoktatási intézmények, valamint a fenti szervezetek konzorciumai.

Horizontális elvek:

A támogatott projekteknél meg kell valósulnia a partnerség elvének, ebbe beleértve a köz- és a magánszféra együttes részvételét.

Projekt kiválasztási kritériumok:

Előnyben részesítő kritériumok:

- A klaszterben érintett vállalkozások száma
- A klasztertagok számára nyújtott szolgáltatások minősége és mennyisége
- Kutatás-fejlesztési tevékenysége szakmailag fókuszált valamely fejlett technológiának tekintett területen
- Fontos célkitűzése a tudományos utánpótlás nevelése, PhD hallgatók és fiatal kutatók bevonása a kutató-fejlesztő munkába
- Az egyetem/kutatóhely meghatározó mértékű K+F tevékenységén alapszik
- A szakterületen létezik ipari háttér a régióban
- Kiemelten kezeli az egyetem-gazdaság együttműködését, különös tekintettel a kis- és középvállalkozásokra
- Az együttműködő partnerek érdemi részvételére épül
- Új vállalkozásokat és innovatív munkahelyeket generál a régióban
- Segíti a térség innovációjának és gazdaságának fejlődését
- Agglomerációs kapcsolatokat feltáró együttműködések

Indikátorok:

- Alkalmazott K+F eredmények (prototípus, technológiai eljárás) száma
- Szabadalmi bejelentések és bejegyzett szabadalmak száma

- A tudásközpont által generált új munkahelyek száma és árbevétele
- A K+F tevékenységbe bevont egyetemi hallgatók és doktoranduszok száma
- A tudásközpont tevékenységébe bekapcsolódó és tudományos fokozatot szerzett kutatók száma
- A tudásközpontban kiképzett és vállalkozásokban foglalkoztatott fiatal diplomások, ill. kutatók száma
- A tudásközpont tevékenységében résztvevő kutatóhelyek és vállalkozások száma
- A klasztertagok árbevétel és hozzáadott érték növekménye
- A K+F eredmények gazdasági hasznosításából származó bevétel nagysága
- A központ kutató-fejlesztő munkájából megszületett tudományos publikációk száma

4.3.2. *Intézkedés: Tudásanyag transzferálás és multiplikálás; új, nagy innovatív tartalmú eljárások és technológiák megismertetése, és elterjesztése a régió kkv-i között*

A kutatási eredmények továbbítása a gazdasági szférába korántsem megoldott folyamat, még az olajozottabban működő fejlettebb gazdaságokban sem. Ennek különböző okai vannak, közöttük meghatározó az oktatási, K+F intézmények és a gazdaság eltérő szervezeti rendszerei, érdekeltségi viszonyai. Ezért olyan un. transzfer társaságokra van szükség, amelyek sikeresen képesek betölteni a „híd” szerepet. Szükségszerű a régió kkv-i számára biztosítani a lehetőséget, hogy a legmodernebb eljárások és technológiák legalább ismeret szintjén eljussanak hozzájuk, és ezáltal megteremtse azt az igényt és törekvést, ami által maga a fejlődés válik kézzelfoghatóvá vállalkozásaikban.

Sokféle feladata van ezeknek a hídképző intézményeknek:

- Különböző eszközökkel szolgálják az innovációk, új kutatási eredmények termékké válásának finanszírozását: hitelkonstrukciókat dolgoznak ki a „saját” tőkerész biztosítására, kockázati tőkét vonnak be stb. Foglalkoznak a személyi – intézményi érdekellentétek megoldásával.
- Megoldják a kísérleti fejlesztést inkubációs módszerekkel, un. inkubátor házakat hoznak létre.
- Információs csatornákat működtetnek, fórumokat hoznak létre, folyóiratokat, publikációs lehetőségeket szerveznek a tudásgazdaság szereplőinek összeismertetésére, a kapcsolatok megteremtésére.
- Segítenek az új vállalkozások („spin-off” cégek, „start-up” vállalkozások) elindításában, információkkal, megrendelésekkel, pénzügyi segítségekkel.
- Felkutatják a pályázási lehetőségeket, és maguk is részt vesznek a pályázatok megírásában.
- Jogi, szakmai, gazdasági tanácsadást végeznek, megoldva a kutatási eredmények védelmét, a szabadalmaztatás hosszú folyamatának végigkísérését – a feltaláló érdekeinek védelmében.

Operatív célok:

- Az egyetemek és a vállalkozások közötti tudás- és technológia-transzfer felgyorsítása és fokozása, a K+F eredmények alkalmazásának, gazdasági hasznosításának az előmozdítása
- A kutatóhelyek és a régió vállalatai közötti szoros együttműködésre, új termékek, technológiák, szolgáltatások, módszerek és alkalmazások kifejlesztésére, kipróbálására alkalmas innovációs környezet megteremtése

- A régiók kis- és közepes vállalkozásai innovációs tevékenységének segítése, tudás- és technológia-intenzív kezdő (start-up) és hasznosító (spin-off) vállalkozások segítése K+F projektek támogatásával
- High-tech vállalatok, K+F intézetek és tevékenységek betelepülésének, s a külföldi befektetéseknek az ösztönzése.

Támogatandó tevékenységek:

- Vállalkozások irányából érkező kereslet alapján alkalmazott kutatások, kísérleti fejlesztések megvalósításainak támogatása, új technológiák/termékek fejlesztése céljából
- Klasztereken belüli kommunikáció kiterjesztése az új technológiák/termékek, szolgáltatások megismerésére, elterjesztésére
- Kommunikációs, marketing tevékenység az eredmények elterjesztésére
- Olyan rendezvények, fórumok és oktatási projektek megvalósítása, amelyek révén a kkv- a napi feladataik ellenére megfelelő lehetőséget kapnak az új ismeretek elsajátítására.

Célcsoportok:

A régióban működő gazdasági és közhasznú társaságok, alapítványok, K+F intézmények, felsőoktatási intézmények

Horizontális elvek:

A támogatott projektekben meg kell valósulnia a partnerség elvének, különös tekintettel a kkv-k és a K+F helyek között

Projekt kiválasztási kritériumok:

- kkv-k részvételével működő már létező transzfer intézmények
- több tudomány ágazatot képviselni tudó transzfer intézmények
- BAT (Best Available Technology) elterjesztése
- Segíti a térség innovációjának és gazdaságának fejlődését

Indikátorok:

- Új technológiák adaptálásának száma, mértéke
- Alkalmazott K+F eredmények száma
- Az egy foglalkoztatottra jutó hozzáadott érték növekmény
- Az újonnan bevezetett termékek árbevételen belüli arányának növekedése
- Létrehozott új termékek száma

4.3.3. Intézkedés: Új technológiára alapozott vállalkozások létrehozása, fejlesztése: a kkv-k és a kutatóhelyek kapcsolata; a kis- és középvállalati szektor számára felsőoktatási és kutatóintézeti kutatások finanszírozása.

Az intézkedés indoklása:

A magyarországi kis- és középvállalati szektorban a folyamatos termelés finanszírozása is jelentős nehézségekkel bír. Ebből adódóan nehezen tudják kigazdálkodni a szükséges fejlesztésekhez szükséges pénzmennyiséget. Fokozottan így van ez az új technológiára alapozó vállalkozások tekintetében, ahol nem feltétlenül egy már létező technológiának a megvásárlásáról és alkalmazá-

sáról van szó, hanem ezen új technológiák meghonosításáról az adott körülményekhez történő adaptálásáról. Már ez a tevékenység is komoly innovációs készséget és képességet kíván meg a vállalkozás részéről, melynek jelentős szervezeti és anyagi-pénzügyi vetülete van. A sor végén a klasszikus fejlesztő tevékenységben gondolkodó vállalkozások állnak. A legkevesebb saját erő és bevonható idegen tőke ezt a szegmenst jellemzi, ugyanakkor a felsőoktatási és kutatóintézeti potenciálok nem minden esetben hasznosulnak olyan mértékben, ami elvárható. Ezek alapján célszerű a kis- és középvállalkozások kutatóhelyeken történő megrendeléseinek támogatása, egyfelől a szektoron belül erre a tevékenységre fordítható szerény forrás miatt, másfelől a kutatói kapacitás kihasználásának piaci igények által vezérelt javítása.

Operatív célok:

Az intézkedés célja felélénkíteni a kis- és középvállalati szektor és a kutatóhelyek közötti együttműködést. Pótlólagos forrásokat biztosítani ezen kapcsolatok finanszírozásához oly módon, hogy a vállalkozásnál jelentkező kutatási igény finanszírozására szánt pénzt a pályázati rendszer kiegészíti, amivel megoldható, hogy az innovatív kkv kutatási igényei kielégítésre kerüljenek, ugyanakkor a kutatóhelyek finanszírozásába a kkv önereje megjelenjen, ami a kritikus tömeg el nemérése okán elveszett volna a kutatás számára.

Támogatandó tevékenységek:

Az új technológia kifejlesztéséhez, alkalmazásához és adaptáláshoz szükséges alap és alkalmazott kutatási feladatok megrendelése a felsőoktatásban és a kutató intézményeknél, illetőleg a közvetlen kutatási eredmények implementálása.

Célcsoportok:

Elsősorban az innovatív, új technológiára építő kis- és középvállalati szektor, másodsorban pedig a kkv-kon keresztül pótlólagos forrásokhoz jutó felsőoktatási kutatóhelyek és intézetek.

Horizontális elvek:

Kiemelten támogatandóak azok az innovatív projektek, melyek részben vagy egészében érintik a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, vagy a projekt megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordítanak a projekt környezetre gyakorolt negatív hatásának lehető legkisebb mértékének elérésére, valamint a szélesebb összefogással, partnerségben készült projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A kutatás illeszkedése a vállalkozás tevékenységéhez.
- A vállalkozás piaci helyzete azon a területen, amelyen a kutatás eredményeként létrejövő terméket értékesíteni fogják.
- Az új, eddig még nem létező termékek esetében a vállalkozás piacteremtő képessége, marketing stratégiája.
- Az innováció üzleti tervének, beruházás-gazdaságosságának megalapozottsága.

Indikátorok:

- A vállalkozásnál jelentkező hozzáadott érték.
- Az újonnan benyújtott szabadalmak és iparjogvédelmi beadványok száma, és megítélése.

4.3.4. Intézkedés: Új technológiára alapozott vállalkozások létrehozása, fejlesztése: külföldi és hazai iparjog-védelemi bejegyzésének támogatása

Az intézkedés indoklása:

A hazai kis- és közepes méretű vállalkozások a GDP előállításában egyre jelentősebb szerepet vállalnak, ugyanakkor általánosan tapasztalható a tőkehiány ebben a szektorban. A jelenkor tendenciáit követve, a lehetséges fejlesztési irányok meghatározásakor észlelhetővé válik, hogy a kis- és középvállalkozások erős ipari és technológiai háttér hiányában, nagyipari megrendelések alacsony mértéke okán az innovatív, új technológiára alapozó tevékenységek irányába kereshetnek kitorési pontot. Azonban ez a tevékenység meglehetősen tőkeigényes az amúgy is finanszírozási gondokkal küszködő kis- és középvállalkozások számára, ugyanakkor az egyértelmű gazdasági, társadalmi hasznosságát szem előtt tartva az államnak ki kell vennie a részét ezen feladatok megoldásából.

Operatív célok:

Az intézkedés célja segíteni a hazai kis- és középvállalati szektort innovációs, fejlesztő tevékenységének végzésében, növelni az új technológiára alapozó vállalkozások számát. Ezen K+F feladatok elvégzésén túl az intézkedés célja a megfelelő szabadalmi védelem biztosítása is.

Támogatandó tevékenységek:

Támogatandóak azok a tevékenységek, amelyek a kutatás-fejlesztéssel közvetlen kapcsolatban vannak, nem részei a termelési feladatoknak, attól jól elkülönülten a fejlesztési célt szolgálják: fejlesztési know-how vásárlása, fejlesztői informatikai környezet biztosítása, kísérleti eszközök beszerzése. A fejlesztési projekt zárásaként támogatandó az iparjogvédelem bejegyzéséhez szükséges dokumentációk előállítására, hitelesítésére, fordítására is.

Célcsoportok:

A Budapesti Agglomeráció területén működő K+F tevékenységet folytató kis- és középvállalkozások.

Horizontális elvek:

Kiemelten támogatandóak azok az innovatív projektek, melyek részben vagy egészében érintik a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, vagy a projekt megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordítanak a projekt környezetre gyakorolt negatív hatásának lehető legkisebb mértékének elérésére, valamint a szélesebb összefogással, partnerségben készült projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Az iparjogvédelem alá eső termék piaci indokoltsága.
- A termék újszerűsége, hatása az adott iparágra.

Indikátorok:

- A bejegyzett technológiából származó árbevétel.
- A vállalkozásnál jelentkező hozzáadott érték.
- Új munkahely (termelő és K+F).

4.3.5. Intézkedés: Tudás-intenzív, nagy hozzáadott értéket képviselő ágazatok vonzása, megtartása; munkahelyi képzések támogatása (betanítás)

Az intézkedés indoklása:

A tudás-intenzív vállalkozások számára az esetlegesen speciális infrastruktúra mellett a különlegesen és folyamatosan képzett munkaerő biztosítása jelenti az egyik legnehezebben kezelhető problémát. A megfelelő képzettségű és affinitású munkavállalók mellett maga a betanítás is egy speciális feladat, hiszen új, iskolarendszerű oktatásban nem hozzáférhető ismereteket kell elsajátítani adott esetben olyan technológiai sor mellett, vagy speciális, nagy értékű gép használatával. Ennél fogva az ilyen típusú betanítás magas költségeinek támogatása indokolt az innováció területén megjelenő kis- és középvállalkozások esetében.

Operatív célok:

Az intézkedés célja, hogy a speciális szaktudású munkavállalókat igénylő vállalkozások számára szakirányú, speciális képzések pénzügyi háttérét biztosítsa, teremtsen meg a lehetőségét a különlegesen képzett munkaerő folyamatos biztosításának.

Támogatandó tevékenységek:

Célirányos, iskolarendszeren kívüli oktatási projektek megvalósítása, melynek során a hallgatóság olyan ismeretek és gyakorlat birtokába jut, aminek segítségével képessé válik az innovatív tevékenységet folytató vállalkozás technológiáját alkalmazni, berendezéseit működtetni. Ezen speciális oktatási tevékenységhez szükséges oktatási tematika és tananyag kidolgozása, hasonló projektek tanulmányozása (tanulmányutak).

Célcsoportok:

A térség tudás-intenzív kis- és középvállalkozásai, valamint ezen vállalkozások munkavállalói.

Horizontális elvek:

Kiemelten támogatandóak azok az innovatív projektek, melyek részben vagy egészében érintik a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, vagy a projekt megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordítanak a projekt környezetre gyakorolt negatív hatásának lehető legkisebb mértékének elérésére, valamint a szélesebb összefogással, partnerségben készült projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A tanfolyamon résztvevő munkavállalókkal kötött munkaszerződés alapján vállalt foglalkoztatási idő (év).
- Az oktatott technológia saját-fejlesztés tartama.
- Az egyes oktatási modulok egymásra épültsége.
- A vállalkozás humángazdálkodási tervének kidolgozottsága.
- A vállalkozás eddigi oktatási gyakorlata, terveit és vállalásait a jövőre nézve.

Indikátorok:

- A képzés alatti embernapok száma.
- Teremtett és megőrzött munkahelyek száma (emberév).

4.3.6. Intézkedés: A természeti erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelése; megújuló energiával működő berendezések beszerzése

Az intézkedés indoklása:

Az Európai Unió szabályozásának megfelelően folyamatosan növelni kell az összenergia felhasználáson belül a megújuló energiákra alapozott mennyiséget. A szabályozáshoz való megfelelés kényszerén túl is indokolt a kisebb környezet terhelést jelentő technológiák alkalmazás környezetünk megővése, az élhető környezet fenntartása érdekében.

Operatív célok:

Az intézkedés célja elterjeszteni a megújuló energiaforrásokra épülő energetikai rendszereket. Pilot projekteken keresztül hozzáférhetővé és megtapasztalhatóvá tenni ezen technológiák életképességét, létjogosultságát.

Támogatandó tevékenységek:

Olyan megújuló energiát hasznosító berendezések beszerzése, melyek csökkentik a hagyományos energián alapuló szolgáltatás mértékét, növelik a megújuló energiára alapozott rendszerek számát.

Célcsoportok:

Társadalmi szűkítés nélkül, a régió gazdálkodói és lakosai egyaránt.

Horizontális elvek:

Jelen intézkedés kiemelten érinti a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, a projektek megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordít a környezetre gyakorolt negatív hatások lehető legkisebb mértékének elérésére. Különösen kedvezőek a nagy beruházási költségek fajlagos mutatóinak csökkentése céljából létrejövő szélesebb összefogással, partnerségben megvalósuló projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Olyan megoldások támogatása, amelyek beruházási összege arányban van a termelt és felhasznált energiával.
- A rendszerbe bekapcsolni tervezett fogyasztók száma.
- A projekt megvalósítására összeállt partnerek száma.

Indikátorok:

- Előállított teljesítmény abszolút és fajlagos mutatói.
- A ténylegesen bekapcsolt fogyasztási helyek száma.

4.3.7. Intézkedés: A természeti erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelése; megújuló energiához kapcsolódó alkalmazott kutatás-fejlesztés

Az intézkedés indoklása:

Az Európai Unió szabályozásának megfelelően folyamatosan növelni kell az összenergia felhasználáson belül a megújuló energiákra alapozott mennyiséget. A szabályozáshoz való megfelelés kényszerén túl is indokolt a kisebb környezet terhelést jelentő technológiák alkalmazás környezetünk megővése, az élhető környezet fenntartása érdekében. Az alkalmazott kutatás-fejlesztés területe fokozottan tökeszegény a kis- és középvállalkozások körében, ugyanakkor az intézkedés által

támogatott természeti erőforrás-felhasználás hatékonyságát javító kutatások hozadéka oly mértékben bír társadalmi hasznossággal, ami szükségessé teszi a kiindulási probléma megoldásában az állami szerepvállalást.

Operatív célok:

A megújuló energiák hasznosításához kapcsolódó új technológiai eljárások és berendezések kifejlesztése, prototípusok készítése. Működő, hasznosítható technológiák kialakítása a megújuló energia hasznosításának területén.

Támogatandó tevékenységek:

A természeti erőforrások felhasználásához szükséges berendezések tervezéséhez, fejlesztéséhez, prototípusok előállításához szükséges szolgáltatások igénybevétele, immateriális javak és berendezések beszerzése.

Célcsoportok:

A megújuló energia hasznosításával foglalkozó innovációs és új technológiát meghonosító kis- és középvállalatok, intézmények.

Horizontális elvek:

Jelen intézkedés kiemelten érinti a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, a projektek megvalósítása során kiemelt és határos figyelmet fordít a környezetre gyakorolt negatív hatások lehető legkisebb mértékének elérésére. Különösen kedvezőek a nagy beruházási költségek fajlagos mutatóinak csökkentése céljából létrejövő szélesebb összefogással, partnerségben megvalósuló projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A tervezett berendezés várható ár-érték aránya, az előállítás várható költsége és a berendezés által előállítható teljesítmény.
- Az alapötlet kidolgozottsága, a projektterv részletezettsége.
- Az üzleti tervben részletezett gazdaságossági számítások.

Indikátorok:

- A berendezés által előállítható teljesítmény.
- A legyártott prototípusok száma.
- A berendezésre leadott megrendelések száma.

4.3.8. Intézkedés: Az ipari parkok és létesítmények „ipari ökoszisztéma” alapon történő szervezése; ipari parkok betelepítése egymásra épülő tevékenységet folytató vállalkozásokkal**Az intézkedés indoklása:**

A meglévő ipari parkok és az újonnan létesülők esetében is célszerű támogatni azokat az összefogásokat, aminek alapján egy-egy ipari parkon vagy létesítményen belül az össztermelési érték növelhető. A vertikálisan egymásra épülő vállalkozások olyan ipari ökoszisztémát alakíthatnak ki, amely a szoros piaci verseny ellenére egy életképesebb konstrukciót jelent az önálló megjelenésnél. Az így szerveződő vállalkozások munkával láthatják el egymást, az alap-megrendelésre fordítandó költségeket leoszthatják egymás között, illetve a szorosabb együttműködés hatására a szervezeti előnyökből is teremthetnek gazdasági értéket. Ezzel a megoldással fokozható a vállalkozások stabilitása a munkahelyek biztonsága.

Operatív célok:

Az intézkedés célja, hogy az ipari parkokba újonnan betelepülő vállalkozások tevékenysége illeszkedjen a már bent levők valamelyikével. Ezáltal egy egymásra épültségi szerkezet, vertikális integráció kialakítása a cél, az ipari parkon belüli gazdasági kapcsolatok erősítése, a közös érdekek megjelenítése.

Támogatandó tevékenységek:

Az ipari parkok ipari ökoszisztémává szervezéséhez szükséges menedzsment funkciók fejlesztése, megvalósíthatósági tanulmányok készítése, tanulmányutak finanszírozása. Az ipari ökoszisztémába illeszkedő vállalkozások ipari parkon belüli letelepítésének tervezési és adminisztratív szervezési költségeinek támogatása

Célcsoportok:

Az ipari parkokat működtető társaságok, az ipari parkokon belül ipari ökoszisztémába szerveződő vállalkozások.

Horizontális elvek:

Kiemelten támogatandóak azok az innovatív projektek, melyek részben vagy egészében érintik a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, vagy a projekt megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordítanak a projekt környezetre gyakorolt negatív hatásának lehető legkisebb mértékének elérésére, valamint a szélesebb összefogással, partnerségben készült projektek.

Ezen vállalkozások természetbeni közelsége a vállalkozási anyagmozgatás mértékének drasztikus csökkenése révén jelentős energia-megtakarítást és környezeti terhelés-csökkenést jelent.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A teljes folyamatot lefedő menedzsment-szolgáltatások mennyisége és minősége.
- A szerveződő ipari ökoszisztéma szereplőinek száma.
- Az ökoszisztéma szereplői közötti üzleti kapcsolatok üzleti értéke.

Indikátorok:

- Az ipari ökoszisztémában megvalósult új beruházás összege.
- Az ipari ökoszisztéma szereplői közötti megrendelések árbevétele.
- Az ökoszisztéma szereplőinek száma.

4.3.9. Intézkedés: *Öko-innováció; a környezetipar területén alkalmazható innovációs kutatások és fejlesztések támogatása***Az intézkedés indoklása:**

Az ipari alapanyag és energia árak folyamatos emelkedése, az előállításukkal kapcsolatos környezeti terhelés mértékének növekedése mind-mind az öko-innováció erősítésének irányába hatnak. A mai fejlett nemzet-gazdaságok versenyében azok az országok lehetnek sikeresek, amelyek megfelelő mennyiségben és minőségben tudnak ezen a területen eredményeket elérni, és beépíteni gazdasági folyamataikba. A ma még kuriózumnak számító megoldások rövidesen teljesen átlagosá fognak válni. Jelentős megtakarításokat jelent, ha ezeket a technológiákat hazánknak nem kell megvásárolnia, hanem maga is rendelkezik velük, illetőleg megjelenhet mint technológiai exportőr.

Operatív célok:

Az intézkedés célja, hogy a régióban az öko-innováció és a környezetipar területén olyan kutatások valósuljanak meg, amelyek közvetlenül hasznosíthatóak, és nemzetgazdasági szempontból előrelépést jelentenek. Kívánatos, hogy a kutatás az értékesíthető termékig, technológiáig kidolgozott és megvalósítható legyen.

Támogatandó tevékenységek:

Az intézkedés támogatja mindazon eszközök, berendezések, immateriális javak beszerzését és szolgáltatások igénybe vételét, melyek igazolhatóan az operatív célok elérését segítik. A támogatás termelő infrastruktúra kialakítására nem, csak és kizárólag az alkalmazott kutatás megvalósítására vehető igénybe.

Célcsoportok:

Az öko-innováció és a környezetipar területén működő vállalkozások és kutató intézmények.

Horizontális elvek:

Jelen intézkedés kiemelten érinti a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, a projektek megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordít a környezetre gyakorolt negatív hatások lehető legkisebb mértékének elérésére. Különösen kedvezőek a nagy beruházási költségek fajlagos mutatóinak csökkentése céljából létrejövő szélesebb összefogással, partnerségben megvalósuló projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Szennyezőanyag-kibocsátás csökkenése,
- Környezeti terhelés csökkenése,
- Fajlagos bekerülési mutatók.

Indikátorok:

- Az elérhető szennyezőanyag-kibocsátás csökkenése.
- Az elérhető környezeti terhelés csökkenése.
- Bejegyzett szabadalmak és iparjogvédelmi határozatok száma.

4.3.10. Intézkedés: Környezettudatos háztartások kialakítása, alternatív energiaforrásra alapozott energetikai rendszerek bevezetése**Az intézkedés indoklása:**

Az Európai Unió szabályozásának megfelelően folyamatosan növelni kell az összenergia felhasználáson belül a megújuló energiákra alapozott mennyiséget. A szabályozáshoz való megfelelés kényszerén túl is indokolt a kisebb környezet terhelést jelentő technológiák alkalmazása környezetünk megóvása, az élhető környezet fenntartása érdekében. Az ipari, mezőgazdasági és szolgáltatási szektorok mellett meghatározó a háztartások energia igénye is. Komoly átrendeződés csak az összes terület bevonásával érhető el. Így kiemelten foglalkozni kell azzal, hogy a lakosságnak szolgáltatott energiát alternatív, megújuló energiaforrások bevezetésének kiegészítése mellett a direkt civil kezdeményezés is támogatásra kerüljön.

Operatív célok:

Az intézkedés célja, hogy a régió háztartásai között mind többen vállalják fel az innovátorok szerepét, és illesszenek saját energetikai rendszerükbe megújuló energiára alapozott energia-termelő berendezéseket. Ezáltal csökkenteni a háztartások fosszilis energia-felhasználását.

Támogatandó tevékenységek:

Megújuló energiát hasznosító rendszerek telepítéséhez szükséges tervezési, engedélyezési, telepítési és beszerzési költségek támogatása.

Célcsoportok:

A régióban található háztartások.

Horizontális elvek:

Jelen intézkedés kiemelten érinti a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, a projektek megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordít a környezetre gyakorolt negatív hatások lehető legkisebb mértékének elérésére. Különösen kedvezőek a nagy beruházási költségek fajlagos mutatóinak csökkentése céljából létrejövő szélesebb összefogással, partnerségben megvalósuló projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A rendszerek kihasználtsága, optimális méretezése.
- A projektben résztvevő háztartások és az ott lakók száma.
- A projektet megelőző energiafelhasználás mértéke, és a kiváltott energia mennyisége.

Indikátorok:

- Az előállított és felhasznált teljesítmény.
- A hagyományos energia irányába jelentkező igény csökkenése.

4.3.11. Intézkedés: Kulturális iparágak innovatív fejlesztéseinek támogatása: a kulturális iparhoz tartozó tudástárak kialakítása**Az intézkedés indoklása:**

A kulturális ipar legfontosabb erőforrása a kreatív emberi elme. Az ötletek inspirálásának és kontrollálásának jelentős eszközei a jól strukturált és gyorsan, az alkotóképességgel azonos ütemben hozzáférhető ötlettárak. Ahhoz hogy ez az ágazat a tőle elvárható módon teljesítsen, biztosítani kell az ilyen katalizátor eszközök létét működtetését. Nem célszerű pusztán piaci alapokon hagyni ezen rendszerek kialakulását, hiszen ez óhatatlanul mindig egy lépés hátrányban lesz az igényekhez képest. Ez a dolog természetéből adódik. Ahhoz, hogy ez a távolság szűküljön szükséges az állami beavatkozás, pótlólagos forrásokat kell biztosítani.

Operatív célok:

Az intézkedés célja a kulturális ipar fejlesztéseit támogató archív és jelenkori tartalmak elektronikus szolgáltatása. Elektronikusan hozzáférhető ötlet-tárházak kialakítása.

Támogatandó tevékenységek:

A tartalomszolgáltatáshoz szükséges szoftverek, hardverek beszerzése és a tanácsadói szolgáltatás igénybevétele, rendszertervek készítése. A szolgáltatás-nyújtáshoz szükséges tartalmak beszerzése.

Célcsoportok:

A tartalomszolgáltatáshoz szükséges szakmai háttérrel rendelkező kis- és középvállalkozások.

Horizontális elvek:

Kiemelten támogatandók azok az innovatív projektek, melyek részben vagy egészében érintik a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, vagy a projekt megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordítanak a projekt környezetre gyakorolt negatív hatásának lehető legkisebb mértékének elérésére, valamint a szélesebb összefogással, partnerségben készült projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A nyújtott szolgáltatások száma, komplexitása és széleskörűsége.
- A hozzáférés módja, sáv szélessége.
- A frissítési rendszer megoldottsága.
- Igényfelmérés alapján a projekt megalapozottsága.
- A kiválasztott katalógusrendszer és adatbázis megoldás.

Indikátorok:

- A megjelenítendő tételek száma.
- A regisztrált felhasználók száma.
- A bejelentkezett felhasználók időszaki száma, letöltések száma, letöltések mennyisége.

4.3.12. Intézkedés: Kulturális iparágak innovatív fejlesztéseinek támogatása: kiállítások, fórumok szervezése**Az intézkedés indoklása:**

A kulturális ipar területén a szellemi megújulás lehetőségének biztosítása olyan alapkörülmény, amely nélkül ez az iparág nem létezhet, eredményeket tőle elvárni nem lehet. Ennek biztosítása ugyan nagymértékben az egyéntől függ, de mégis olyan fontosságú feladat, aminek támogatása elengedhetetlen.

Operatív célok:

Az intézkedés célja olyan szakmai kiállítások, fórumok, szakember találkozók szervezése, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy az érintettek megismerkedhessenek a legújabb irányzatokkal, gondolataikat, elképzeléseiket megoszthassák egymással.

Támogatandó tevékenységek:

Szakmai találkozók, kiállítások és fórumok szervezése, a hozzá kapcsolódó konferencia-infrastruktúra igénybevétele, szervezési, kommunikációs feladatok ellátása.

Célcsoportok:

A kulturális ipar területén tevékenységet kifejtő kis- és középvállalati szektor.

Horizontális elvek:

Kiemelten támogatandók azok az innovatív projektek, melyek részben vagy egészében érintik a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, vagy a projekt megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordítanak a projekt környezetre gyakorolt negatív hatá-

sának lehető legkisebb mértékének elérésére, valamint a szélesebb összefogással, partnerségben készült projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Az ismeretek átadásának hatékonysága.
- A megválasztott módszerek újszerűsége.
- Az interaktivitás mértéke.

Indikátorok:

- A rendezvényeken résztvevők száma.

4.3.13. Intézkedés: A kulturális termékipar fejlesztése (elektronikus és nyomtatott sajtó, marketingkommunikáció, könyvkiadás, rendezvény- és látványipar, filmipar, zene, szoftveripar, divatipar, formatervezés, építészet, felsőoktatás, kutatás-fejlesztés és a speciális vendéglátás)**Az intézkedés indoklása:**

A kulturális termékipar területén a legszűkösebb erőforrás a jó ötlet. Egy-egy jó ötlet jelentős haszonnal bír, ugyanakkor az induláshoz óhatatlanul tőkére van szükség. Ugyanakkor ezek a jó ötletek viszik előre a világot, ezért nem megengedhető, hogy akár egy jó ötlet is elveszen. A jó ötletek megtartása oly fontosságú, hogy akár a kevésbé jelentős, kisebb jelentőséggel bíró ötletek megvalósítására is energiát és támogatást kell biztosítani, annak érdekében, hogy még csak véletlenül sem veszessen el egyetlen olyan megoldás, vagy gondolat, amely komoly társadalmi hasznossággal bír.

Operatív célok:

Az intézkedés célja a kulturális termékipar feltörekvő, új területeinek fejlesztése, az ott megfogalmazott ötletek megvalósítása és piacra jutásának támogatása.

Támogatandó tevékenységek:

Támogatandóak mindazon beszerző és fejlesztő tevékenységek, amelyek megteremtik a lehetőséget és környezetét annak az alkotó munkának, aminek eredményként a kulturális termékipar területén született ötletek megvalósulhatnak.

Célcsoportok:

A kulturális termékipar területén működő kis- és középvállalkozások.

Horizontális elvek:

Kiemelten támogatandóak azok az innovatív projektek, melyek részben vagy egészében érintik a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, vagy a projekt megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordítanak a projekt környezetre gyakorolt negatív hatásának lehető legkisebb mértékének elérésére, valamint a szélesebb összefogással, partnerségben készült projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Az ötlet újszerűsége, kidolgozottsága, dokumentáltsága.
- Üzleti hátterének kidolgozottsága, gazdaságosságának bemutatási, üzleti modelljének bemutatottsága.

Indikátorok:

- A pályázónál jelentkező hozzáadott érték-növekmény.

4.3.14. Intézkedés: A kulturális gazdaság kapcsolatának erősítése a szabadidő gazdasággal**Az intézkedés indoklása:**

E két gazdasági terület húzó ágazatai a jelenkori gazdaságnak, így ezen területek óhatatlanul jelentős hatással lesznek egymásra. A korai felismeréshez kapcsolódó ötletek jelentős gazdasági potenciállal bírnak. Ennek okán a két gazdasági szegmens közös felületeinek piacvezérelt kialakítása olyan gazdasági erőt jelenthet, melynek feltárása és lehetőségeinek kihasználása koordinációt és támogatást igényel.

Operatív célok:

A kulturális gazdaság területén a szabadidő gazdasággal kapcsolatos fejlesztések támogatása. E két gazdaság határán és átfedő területein megjelenő új szolgáltatások kialakulásának támogatása.

Támogatandó tevékenységek:

Az intézkedés támogatja azon tevékenységek körét, melyek segítségével olyan vállalkozások fejlődhetnek, amelyek e két gazdasági terület szinergikus hatásait kihasználva kívánnak gazdasági, társadalmi értéket előállítani. Ezen feladatok elvégzéséhez szükséges anyagi és szellemi eszközök beszerzése és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások igénybe vétele támogatandó tevékenységnek számít.

Célcsoportok:

Olyan speciális kis- és középvállalkozások, melyek a kulturális gazdaság felől közelítik a szabadidő gazdasághoz tartozó tevékenységek körét, oly módon, hogy azt eddig nem létező, új, innovatív megoldással teszi.

Horizontális elvek:

Kiemelten támogatandóak azok az innovatív projektek, melyek részben vagy egészében érintik a környezetvédelem, a környezetipar és a fenntartható fejlődés témakörét, vagy a projekt megvalósítása során kiemelt és hatásos figyelmet fordítanak a projekt környezetre gyakorolt negatív hatásának lehető legkisebb mértékének elérésére, valamint a szélesebb összefogással, partnerségben készült projektek.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- A fejlesztés újszerűsége, dokumentáltsága.
- Üzleti hátterének kidolgozottsága, gazdaságosságának bemutatása.

Indikátorok:

- A pályázónál jelentkező hozzáadott érték-növekmény.
- A létrejött újszerű szolgáltatások száma és minőségi mutatói.

4.3.15. Intézkedés: Tudás, tudatosítás, felkészítés, kompetenciajavító képzések, az IKT alkalmazása az oktatásban

Az intézkedés indoklása:

Az információs társadalom korának legfontosabb jellemzői közé tartozik, hogy az infokommunikációs technikai és technika (IKT) innováció ciklusai rendkívüli módon lerövidültek, ugyanakkor a társadalom valamennyi rétege és a gazdaság valamennyi szereplője részesévé válik az információ és az információforrások tudatos előállításának és felhasználásának. Ez új lehetőségek kihasználásához és felhasználásához ún. információs írástudás szükséges (a XXI. század latinja). Természetesen az információs írástudás nem sajátítható el egy időben mindenki által és egyformán gyorsan, ezért beszélünk digitális szakadékról, azaz az IKT használatához szükséges ismeretek hiányáról. Az intézkedés célja az információs írástudással kapcsolatos kompetenciafejlesztések támogatása.

Operatív célok:

A technikai és technológiai ismeretek széles körű és szervezett megismertetésével az IKT eszközhasználatával kapcsolatos tudás elterjesztése, illetve elmélyítése. Ezzel összhangban és párhuzamosan az információ-előállításához és –felhasználáshoz kapcsolódó készségek fejlesztése, a motiváció és az attitűdök ösztönzése. A felvilágosításon, kommunikációs marketingen és szervezett akciókon túlmenően fontos cél az IKT hozzáféréseinek minél szélesebb körű rendelkezésre állása az alap- és középfokú oktatásban, illetve a közművelődés területén.

Támogatandó tevékenységek:

- Az IKT kompetenciafejlesztéssel és oktatással kapcsolatos információforrások és információgazdák felmérése (elektronikus kiadványok, honlapok, oktatási intézmények), tartalmi és funkcionális elemzése.
- Az információs írástudás elterjesztéséhez a távoktatás és a tananyagfejlesztés támogatása.
- Oktatási és közművelődési intézmények, civil szervezetek IKT felkészültségének (infrastuktúra beruházás), információs írástudásának (ECDL vizsga) és tartalommenedzsmentjének (honlap készítés) fejlesztése.

Célcsoportok:

A Budapesti Agglomeráció kiemelt terület települései közművelődési és oktatási intézményeinek munkatársai, illetve a civil szervezetek tagjai.

Horizontális elvek:

Az információs írástudás tömegesítése az hozzájárul az életminőség javításához és a fenntartató fejlődéshez. Minden állampolgárt érint a nem, az életkor, a foglalkozás különbözőségei nélkül. Az IKT átfogja a mindennapi életet, a közszolgáltatásokat és a gazdaság minden területét. Ha a felhasználók információs írástudása megfelelő szintű és széles társadalmi környezetben terjed el, akkor az információ társadalom vívmányainak felhasználása és továbbfejlesztése sikeres. Ez a siker az állampolgárok, az intézmények, a kvk-k, sőt az informatikai iparág szereplői számára is egyaránt fontos.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Tudásmenedzsment tartalmi és módszertani színvonala.
- IKT eszközök minél szélesebb körű hozzáférési lehetősége.
- Információs írástudással nem, vagy nem megfelelően rendelkező célcsoportok közvetlen elérése.

- A közszolgáltatásban és az oktatásban, valamint a civil szektorban dolgozók információs írástudásának mérhető növelése.

Indikátorok:

- a lakosság és a munkavállalók képzettségi szintjének növekedése (KSH),
- a munkaerő tematikus mobilitásának (pl. szakmaváltás) erősödése (Munkaügyi Központok, speciális felmérések),
- az információs írástudási index változása a régióban (IHM lekérdezés),
- a hátrányos helyzetű csoportok, személyek helyzetének javulása (célcsoportos lekérdezés),
- magasan kvalifikált helyi IKT szakembergárda kialakulása (Munkaügyi Központok, KSH-statisztikák),
- alternatív, támogató IKT-módszerek alkalmazásának terjedése az oktatásban (célcsoportos lekérdezés),
- az iskolai lemorzsolódás csökkenése (Oktatási Minisztérium, KSH-statisztikák),
- az agglomerációs foglalkoztatási, vállalkozási mutatók javulása (Munkaügyi Központok, KSH),
- újonnan elhelyezkedett, illetve a munka világába visszatért, hátrányos helyzetű foglalkoztatottak, vállalkozók számának növelése (Munkaügyi Központok, KSH),
- évente megjelenő, nyilvánosságra kerülő digitális tananyagok, dokumentumok száma és célcsoportjai.

4.3.16. Intézkedés: Az információs és kommunikációs infrastruktúra fejlesztése**Az intézkedés indoklása:**

A Budapest Agglomeráció kiemelt terület településein (a budapesti kerületekben is) – bár az országos átlagot meghaladja, EU-s összehasonlításban mégis a kívánatosnál alacsonyabb az internet-prenetráció szintje. A meglévő internet-kapcsolatokban a szélessávú hozzáférés (ADSL) aránya jelenleg jóval alacsonyabb, mint a keskenysávú (pl. modemes hozzáférés). Az tartalomszolgáltatók növekedési üteme, az információs társadalom vívmányainak terjedése, és IKT társadalmi-gazdasági szerepének növekedése elvárttá teszi az internet-hozzáférés minőségén javítását, az internet-hozzáféréssel rendelkezők számának növekedését.

Operatív célok:

- A bővebb használati lehetőség megteremtése révén a információs írástudás iránti igény fejlesztése, a terület lakossága infokommunikációs műveltségének javítása
- Az internethasználaton alapuló üzleti és ügyintézési technikák potenciális felhasználói számának, és ez által az e technológiákat (elektronikus aláírás, e- kereskedelem) alkalmazók fejlesztésben való érdekeltiségének a növelése.
- Technológiai oldalról megteremtődnek a szélesebb körű távmunka-végzés alapjai.
- A területi eltérések csökkentése.

Támogatandó tevékenységek:

- Az internet-prenetráció, illetve az internet-kapcsolat minőségének felmérése a terület településein.
- A szélessávú internet-kapcsolat kiépítésének támogatása (közszolgálati intézmények, lakosság, kkv-k, önkormányzatok, civil szervezetek).
- A meglévő közösségi szélessávú internet-kapcsolat üzemeltetési költségeinek kiegészítése.

Célcsoportok:

A Budapesti Agglomeráció kiemelt terület települései közművelődési intézményei, illetve a civil szervezetek, amelyek közösségi hozzáférési pontot tartanak fenn.

Hátrányos helyzetben lévő állampolgárok.

Horizontális elvek:

Az internet-prenetráció és az internet-kapcsolat színvonalának növekedése az információs társadalom vívmányai terjedésének, a meglévő eredmények színvonala emelésének elsődleges technikai és technológiai feltétele. Teljesülése esetén az elektronikus szolgáltatások, a tartalomipar eredményei széles körben terjedhetnek el.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Internet-kapcsolat magas minősége (szélessáv).
- Internet-prenetráció érzékelhető növelése.
- Közösségi hozzáférési pont (7x12 üzemeltetési idő, kedvezményes ár).

Indikátorok:

- a szélessávú Internetre vonatkozó területi mutatók erősödése (KSH),
- a lakosság és KKV-k Internet használatának növekedése (WIP),
- a nyilvános hozzáférési helyek számának növekedése (IHM felmérések),
- az információs és kommunikációs eszközhasználati mutatók növekedése a régióban (IHM lekérdezés),
- az információs írástudási index változása az agglomerációban (IHM lekérdezés),
- a hátrányos helyzetű csoportok, személyek helyzetének javulása (célcsoportos lekérdezés),
- települési honlapok száma, változása, minősége,
- az IKT-t alkalmazó gazdasági hálózati együttműködések kiterjedése (célcsoportos lekérdezés),
- az e-Gazdaság, az Információs Társadalom eszközszerét alkalmazó gazdasági társaságok száma (célcsoportos lekérdezés),
- a nyilvános hozzáférési helyek lakossági használatának növekedése (RFT),
- a korszerű távoktatási és távmunka technológiák elterjedése (Munkaügyi Központok, Oktatási Minisztérium),
- az IKT eszközöket nyilvános végpontokon használó KKV számának növekedése (KSH-statisztikák).

4.3.17. Intézkedés: Területi (Budapesti Agglomerációs) tartalom-, szolgáltatásfejlesztés

Az intézkedés indoklása:

A kkv-k egy részét, a lakosság többségét érintetlenül hagyta az információs korszakváltás, az információs társadalom ideája egyelőre nem vált közismert, elfogadott és izgalmas jövőképpé. Mindez azzal is összefügg, hogy nem jelentek meg és nem terjedtek még el azok az elektronikus tartalmak és szolgáltatások, amelyek révén az információs társadalom előnyei kézzelfoghatóvá válhatnának. Az Európai Unióban már jellemzőnek mondható, elektronikus úton elérhető közszolgáltatások – csekély kivételtől eltekintve – hazánkban, illetve az agglomerációban még nem léteznek. Az állampolgárok számára nyújtott közcélú tartalomszolgáltatások száma és igénybevétele csak igen lassan nő. Az IKT eszközök használatának, az internet-kapcsolat számának bővítése mellett az információs társadalom vívmányainak terjesztésének tehát a harmadik legfontosabb eleme a tartalomipar fejlesztése.

Operatív célok:

- Területi (agglomerációs) és helyi dinamikus közcélú Internetes tartalom-szolgáltatás és hálózati együttműködés, elektronikus média adatcsere rendszerek fenntartható kialakítása.
- Területi (agglomerációs) (töbnyelvű) portálok (közlekedés, eü, környezet, kultúra, turizmus, agrár, stb).
- Agglomerációs kutatások indítása, adat- és tudásvagyon felmérések végzése, tudásbázisok kialakításának és hozzáférhetővé tételének támogatása.
- Információs társadalom tudásfejlesztő- és kutatócsoport, majd virtuális kutatóintézet, regionális tudáscentrum létrehozása.
- A szakemberek színvonalas képzésének és folyamatos továbbképzésének támogatása.
- A kulturális javakhoz és a kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférés feltételeinek javítása.
- Az oktatásban és képzésben szükséges valamennyi szöveg-, kép- és hanganyag digitalizálása és hozzáférhetővé tétele.
- A kulturális ágazatba történő befektetések, fejlesztések gazdaságélénkítő hatásának előmozdítása.

Támogatandó tevékenységek:

- Honlapok, portálok tartalom- és elektronikus szolgáltatás fejlesztése.
- Közcélú és közérdekű információk közzététele az interneten.
- Közművelődési intézmények, civil szervezetek és önkormányzatok honlapja üzemeltetési költségeinek támogatása.
- Képző, továbbképző, átképző programok.

Célcsoportok:

A Budapesti Agglomeráció kiemelt terület települései közszolgáltatási és közművelődési intézményei, illetve a civil szervezetek. Képzési, átképzési, továbbképzési tevékenységet végző kkv-k.

Horizontális elvek:

A tartalom és internetes szolgáltatások fejlesztése olyan területeken támogatandó, amely közvetlen hasznot nem hoz, ugyanakkor az információs írástudás és műveltség színvonala folytonos növekedéséhez elengedhetetlen: a kulturális javak megőrzése, a kulturális javakhoz való hozzáférés, az élethosszig tartó tanulás, a szinergikus hatás és a társadalmi kohézió elérése, a kreativitás és az innováció ösztönzése .

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Online-szolgáltatások minősége és száma
- Internetes honlapok és portálok tartalomfejlesztése.
- Közérdekű és közhasznú tartalomfejlesztés.

Indikátorok:

- On-line szolgáltatások számának növekedése, a közcélú adatvagyon gyarapodása (felmérés)
- Foglalkoztatottsági szint emelése, a foglalkoztatási struktúra módosulása (a terciér és kvaterner szektor arányának növekedése) (KSH, munkaügyi statisztikák)
- Internetes portálok (agglomerációs és tematikus alportálok) számának növekedése (internetes felmérés)
- Az internetes szolgáltatásokat igénybevevők számának gyarapodása (célcsoportos lekérdezés)
- Hálózati kapcsolatok számának gyarapodása (felmérés)

4.3.18. Intézkedés: A K+F, az innovációk és az e-gazdaság elterjedésének támogatása**Az intézkedés indoklása:**

A Budapesti Agglomeráció kiemelt területe gazdaság teljesítményének növelése, ezzel együtt a lakosság jólétének, közvetve pedig az életminőségének a javítása nem képzelhető el a tudásintenzitás fokozása nélkül. Ez befektetés-ösztönzői szempontból azt jelenti, hogy a feldolgozóipar eddigi túlsúlya után most ösztönözni kell a csúcstechnológiákat alkalmazó vagy ahhoz közeli iparágakban tevékenykedő, rendkívül korszerű technológiákkal dolgozó vállalkozások betelepítését. A tudásgazdaság kialakításához azonban a tudásalapú iparágak ösztönzése szükséges, de nem elégséges feltételt jelent. A gazdaságpolitika feladata, hogy minden agglomerációs telephellyel rendelkező cég számára innovációösztönző szabályozási és támogatási környezetet építsen ki, és élénkítse a technológia- és tudástranszfert.

Operatív célok:

- Az IKT kutatás-fejlesztés erősítése.
- Tudásalapú IKT vállalkozások támogatása.
- IKT - alkalmazások a vállalkozás-fejlesztés érdekében.
- Számítástechnikai eszközök újrahajósításának előmozdítása.
- Távmunka helyi lehetőségeinek kihasználása (fogyatékkal élők).
- Egyetemek – kutatóhelyek – kkv együttműködés.

Támogatandó tevékenységek:

- K + F pályázatokon való részvétel támogatása, az általános keretek (konzorcium-építés, utazás és konferencia-részvétel megkönnyítése) mellett új támogatási formák meghonosítása (menedzsment- és konzultációs segítség, szakmai rendezvények agglomerációba invitálása, eszközbeszerzés, demonstráció).
- Agglomerációs központtal lebonyolított alkalmazott kutatások anyagi támogatása az ösztönzött intézkedésektől bármely fantáziadúsnak és piacképesnek ítélt projektig.

- Az informatikai, információtechnológiai vállalkozások innovációs tevékenységének segítése, így pl. know-how, licenc vásárlás, piacra vezetés, marketing.

Célcsoportok:

- kkv-k
- egyetemek, akadémiai kutatóhelyek

Horizontális elvek:

A K + F egyértelműen vállalkozásösztönző, versenyképességet javító terület, amely piacképes, bevételt, nyereséget hozó eredményekkel jár.

Projekt kiválasztási kritériumok:

- Konzorciumi együttműködés.
- Új know how és licence alkalmazás bevezetése.
- Indokoltan piacképes és valós társadalmi-gazdasági igényt kielégítő újítások, fejlesztések.
- Megfelelő üzleti, pénzügyi és megvalósíthatósági terv.

Indikátorok:

- Az IKT kutatás-fejlesztés erősítése
- Tudásalapú IKT vállalkozások támogatása
- IKT - alkalmazások a vállalkozás-fejlesztés érdekében
- Számítástechnikai eszközök újrahasznosításának előmozdítása
- Táv munka helyi lehetőségeinek kihasználása (fogyatékkal élők)
- Egyetemek – kutatóhelyek - kkv együttműködés

4.3.19. Intézkedés: Az esély biztosítása**Az intézkedés indoklása:**

Az információs társadalomban az esélyegyenlőség megteremtése, mely csökkenti a jövedelemkülönbségek, földrajzi és öröklött hátrányok okozta kulturális távolságokat, esélyt ad a kultúra értékeihez való hozzájutás minél szélesebb körű biztosítására, a tájékoztatásra és a befogadási készség fejlesztésére.

A modern infokommunikációs eszközök hozzáféréseinek és értelmes használatának előmozdításához elengedhetetlen a hagyományos társadalmi különbségek csökkentése például az oktatás segítségével, míg a digitális esélyegyenlőség érdekében az online tartalom- és szolgáltatásfejlesztés, illetve az ezek használatában segíteni képes szakképzett humáninfrastruktúra megteremtése.

A esélyegyenlőségi intézkedések a „horizontális elv” érvényesítése mellett a pozitív diszkrimináció elvére építve kívánnak továbblépni. Az intézkedések azokra a területekre koncentrálnak, ahol az infokommunikációs eszközökhöz való hozzáférés és használat esélyeinek biztosításával szűkíthetők az élethelyzetből, területi vagy nyelvi okokból. (Társadalmi esélyegyenlőség, területi esélyegyenlőség és interregionális esélyegyenlőség támogatása.)

Operatív célok:

- Közművelődés szélesebb értelmű fejlesztése, tudományos, egyetemi, főiskolai karok bevonásával, felhasználásával.
- Fejlődésbeli hátrányok (infrastruktúra, gazdaság, működő tőke, munkanélküliség), területi egyenlőtlenségek (város, kistélepülés) csökkentése.
- A „digitális írástudás” széleskörű elterjesztése.

- Az iskolázottság, tudás színvonalának növelése.
- Pozitív marketing: (helyi) közösségek működtetése.
- Képzés, tanulás (távoktatás) ösztönzése, támogatása.

Támogatandó tevékenységek:

- Hátrányos helyzetűek számára az információs írástudás IKT-hozzáférés és tartalom-szolgáltatás elemeinek támogatása.
- Speciális programok: idősek, fogyatékkal élők számára.
- A munka világába való visszatérés segítése.

Célcsoportok:

A Budapesti Agglomeráció kiemelt terület települései közszolgáltatási és közművelődési intézményei, illetve a civil szervezetek, egyházak.

Horizontális elvek:

Az esélyegyenlőség az a terület, ahol a piaci mechanizmusok kiegyenlítése érdekében kiemelkedően meg kell erősíteni a közszolgáltatási, közoktatási és civil szektort.

Projekt kiválasztási kritériumok:

Bárminemű esélyegyenlőség mérhető (részleges vagy teljes) megszüntetésére vonatkozó szolgáltatás.

Indikátorok:

- Az IKT-eszközök használata a „tradicionálisan” hátrányos helyzetű társadalmi csoportokban
- IKT-eszközök használata az etnikai kisebbségi csoportokon belül
- Az IKT-eszközök használati aránya a hátrányos helyzetűek csoportján belül, ennek az arányszámnak a különböző szempontú összevetése az országos átlaggal
- Az IKT-eszközök használati aránya a romák csoportján belül, ennek az arányszámnak a különböző szempontú összevetése az országos átlaggal
- Az IKT-eszközök használati arányában mutatkozó lokális különbségek
- Az elérés lehetőségeinek kifejezése egy 5 fokú skálán a hozzáférés helye szerint
- Az internethasználathoz szükséges képességek egyéni megítélésének szintjei
- Képesség arra, hogy az internetet információforrásként használja
- Képesség arra, hogy internet alapú módokat használjon a kommunikációban
- Az egyes képességek megítélésének fontossága egy 5 fokú skálán, jellemző szocio-ökonómiai változók mentén
- Vállalati és (közszolgálati) intézményi website-okkal szembeni speciális felhasználói igények
- A speciális igényeknek megfelelő vállalati és (közszolgálati) intézményi website-ok aránya

5. MODELLPROGRAM JAVASLAT

5.1. Fejlesztőközpontokkal a kkv-k, az önkormányzatok és a civil szervezetek fejlődéséért

Célterülete	A megvalósítás helyszíne a Budapesti Agglomeráció térségének egésze.
Program céljai	Infokommunikációs fejlesztőközpont kialakítása, klaszterek létrehozásának támogatása, ezek segítségével területi hálózatok kialakítása, amelyek komplex infokommunikációs és tartalomszolgáltatást nyújtanak a terület önkormányzatainak, vállalkozóinak és civil szervezeteinek.
Tartalmi elemek	<p><i>A program indokltsága:</i></p> <p>A program során létrejövő együttműködéssel létrehozott és működtetett információs- és vállalkozás-támogató rendszer hozzájárul ahhoz, hogy megerősödjenek a terület mikro- és kisvállalkozásai. Elősegíti, hogy a területen új munkahelyek jöjjenek létre, hogy a beruházások az érintett települések egyeztetett érdekeinek figyelembe vételével valósuljanak meg.</p> <p><i>A fejlesztés tevékenységei:</i></p> <p>A projekt megvalósításával létrejön egy egységes informatikai hálózat, és infokommunikációs szolgáltató központ, illetve lokális alközpontok, amelyek segítségével a területi kkv-k tevékenységei és szolgáltatásai fejlődhetnek.</p> <p>A rendszer támogatja azt, hogy a területen belül keletkező projektötletek valóságos projektté váljanak a pályázat megírásától egészen a projekt végrehajtásáig, illetve kiszolgálja a teljes körű projektmenedzsment igényeit.</p> <p>A szolgáltató központhoz kapcsolódó lokális „e-központok” folyamatkövető szakmai tanácsadást és menedzsment-szolgáltatást nyújtanak a terület önkormányzatainak és az önkormányzati társulásoknak, vállalkozásoknak, illetve civil szervezeteinek.</p> <p>Az „e-központok” személyi, technikai és logisztikai háttérrel nyújtanak a területi szintű koordinációra.</p> <p><i>Célcsoportja(i):</i></p> <p>A Budapesti Agglomeráció Kiemelt Térség önkormányzatai, önkormányzati társulásai, valamint a területen tevékenykedő kkv-k, civil szervezetek, a lakosság.</p> <p><i>Menedzsment:</i></p> <p>Irányító funkciók: BAFIT</p> <p>Szakmai és szakmapolitikai funkciók: az eredményes infokommunikációs fejlesztésekben élenjáró önkormányzatok és kkv-k kiválasztott szakmai képviselői.</p> <p>Megvalósító és koordináló funkciók: a célcsoport lokális képviselői (települési önkormányzatok, kkv-k, civil szervezetek delegáltjai.)</p> <p><i>Ütemterv:</i></p> <p>1. felmérések (kezdőidőpont: „n”) (n + 6 hónap)</p> <p>1.1. az eredményes infokommunikációs fejlesztésekben élenjáró önkormányzatok és kkv-k IKT infrastruktúrájának, és tényleges szolgáltatásainak felmérése, (n + 3</p>

	<p>hónap)</p> <p>1.2. a célcsoport igényeinek és erőforrásainak felmérése (n + 6 hónap)</p> <p>2. tervezés (kezdőidőpont: „m”) (m + 7 hónap)</p> <p>2.1. a szolgáltató központ IKT beruházásainak és fejlesztésének megtervezése (m + 2 hónap)</p> <p>2.2. a lokális „e-központok” beruházásainak és fejlesztéseinek megtervezése (m + 3 hónap)</p> <p>2.3. hálózat kiépítésének megtervezése (m + 2 hónap)</p> <p>3. kivitelezés (beruházás, fejlesztés) (kezdőidőpont: „t”)</p> <p>3.1. a szolgáltató központ IKT beruházásainak és fejlesztésének kivitelezése (t + 12 hónap)</p> <p>3.2. a lokális „e-központok” beruházásainak és fejlesztéseinek kivitelezése (ütemterv szerint, teljes kivitelezés: t + 36 hónap)</p> <p>3.3. hálózat kiépítésének kivitelezése (ütemterv szerint, teljes kivitelezés: t + 36 hónap)</p> <p>4. Egyebek (kezdőidőpont: „k”)</p> <p>4.1. tartalomfejlesztés (ütemterv szerint, teljes kivitelezés: k + 12 hónap)</p> <p>4.2. marketing, kommunikáció (k + 6 hónap)</p> <p>4.3. humán kapacitásbővítés (ütemterv szerint, teljes kivitelezés: k + 12 hónap)</p> <p><i>Várható eredmények:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - A modellprogram keretében létrejött szellemi műhely(ek) alkalmas(ak) arra, hogy a terület önkormányzatai, civil szervezetei és vállalkozásai képesé váljanak fejlesztési források befogadására, továbbá arra, hogy a projekt folytatásaként további térségi, régiós projektek formálódjanak és valósuljanak meg. - A piaci szereplők informáltságának javítása, tevékenységük folyamatkövető szakmai tanácsadással történő támogatása. - Partnerközvetítői tevékenység (ún. "match-making") kialakítása vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek, kamarák és pénzintézetek között. - Területi Public Private Partnership projektek generálásának előkészítése - Területi partnerségek létrehozása - A vállalkozások, települési önkormányzatok és civil szervezetek részére elérhető és közvetlenül hasznosuló infokommunikációs és tartalomszolgáltatásokat nyújtása - A térinformatikai támogatással létrehozott adatbázis átlátható és egységes rendszerként lesz képes kiszolgálni a célcsoport igényeit.
Indikátorok	<ul style="list-style-type: none"> - létrejövő partnerkapcsolatok, térségi társulások száma, - az integrált adatbázis szolgáltatásait igénybevevők (kkv-k, civil szervezetek, állampolgárok) száma, - a menedzsment szolgáltatással támogatott projektek száma,
Felelős	BAFT szakmai delegáltja, területileg illetékes szervezetek delegáltjai
Partnerség	Területileg érintett önkormányzatok, vállalkozások képviselői szervezetei, civil szervezetek
Költségigény	Mindösszesen: 3,810 mrd Ft

	<p>1. felmérések (összes költségigény: 80 mFt) 1.1. az eredményes infokommunikációs fejlesztésekben élenjáró önkormányzatok és kkv-k IKT infrastruktúrájának, és tényleges szolgáltatásainak felmérése, (30 mFt) 1.2. a célcsoport igényeinek és erőforrásainak felmérése (50 mFt)</p> <p>2. tervezés (összes költségigény: 230 mFt) 2.1. a szolgáltató központ IKT beruházásainak és fejlesztésének megtervezése (80 mFt) 2.2. a lokális „e-központok” beruházásainak és fejlesztéseinek megtervezése (120 mFt) 2.3. hálózat kiépítésének megtervezése (30 mFt)</p> <p>3. kivitelezés (összes költségigény: 3 mrd Ft) 3.1. a szolgáltató központ IKT beruházásainak és fejlesztésének kivitelezése (1 mrd Ft) 3.2. a lokális „e-központok” beruházásainak és fejlesztéseinek kivitelezése (ütemterv szerint, teljes kivitelezés: 1,2 mrd Ft) 3.3. hálózat kiépítésének kivitelezése (ütemterv szerint, teljes kivitelezés: 800 mFt)</p> <p>4. Egyebek (összes költségigény: 500 mFt) 4.1. tartalomfejlesztés (ütemterv szerint, teljes kivitelezés: 300 mFt) 4.2. marketing, kommunikáció (20 mFt) 4.3. humán kapacitásbővítés (ütemterv szerint, teljes kivitelezés: 180 mFt)</p>
Lehetséges források	Az „e-központok” működtetése és a központ szolgáltatásainak nyújtása a tevékenységből származó saját bevételi, önkormányzati és pályázati forráson alapul.
A program illeszkedése a Budapesti Agglomeráció Kiemelt Programjaihoz	A program illeszkedik <ul style="list-style-type: none"> • a Budapesti Agglomeráció Gazdaságfejlesztési Programján belül az innovációs és információs tér kialakítását, fejlesztését célzó fejezethez. • a Budapesti Agglomeráció Humán erőforrás-fejlesztési Programjának paktumok kialakításával foglalkozó modellprogramjához. • a Budapesti Agglomeráció Környezetgazdálkodási Programjának monitoring fejezetéhez és modellprogramjához.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Lengyel I. – Rechnitzer J. (2000): A városok versenyképességéről. Pp. 130-153. In: Horváth Gy.-Rechnitzer J. (szerk): Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. MTA RKK, Pécs.

Barta Gy. (2002/a): Budapest és az agglomeráció gazdasági szerepkörének átalakulása. Pp. 201-217. In: Sipos A. (szerk): Az ötven éves Nagy-Budapest – előzmények és megvalósulás. Budapesti Történeti Múzeum – Budapest Főváros Levéltára, Budapest

Barta Gy. (2002/b): A magyar ipar területi folyamatai, 1945-2000. Dialóg campus Kiadó, Pécs-Budapest

Gál Z. (2000): A regionalizmus kihívásai: a magyarországi bankszektor fejlődése és területi struktúrája. Pp. 374-397. In: Horváth Gy.-Rechnitzer J. (szerk): Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. MTA RKK, Pécs.

Jakobi Á. (2004): Nagyvárosaink bekapcsoltsága az információs- és telekommunikációs világba. Pp. 90- 106. In: Barta Gy. (témavezető): A nemzetközi kapcsolatok és funkciók a magyar nagyvárosok fejlődésében. MTA RKK, Budapest

Kiss J. (2004): A régióközpontok a nemzetközi közlekedési hálózatban. Pp. 54-90. In: Barta Gy. (témavezető): A nemzetközi kapcsolatok és funkciók a magyar nagyvárosok fejlődésében. MTA RKK, Budapest

Rumbold-Molnár Eszter: A KKV-k helye az európai és a magyar foglalkoztatásban, Magyarországi Európa Társaság Műhelytanulmány pályázata 2003

A kis- és középvállalkozások helyzete 2002, Magyar Gazdaságelemző Intézet